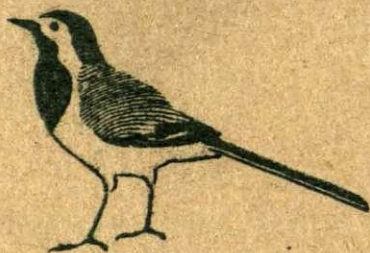

AR DARBA SARKANĀ KAROGA ORDENI APBALVOTĀ
P. STUČKAS LATVIJAS VALSTS UNIVERSITĀTE

ZOOLOGIJAS MUZEJA RAKSTI

7

RĪGA · 1971

Ar Darba Sarkanā Karoga ordeni apbalvotā
Pēteru Stučkas Latvijas Valsts universitāte

B i o l o g i j a s   f a k u l t ā t e

Zoologijas un ģenētikas katedra

Zoologijas muzejs

Z O O L O Ģ I J A S   M U Z E J A

R A K S T I

7

P U T N I , P A R A Z I T O Ģ I J A , M E T O D I K A

R i g ā   1971

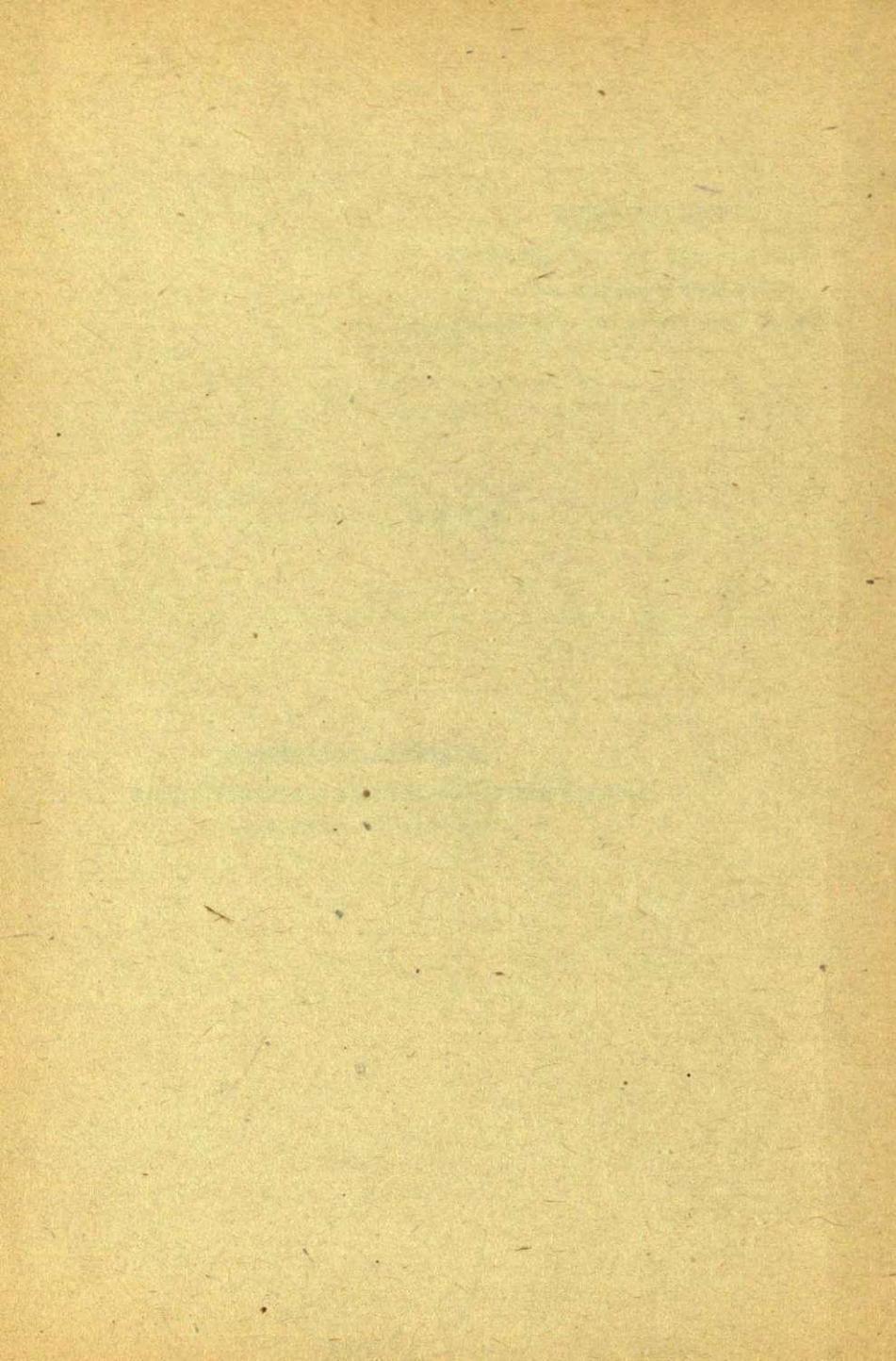
APSTIPRINĀJUMI

Latvijas Valsts universitātes
Bioloģijas fakultātes
Zooloģijas un ģenētikas katedra

Redakcijas kolēģija:

Prof. J.Lūsis (atbildīgais redaktors),
J.Vīksne un P.Blūms

A V E S

BALTIJAS OPERĀCIJA LATVIJĀ 1969. UN 1970. GADĀ
PĀRSKATS PAR PUTNU ĶERŠANU UN GREDZENOŠANU

P. Blūms, J. Baumanis, J. Lipsbergs un J. Rūte
LVU Zoologijas muzejs

1969. un 1970. g. LVU Bioloģijas fakultātes Zooloģijas muzejs turpināja iepriekšējos gados uzsākto migrējošo putnu ķeršanu un gredzenošanu Baltijas jūras austrumu piekrastē Papē. 1970. g., salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, putnu ķeršanas darbi tika ievērojami paplašināti. Šā gada pavasarī pirmo reizi stacionāra putnu ķeršana tika organizēta Rīgas jūras līča dienvidrietumu piekrastē pie Engures ezera /ap 3 km no jūras/; rudenī - Papes ezera piekrastes niedru zonā /ap 1 km no jūras/. Pavisam šo divu gadu laikā noķerti 34603 putni no 86 sugām /2.-4. tabula/. Ķeršanas laiks dažādās vietās, pielietoto ķeršanas līdzekļu daudzums un vispārējie rezultāti sakopoti 1. tabulā.

Šajā pārskatā ietverti visi putnu atradumi, par kuriem atsūtīti ziņojumi līdz 1970. g. 15. novembrim, kas nav publicēti iepriekšējā pārskatā /Blūms, Baumanis, Rūte, 1970/. Bez tam pārskatā ievietotas ziņas par putniem, kas apgredzenoti citur /tai skaitā arī ārzemēs/ un pēc tam noķerti Papē. Nav publicēti vienā sezonā /pavasarī, rudenī/ uz vietas atkārtoti noķertie /kontrolētie/ putni /2.-4. tabulā uzrādīts tikai to kopējais skaits/.

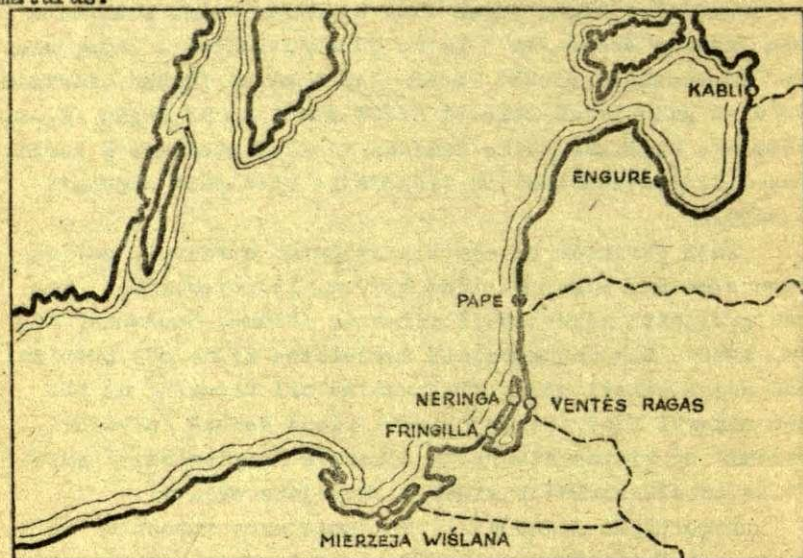
Noķertajām sarkanrīklītēm /*Erithacus rubecula*/ veikti detalizēti līdzpalvu mērījumi un ievākti citi biometriskie dati pēc Baltijas operācijas darbu metodikas /Busse, 1967; Busse, Kania, 1970/.

1969. g. tika novērota spēcīgi izteikta garastīšu invāzija. Starp visiem noķertajiem putniem šī suga /2751

Ipatnis/ iepēma pat trešo vietu. 1970.g. atzīmēta dižraibe un mazo dzepu invāzija.

Sekmīgu stacionāra darbu nodrošināja ZA Bioloģijas institūta ornitologu grupas vispusīgais atbalsts. Stacionāra darbā tieši piedalījās un līda ar to ievērojami sekmeja paredzētās programmas izpildī sekojoši zinātniskie darbinieki, studenti un skolēni: J.Bergmanis, M.Blūma, H.Boris, G.Dolmanis, G.Graubics, M.Grīnvalde, T.Grišina, J.Jankavs, N.Kungurceva, A.Legzdīpa, M.Liepniece, V.Lukaševics, A.Rubene, I.Rupenheite, T.Rūte, Dz.Rūtenberga, R.Sukovska. Autori visiem izsaka pateicību.

Tekstā pielietoti sekojoši apzīmējumi un saīsinājumi: o - apgredzenots, v - noķerts un pālaists ar gredzenu, x - atrasts beigts, + - nonāvēts, A - adultus, I - imaturus.

1.att. Pārskata tekstā minētās putnu masveida ķeršanas vietas Baltijas jūras piekrastē

Mierzeja Wiślana ($54^{\circ}19'N$; $19^{\circ}14'E$), Fringilla ($55^{\circ}08'N$; $20^{\circ}42'E$), Neringa ($55^{\circ}26'N$; $21^{\circ}05'E$), Ventēs Ragas ($55^{\circ}20'N$; $21^{\circ}12'E$), Pape ($56^{\circ}09'N$; $21^{\circ}02'E$), Engure ($57^{\circ}17'N$; $23^{\circ}07'E$), Kabli

1.tabula

Baltijas operācijas rezultāti Latvijā 1969. un 1970.gadā

Gads	Ķeršanas vieta	Ķeršanas laiks	Vidējais tīklu daudzums	Sugu skaits	Apare- dzē- noti	Kon- tro- lēti	Pārē- jie	Kopā no- ķerti
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1969	Pape	6.9.-5.11.	28 1M	61	16245	188	578	17009
	Engures ez.piekraste	12.4.-9.5.	12	22	653	11	37	701
1970	Pape	Jūras krastā	15 1M	69	14525	685	171	15081
		Papes ez.nieдрēs	10 1m	31	1695	76	41	1812
	K o p ā 1970.g. ^a			76	16873	472	249	17594
Kopš operācijas sākuma (1966.-1970.g.)				98	57984	1809	4207	64000

Paskaidrojumi: M - lielā ķeramierīce (murds), m - bridējputnu ķeramierīce.

Migrējošo putnu ķeršanas un gredzenošanas rezultāti
 Papē, Latvijas PSR 1969.gada rudenī

Nr. p. k.	Suga	Apgre- dzeno- ti	Kon- tro- lēti	Pā- rē- jie	Kopā noķer- ti
1	2	3	4	5	6
1.	<i>Accipiter gentilis</i> /L./	1	-	-	1
2.	<i>A. nisus</i> /L./	24	-	1	25
3.	<i>Scolopax rusticola</i> L.	1	-	1	2
4.	<i>Asio otus</i> /L./	3	-	-	3
5.	<i>Aegolius funereus</i> /L./	12	-	-	12
6.	<i>Caprimulgus europaeus</i> L.	1	-	-	1
7.	<i>Jynx torquilla</i> L.	1	-	-	1
8.	<i>Dryocopus martius</i> /L./	1	-	-	1
9.	<i>Dendroconos major</i> /L./	4	1	-	5
10.	<i>D. minor</i> /L./	1	-	-	1
11.	<i>Hirundo rustica</i> L.	3	-	-	3
12.	<i>Lullula arborea</i> /L./	1	-	-	1
13.	<i>Anthus trivialis</i> /L./	2	-	-	2
14.	<i>A. pratensis</i> /L./	4	-	1	5
15.	<i>Lanius collurio</i> L.	2	-	-	2
16.	<i>L. excubitor</i> L.	5	-	-	5
17.	<i>Sturnus vulgaris</i> L.	18	-	-	18
18.	<i>Garrulus glandarius</i> /L./	62	-	4	66
19.	<i>Pica pica</i> /L./	2	-	-	2
20.	<i>Nucifraga caryocatactes</i> /L./	1	-	-	1
21.	<i>Corvus frugilegus</i> L.	1	-	-	1
22.	<i>Troglodytes troglodytes</i> /L./	38	-	5	43
23.	<i>Prunella modularis</i> /L./	9	1	2	12
24.	<i>Acrocephalus palustris</i> /Bechst./	2	-	-	2
25.	<i>Sylvia borin</i> /Bodđ./	36	-	2	38
26.	<i>S. atricapilla</i> /L./	32	-	-	32
27.	<i>S. curruca</i> /L./	4	-	1	5
28.	<i>Phylloscopus trochilus</i> /L./	85	1	-	86

1	2	3	4	5	6
29.	Ph. collybita /Vieill./	114	-	1	115
30.	Ph. inornatus /Blyth/	3	-	1	4
31.	Regulus regulus /L./	3681	70	225	3976
32.	R. ignicapillus /Temm./	1	-	1	2
33.	Ficedula hypoleuca /Pall./	23	-	-	23
34.	F. parva /Bechst./	8	-	-	8
35.	Muscicapa striata /Pall./	8	-	-	8
36.	Phoenicurus phoenicurus /L./	91	5	2	98
37.	Ph. ochruros /L./	1	-	-	1
38.	Erithacus rubecula /L./	902	17	40	959
39.	Turdus pilaris L.	2	-	1	3
40.	T. merula L.	91	3	5	99
41.	T. iliacus L.	130	-	3	133
42.	T. philomelos Brehm	164	2	6	172
43.	T. viscivorus L.	3	-	-	3
44.	Aegithalos caudatus /L./	2198	13	35	2246
45.	Parus palustris L.	2	-	-	2
46.	P. montanus Baldenstein	93	9	6	108
47.	P. cristatus L.	4	4	-	8
48.	P. ater L.	109	1	16	126
49.	P. caeruleus L.	1282	4	48	1334
50.	P. major L.	5233	44	133	5410
51.	Sitta europaea L.	1	-	-	1
52.	Certhia familiaris	186	4	12	202
53.	Fringilla coelebs L.	1247	9	6	1262
54.	Fr. montifringilla L.	29	-	1	30
55.	Carduelis spinus /L./	264	-	15	279
56.	C. carduelis /L./	1	-	1	2
57.	Acanthis cannabina /L./	1	-	-	1
58.	Loxia curvirostra L.	1	-	-	1
59.	Pyrrhula pyrrhula /L./	3	-	2	5
60.	Coccothraustes coccothraustes /L./	2	-	-	2
61.	Emberiza citrinella L.	9	-	1	10
Kopā Total		16243	188	578	17009

3.tabula

Migrējošo putnu ķeršanas un gredzenošanas rezultāti Papē,
Latvijas PSR, 1970.gada rudenī

Nr p. k.	Suga	Apgre- dze- noti	Kon- tro- lāti	Pā- rē- jie	Kopā noķerti	
					1970. g.	1966- 1970. g.
1	2	3	4	5	6	
1.	<i>Accipiter gentilis</i> /L./	1	-	-	1	5
2.	<i>A. nisus</i> /L./	21	-	1	22	84
3.	<i>Falco columbarius</i> L.	1	-	-	1	1
4.	<i>Tetrastes bonasia</i> /L./	-	-	-	-	2
5.	<i>Rallus aquaticus</i> L.	1	-	-	1	1
6.	<i>Porzana porzana</i> /L./	8	-	-	8	8
7.	<i>Scolopax rusticola</i> L.	-	-	-	-	3
8.	<i>Gallinago gallinago</i> /L./	5	1	-	6	6
9.	<i>Larus ridibundus</i> L.	2	-	-	2	2
10.	<i>Columba palumbus</i> L.	-	-	-	-	2
11.	<i>Cuculus canorus</i> L.	1	-	-	1	6
12.	<i>Asio otus</i> /L./	2	-	1	3	7
13.	<i>Aegolius funereus</i> /L./	1	-	-	1	36
14.	<i>Caprimulgus europaeus</i> L.	1	-	-	1	5
15.	<i>Alcedo atthis</i> L.	2	-	-	2	2
16.	<i>Jynx torquilla</i> L.	6	-	-	6	19
17.	<i>Picus canus</i> Can.	1	-	-	1	1
18.	<i>Dryocopus martius</i> /L./	-	-	-	-	1
19.	<i>Dendrocopos major</i> /L./	66	7	-	73	165
20.	<i>D. minor</i> /L./	13	2	-	15	18
21.	<i>Hirundo rustica</i> L.	3	-	-	3	29
22.	<i>Lullula arborea</i> /L./	2	-	-	2	3
23.	<i>Alauda arvensis</i> L.	2	-	-	2	2
24.	<i>Anthus trivialis</i> /L./	4	-	1	5	49
25.	<i>A. pratensis</i> /L./	7	-	1	8	16
26.	<i>Motacilla alba</i> L.	6	-	-	6	10
27.	<i>M. flava</i> L.	9	-	-	9	9
28.	<i>Lanius collurio</i> L.	25	4	3	32	45
29.	<i>L. excubitor</i> L.	2	-	-	2	20

1	2	3	4	5	6
30. Oriolus oriolus /L./	-	-	-	-	2
31. Sturnus vulgaris L.	34	-	-	34	79
32. Garrulus glandarius /L./	73	-	-	73	214
33. Pica pica /L./	-	-	-	-	2
34. Nucifraga caryocatactes /L./	1	-	-	1	18
35. Corvus monedula L.	-	-	-	-	2
36. C. frugilegus L.	-	-	-	-	2
37. T. troglodytes /L./	82	1	4	87	243
38. Prunella modularis /L./	7	-	-	7	51
39. Locustella naevia /Bodd./	2	-	-	2	2
40. Locustella luscinioides /Savi/	-	-	2	2	2
41. Acrocephalus schoenobaenus /L./	729	43	17	789	798
42. A. palustris /Bechst./	28	1	-	29	32
43. A. scirpaceus /Nerm./	432	16	8	456	463
44. A. arundinaceus /L./	94	6	1	101	101
45. A. paludicola /Vieill./	2	-	2	4	4
46. Hippolais icterina /Vieill./	4	-	-	4	5
47. Sylvia nisoria /Bechst./	1	-	-	1	3
48. S. borin /Bodd./	110	2	2	114	663
49. S. atricapilla /L./	49	-	-	49	274
50. S. communis Lath.	7	-	-	7	10
51. S. curruca /L./	39	3	1	43	80
52. Phylloscopus trochilus /L./	520	24	2	546	1098
53. Ph. collybita /Vieill./	234	14	6	254	594
54. Ph. sibilatrix /Bechst./	13	-	-	13	31
55. Ph. inornatus /Blyth/	-	-	-	-	12
56. Ph. proregulus /Pall./	-	-	-	-	1
57. Regulus regulus /L./	3746	121	32	3899	23025
58. R. ignicapillus /Temm./	3	-	1	4	8
59. Ficedula hypoleuca /Pall./	140	2	1	143	361
60. F. parva /Bechst./	5	-	2	7	24
61. Muscicapa striata /Pall./	58	1	-	59	159
62. Saxicola rubetra /L./	25	-	-	25	25
63. Oenanthe oenanthe /L./	1	-	1	2	5
64. Phoenicurus phoenicurus /L./	253	12	1	266	826

1	2	3	4	5	6	
65.	Ph. ochruros /Gm./	2	-	1	3	5
66.	Erithacus rubecula /L./	2020	82	37	2139	6598
67.	Luscinia luscinia /L./	-	-	-	-	1
68.	L. svecica /L./	15	1	1	17	19
69.	Turdus pilaris L.	7	-	-	7	17
70.	T. merula L.	71	4	-	75	362
71.	T. iliacus L.	45	-	2	47	351
72.	T philomelos Brehm	267	2	2	271	1073
73.	T. viscivorus L.	-	-	-	-	9
74.	Aegithalos caudatus /L./	392	1	12	405	3156
75.	Parus palustris L.	-	-	-	-	3
76.	P.montanus Baldenstein	56	22	9	87	294
77.	P. cristatus L.	6	16	-	22	51
78.	P. ater L.	155	4	1	160	1153
79.	P. caeruleus L.	292	5	2	299	2300
80.	P. major L.	4190	49	18	4257	12389
81.	Sitta europaea L.	1	-	-	1	2
82.	Certhia familiaris L.	101	8	7	116	374
83.	Passer domesticus /L./	-	-	-	-	19
84.	P. montanus /L./	-	-	-	-	1
85.	Fringilla coelebs L.	1020	2	9	1031	3613
86.	F. montifringilla L.	18	-	-	18	111
87.	Serinus serinus /L./	-	-	-	-	1
88.	Carduelis chloris /L./	-	-	-	-	7
89.	C. spinus /L./	446	-	6	452	1254
90.	C. carduelis /L./	-	-	-	-	3
91.	Acanthis cannabina /L./	-	-	-	-	14
92.	A. flammea /L./	-	-	-	-	2
93.	Loxia curvirostra L.	-	-	3	3	4
94.	Pyrrhula pyrrhula /L./	37	2	8	47	72
95.	Coccothraustes coccothraustes /L./	-	-	-	-	2
96.	Emberiza citrinella L.	7	-	-	7	64
97.	E. hortulana L.	-	-	-	-	1
98.	E.schoeniclus /L./	183	3	4	195	198
Total Kopā		16220	461	212	16893	63299

Migrējošo putnu ķeršanas un groženošanas rezultāti

Engures ezera piekrastē, Latvijas PSR, 1970.g.

pavasārī

Nr. p. k.	Suga	Apgre- ženo- ti	Kon- tro- lēti	Pā- rē- jie	Kopā no- ķerti
1	2	3	4	5	6
1.	<i>Jynx torquilla</i> L.	1	-	1	2
2.	<i>Anthus trivialis</i> /L./	2	-	1	3
3.	<i>Motacilla alba</i> L.	1	-	-	1
4.	<i>M. flava</i> L.	-	-	1	1
5.	<i>Sturnus vulgaris</i> L.	16	-	-	16
6.	<i>Troglodytes troglodytes</i> /L./	4	-	2	6
7.	<i>Prunella modularis</i> /L./	8	-	1	9
8.	<i>Sylvia atricapilla</i> /L./	1	-	-	1
9.	<i>S. curruca</i> /L./	5	1	2	8
10.	<i>Phylloscopus trochilus</i> /L./	63	-	1	64
11.	<i>Ph. collybita</i> /Vieill./	49	1	1	51
12.	<i>Ph. sibilatrix</i> /Bechst./	3	-	-	3
13.	<i>Regulus regulus</i> /L./	106	2	3	111
14.	<i>Ficedula hypoleuca</i> /Pall./	6	-	-	6
15.	<i>Muscicapa striata</i> /Pall./	1	-	-	1
16.	<i>Saxicola rubetra</i> /L./	2	-	-	2
17.	<i>Oenanthe oenanthe</i> /L./	1	-	-	1
18.	<i>Phoenicurus phoenicurus</i> /L./	11	1	1	13
19.	<i>Erithacus rubecula</i> /L./	178	-	8	186
20.	<i>Turdus merula</i> L.	16	-	1	17
21.	<i>T. iliacus</i> L.	16	-	4	20
22.	<i>T. philomelos</i> Brehm	40	-	4	44
23.	<i>Aegithalos caudatus</i> /L./	4	-	-	4
24.	<i>Parus palustris</i> L.	3	1	-	4
25.	<i>P. montanus</i> Baldenstein	4	3	2	9
26.	<i>P. caeruleus</i> L.	1	-	-	1

1	2	3	4	5	6
27.	P. major L.	15	-	1	16
28.	Certhia familiaris L.	6	1	-	7
29.	Fringilla coelebs L.	51	-	1	52
30.	Fr. montifringilla L.	1	-	-	1
31.	Carduelis chloris /L./	1	-	-	1
32.	C. sinus /L./	35	1	1	37
33.	Emberiza citrinella L.	2	-	1	3
	Kopā Total	653	11	37	701

Regulus regulus /L./ - zeltgalvītis

o Pape

Moskva S 567 403

o ♂ I 3.10.70. Pape

v 7.10.70. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskva S 514 406

o ♀ 28.4.70. Engure, LATVIJAS PSR

v A 8.10.70. Pape

Erithacus rubecula /L./ - sarkanrīklīte

o Pape

Rīga F 00 887

o 9.9.67. Pape

+ 20.1.69. Santa Maria: 38°50'N, 7°36'W /Estremoz/,
PORTUGĀLE

Turdus merula L. - melnais meža strazds

o Pape

Moskva P 114 383 ♂ 10.10.67. + 26.1.69. Roynac:

44°38'N, 4°56'E /dep.Drôme/, FRANCIJA

Turdus iliacus L. - plukšķis

o Pape

Moskva P 123 115

o A 17.10.68. Pape

G^{1/} 1.1.68. Rauda: 57°20'N, 21°20'E, LATVIJAS PSR

x 7.1.69. Hjerting, Esbjerg: 55°31'N, 8°22'E
/Jutland/, DĀNIJA

Turdus philomelos Brehm - dziedātājstrazds

o Pape

Moskva P 114 203 A 19.9.67. + 4.3.70. Vasia:

43°54'N, 8°00'E /prov.Imperia/, ITĀLIJA

Moskva P 114 213 I 21.9.67. + 10.1.69. Puebla de los

Infantes: 37°47'N, 5°23'W /prov.Sevilla/, SPĀNIJA

Moskva P 114 449 12.10.67. + 0.3.68. Vico del Gargano:

41°52'N, 15°57'E /Foggia/, ITĀLIJA

Moskva P 115 506 I 26.9.68. + 10.10.69. Tassignano:

43°49'N, 10°34'E /prov.Lucca/, ITĀLIJA

Moskva P 115 587 I 4.10.68. + 22.11.68. Valterra:

43°23'N, 10°51'E /Pisa/, ITĀLIJA

Moskva P 115 599 I 4.10.68. + 2.2.69. Nyons:

44°22'N, 5°08'E /dep.Drôme/, FRANCIJA

Aegithalos caudatus /L./ - garastīte

o Pape

Rīga F 11 101 + Varsovia J 713 570

o I 10.10.69 Pape

v 17.10.69. Mierzeja Wiśłana, POLIJA

1/ Putns 15 dienas turēts gūstā Tukuma raj.Raudā un pēc
tam palaists brīvībā.

Riga F 11 141 + Varsovia J 713 067
o I 10.10.69. Pape
v 14.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Riga F 11 144 + Varsovia J 713 066
o I 10.10.69. Pape
v 14.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Riga F 11 145 + Varsovia J 713 068
o I 10.10.69. Pape
v 14.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Riga F 11 146 + Varsovia J 713 065
o I 10.10.69. Pape
v 14.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Riga F 11 149
o I 10.10.69. Pape
x 14.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 504 586
o 14.10.69. Pape
v 21.10.69. Ventės Ragas, LIETUVAS PSR

Moskwa S 504 808
o 14.10.69. Pape
v 21.10.69. Ventės Ragas, LIETUVAS PSR

Moskwa S 504 901
o 14.10.69. Pape
v 20.10.69. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 504 976 + Varsovia J 715 285
o I 15.10.69. Pape
v 24.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Riga F 7 497 + Moskwa S 511 033

o I 17.10.69. Pape

v 21.10.69. Fringilla, KALININGRADAS APG.

Moskwa 338 363 + Varsovia J 715 461

o 19.10.69. Pape

v I 25.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa 338 368 + Varsovia J 715 526

o 19.10.69. Pape

v I 26.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa 338 383 + Varsovia J 715 528

o 19.10.69. Pape

v I 26.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa 338 419 + Varsovia J 715 527

o 19.10.69. Pape

v I 26.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa 338 431 + Varsovia J 715 525

o 19.10.69. Pape

v I 26.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 574 760

o I 16.10.70. Pape

v 25.10.70. Fringilla, KALININGRADAS APG.

Moskwa S 574761

o I 16.10.70. Pape

v 25.10.70. Fringilla, KALININGRADAS APG.

Moskwa S 574 767

o I 16.10.70. Pape

v 25.10.70. Fringilla, KALININGRADAS APG.

Lituanija 23 922

o 7.10.69. Ventės Ragas, LIETUVAS PSR
+ I 10.10.69. Pape

Lituanija 23 956 + Riga F 11 661

o 8.10.69. Ventės Ragas, LIETUVAS PSR
v I 14.10.69. Pape

Lituanija 59 463 + Riga F 11 564

o 8.10.69. Ventės Ragas, LIETUVAS PSR
v I 13.10.69. Pape

Lituanija 59 437 + Riga F 11 599

o 8.10.69. Ventės Ragas, LIETUVAS PSR
v I 13.10.69. Pape

Lituanija 04 010 + Riga F 11 472

o 9.10.69. Ventės Ragas, LIETUVAS PSR
v 12.10.69. Pape

Matsalu 1 101 + Riga F 12 824

o 8.10.70. Kabli, IGAUNIJA PSR
v I 16.10.70. Pape

Matsalu 1 153 + Riga F 12 825

o 8.10.70. Kabli, IGAUNIJA PSR
v I 16.10.70. Pape

Parus ater L. - meža zīlīte

o Pape

Moskva S 504 393

o 14.10.69. Pape
v 20.10.69. Neringa, LIETUVAS PSR

Parus caeruleus L. - zilzilite

o Pape

Moskwa S 457 296

o I 20.9.69. Pape

v 5.10.69. Ventės Ragas, LIETUVAS PSR

Moskwa S 457 814

o ♀ I 24.9.69. Pape

v 2.10.69. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 458 064

o ♂ I 26.9.69. Pape

v 5.10.69. Ventės Ragas, LIETUVAS PSR

Moskwa S 458 301 + Varsovia HA 135 277

o ♀ I 26.9.69. Pape

v 6.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 458 311 + Varsovia HA 135 978

o ♂ I 26.9.69. Pape

v 12.10.69. Fringilla, KALININGRADAS APG.

v 15.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA^o

Moskwa S 458 810

o I 30.9.69. Pape

v 9.10.69. Ventės Ragas, LIETUVAS PSR

Moskwa S 498 291

o I 3.10.69. Pape

v ♂ 12.10.69. Fringilla, KALININGRADAS APG.

Moskwa S 499 936

o I 5.10.69. Pape

v 10.10.69. Ventės Ragas, LIETUVAS PSR

Moskwa S 500 116 + Varsovia HA 138 798
o ♂ I 5.10.69. Pape
v 16.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 502 174 + Varsovia HA 138 584
o 8.10.69. Pape
v ♀ I 16.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 502 240 + Varsovia HA 138 586
o ♂ I 8.10.69. Pape
v 16.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 502 312
o I 8.10.69. Pape
v ♂ 12.10.69. Fringilla, KALININGRADAS APG.

Moskwa S 502 579
o 8.10.69. Pape
v ♀ 12.10.69. Fringilla, KALININGRADAS APG.

Moskwa S 502 591
o ♀ 8.10.69. Pape
v 12.10.69. Fringilla, KALININGRADAS APG.

Moskwa S 503 062
o ♀ I 9.10.69. Pape
v 12.10.69. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 503 066 + Varsovia HA 135 961
o ♀ A 9.10.69. Pape
v 15.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 503 069
o ♂ I 9.10.69. Pape
v 12.10.69. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 503 081 + Varsovia HA 152 533
o I 9.10.69. Pape
v ♀ 22.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 503 096
o I 9.10.69. Pape
v ♀ 12.10.69. Fringilla, KALININGRADAS APG.

Moskwa S 503 348
o I 9.10.69. Pape
v 12.10.69. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 503 358 + Varsovia HA 138 591
o I 9.10.69. Pape
v ♀ 16.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 504 330
o ♂ I 13.10.69. Pape
v 23.10.69. Fringilla, KALININGRADAS APG.

Moskwa S 504 147
o 14.10.69. Pape
v 20.10.69. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 569 733
o I 5.10.70. Pape
v 7.10.70. Neringa, LIETUVAS PSR

Lituania 23 756 + Moskwa S 500 861
o 5.10.69. Ventės Ragas, LIETUVAS PSR
v ♀ I 7.10.69. Pape

Parus major L. - lielā zilīte

o Pape

Moskwa S 450 540 ♂ A 6.10.68. v 15.10.68. loco.
v 21.9.69. loco.

Moskwa 338 838 ♂ I 19.10.69. v 21.10.70. loco.

Moskwa S 455 738 + Varsovia HA 117 836

o ♀ I 21.9.69. Pape

v 7.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 457 554

o ♂ I 25.9.69. Pape

v 5.10.69. Fringilla, KALININGRADAS APG.

Moskwa S 457 608

o ♀ I 25.9.69. Pape

v 2.10.69. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 457 707

o ♂ I 25.9.69. Pape

v 3.10.69. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 458 082

o ♀ I 26.9.69. Pape

v 9.10.69. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 458 805

o ♀ I 30.9.69. Pape

v 5.10.69. Ventės Ragas, LIETUVAS PSR

Moskwa S 498 097

o ♀ I 1.10.69. Pape

v 9.10.69. Fringilla, KALININGRADAS APG.

Moskwa S 498 852 + Varsovia HA 118 205

o ♀ I 2.10.69. Pape

v 9.10.69. Mierzeja Wiślana. POLIJA

Moskwa S 499 867

o ♀ I 5.10.69. Pape

v 11.10.69. Fringilla, KALININGRADAS APG.

Moskwa S 500 156 + Varsovia HA 136 049

o ♂ I 5.10.69. Pape

v 15.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 500 194 + Varsovia HA 119 898

o ♂ I 7.10.69. Pape

v 14.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 500 626

o ♂ I 7.10.69. Pape

v 10.10.69. Ventės Ragas, LIETUVAS PSR

Moskwa S 500 755

o ♀ I 7.10.69. Pape

v 10.10.69. Ventės Ragas, LIETUVAS PSR

Moskwa S 500 766 + Varsovia HA 139 600

o ♂ I 7.10.69. Pape

v 17.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 501 488

o 7.10.69. Pape

v ♂ 20.10.69. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 501 615 + Varsovia HA 139 002

o ♂ I 7.10.69. Pape

v 16.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 501 623

o ♀ I 7.10.69. Pape

v 12.10.69. Fringilla, KALININGRADAS APG.

Moskwa S 501 533

o ♂ I 8.10.69. Pape

v 10.10.69. Ventės Ragas, LIETUVAS PSR

Moskwa S 501 546 + Varsovia HA 138 141

o ♂ I 8.10.69. Pape

v 15.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 501 762 + HA 135 849

o ♀ I 8.10.69. Pape

v 14.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 502 053 + Varsovia HA 137 485

o ♀ I 8.10.69. Pape

v 19.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 502 122 + Varsovia HA 138 800

o ♂ I 8.10.69. Pape

v 16.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 502 501 + Varsovia HA 139 004

o ♀ A 8.10.69. Pape

v 16.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 502 715

o ♀ I 8.10.69. Pape

v 12.10.69. Fringilla, KAJIŃINGRADAS APG.

Moskwa S 502 827 + Varsovia HA 139 003

o ♀ I 8.10.69. Pape

v 16.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 502 858 + Varsovia HA 137 475

o ♀ I 8.10.69. Pape

v 19.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa 338 149 + Varsovia HA 151 012

o ♂ 9.10.69. Pape

v I 18.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 503 243 + Varsovia HA 151 244
o ♂ I 9.10.69. Pape
v 18.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 503 246
o ♂ I 9.10.69. Pape
v 16.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 502 927 + Varsovia HA 138 645
o ♀ I 9.10.69. Pape
v 16.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 502 928 + Varsovia HA 137 466
o ♀ I 9.10.69. Pape
v 19.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 503 164 + Varsovia HA 139 005
o ♀ I 9.10.69. Pape
v 16.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 503 226 + Varsovia HA 139 318
o ♀ I 9.10.69. Pape
v 17.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 503 513 + Varsovia HA 135 953
o ♂ I 10.10.69. Pape
v 15.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 503 520 + Varsovia HA 152 270
o ♂ I 10.10.69. Pape
v 22.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa 307 215 + Varsovia HA 152 271
o ♂ I 13.10.69. Pape
v 22.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa 307 290 + Varsovia HA 152 138
o ♀ I 13.10.69. Pape
v 22.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa 307 323
o ♂ I 13.10.69. Pape
v 20.10.69. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa 307 950
o ♀ I 14.10.69. Pape
v 20.10.69. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa 307 595
o ♀ I 14.10.69. Pape
v 20.10.69. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa 307 868
o ♂ I 18.10.69. Pape
v 20.10.69. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa 337 005
o ♂ I 19.10.69. Pape
v 21.10.69. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa 338 626 + Varsovia HA 152 272
o ♀ I 19.10.69. Pape
v 22.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa 338 797
o ♂ I 19.10.69. Pape
v 20.10.69. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa 338 801
o ♂ I 19.10.69. Pape
v 21.10.69. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa 338 907

o ♀ I 19.10.69. Pape

v 21.10.69. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa 338 980 + Varsovia HA 137 734

o ♂ I 19.10.69. Pape

v 22.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa 337 323 + Varsovia HA 152 694

o ♀ I 20.10.69. Pape

v 23.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa 337 326 + Varsovia HA 152 695

o ♂ I 20.10.69. Pape

v 23.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa 339 084 + Varsovia HA 152 982

o ♀ I 20.10.69. Pape

v 25.10.69. Mierzeja Wiślana, POLIJA

Moskwa S 566 162

o ♂ I 1.10.70. Pape

v 11.10.70. Fringilla, KALININGRADAS APG.

Moskwa S 566 321

o ♀ A 1.10.70. Pape

v 4.10.70. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 566 526

o ♀ I 1.10.70. Pape

v 7.10.70. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 568 277

o ♂ A 4.10.70. Pape

v 5.10.70. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 568 725

o ♀ I 4.10.70. Pape

v 6.10.70. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 568 855

o ♂ I 4.10.70. Pape

v 7.10.70. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 568 930

o ♀ A 4.10.70. Pape

v 6.10.70. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 568 969

o ♀ I 4.10.70. Pape

v 7.10.70. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 568 998

o ♂ I 4.10.70. Pape

v 7.10.70. Fringilla, KALVIŅGRADAS APG.

Moskwa S 569 174

o ♀ I 4.10.70. Pape

v 5.10.70. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 569 205

o ♀ A 4.10.70. Pape

v 7.10.70. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 569 272

o ♂ I 4.10.70. Pape

v 7.10.70. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 569 284

o ♀ I 4.10.70. Pape

v 6.10.70. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 569 611

o ♀ I 5.10.70. Pape

v 7.10.70. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 572 847

o ♀ I 8.10.70. Pape

v 11.10.70. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 574 013

o ♀ I 10.10.70. Pape

v 13.10.70. Fringilla, KALIŅINGRADAS APG.

Moskwa S 575 289

o ♀ A 21.10.70. Pape

v 22.10.70. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 575 704

o ♀ I 21.10.70. Pape

v 26.10.70. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 575 750

o ♀ I 21.10.70. Pape

v 28.10.70. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 575 875

o ♀ I 21.10.70. Pape

v 25.10.70. Neringa, LIETUVAS PSR

Moskwa S 446 192 ♀ I 19.9.68. v 15.1.69. Glenensee bei
Templin: 53°18'N, 13°35'E, VĀCIJAS DR

Moskwa S 449 589 ♂ I 2.10.68. x 30.3.69. Detmold:
51°56'N, 8°49'E /Westfalia/, VĀCIJAS DR

Moskwa S 498 765 ♂ I 1.10.69. x 14.10.69. Baltijas jūra:
56°15'N, 18°10'E /Gotland/, ZVIEDRIJA

Moskwa 307 501 ♀ I 14.10.69. x 5.2.70. Malbork:
54°10'N, 19°05'E /woj.Gdańsk/, POLIJA

Moskwa 339 090 ♂ I 20.10.69. ? 28.1.70. Šateikala /Plun-
gės raj./, LIETUVAS PSR

Helsinki k 580 124 + Riga F 12 602
o A 9.7.69. Herrö: 59°59'N, 20°11'E
/Ahvenanmaa/, SOMIJA
v ♂ 14.10.69. Pape

Lituania 56 667 + Riga F 12 826
o ♀ A 3.10.69. Neringa
v 21.10.70. Pape

Fringilla coelebs L. - žubīte

o Pape

Moskwa S 232 949 ♂ A 31.8.68. v 22.9.69. loco.

Moskwa S 447 172 ♂ I 24.9.68. x 13.7.69. Tampere, Aitio-
lahti: 61°33'N, 23°53'E /Hame/, SOMIJA

Moskwa S 447 191 + NFBVV A 76 571
o ♀ I 24.9.68. Pape
v 12.10.68. Jupille: 50°38'N, 5°38'E /prov.
Liege/, BELGIJA

Moskwa S 447 209 ♂ 24.9.68. v 21.4.70. Kirkkonummi:
60°05'N, 24°30'E /Uusimaa/, SOMIJA

Moskwa S 448 773 ♀ I 30.9.68. + 20.7.69. Haapajärvi:
63°45'N, 25°20'E /Oulu/, SOMIJA

Moskwa S 449 266 ♂ I 1.10.68. x 3.7.69. Vesterskog,
Sippo: 60°20'N, 25°15'E /Uusimaa/, SOMIJA

Helsinki P 203 805 + Riga F 9 839

o I 11.8.69. Kirkonkylä: 62°01'N, 24°27'E

/Name/, SOMIJA

v ♀ 1.10.69. Pape

Carduelis spinus /L./ - kivulie

o Pape

Moskva S 431 210 ♂ I 6.9.68. + 28.12.68. Cese Pegli:

44°26'N, 8°49'E /Genova/, ITALIJA

Moskva S 458 115 ♀ I 26.9.69. x 21.1.70. Dubendorf ZH:

47°24'N, 8°37'E, ŠVEICE

Moskva S 458 205 ♂ I 26.9.69. v ? 15.11.69. Haasrode:

50°50'N, 4°44'E /prov. Brabant/, BELGIJA

Riga F 12 703

o ♂ I 16.9.70. Pape

v 19.9.70. Neringa, LIETUVAS PSR

Riga F 12 457 ♂ I 16.9.70. v 18.10.70. Mariakerke by

Gent: 51°04'N, 3°41'E, BELGIJA

БАЛТИЙСКАЯ ОПЕРАЦИЯ 1969 И 1970 ГОДОВ

В ЛАТВИИ

ОТЧЕТ ОБ ОТЛОВЕ И КОЛЬЦЕВАНИИ ПТИЦ

П.Н.Блум, Я.А.Бауманис, Ю.К.Липсберг и Ю.Я.Руте

Музей зоологии ЛГУ

Р Е З Ю М Е

Музей зоологии Латвийского государственного университета в 1969-1970 гг. продолжал отлов и кольцевание мигрирующих птиц на восточном побережье Балтийского моря в поселке Папе. В 1970 г., по сравнению с предыдущими годами, работы по отлову птиц были несколько расширены: весной

этого года стационарный отлов птиц впервые был организован также на западном побережье Рижского залива у озера Энгуре (около 3 км от берега моря), а осенью - в камышах прибрежной зоны озера Папе (примерно в 1 км от берега моря). Всего за два года было отловлено 34603 птицы, принадлежащие к 86 видам (табл.3-4). Сроки работы, количество использованных ставных сетей и разных других средств отлова, а также общие результаты всей операции приводятся в табл.1.

В настоящий отчет включены все находки птиц, сведения о которых поступили до 15 ноября 1970 г. и которые не опубликованы в предыдущем отчете (Blüms, Vaumans, Rūte, 1970). Кроме того отчет содержит данные о птицах, окольцованных в других местах (в том числе и за рубежом), а затем отловленных в Папе. Повторные отловы птиц за один сезон работы (весна, осень) на месте кольцевания не публикуются (в табл. 2-4 указывается только их общее количество).

У отловленных зарянок сделаны детальные измерения маховых перьев и взяты некоторые биометрические данные по методике, принятой в Балтийской операции (Vusse, 1967; Vusse, Kania, 1970).

В 1969 г. отмечалась чрезвычайно выраженная инвазия ополовников. Среди всех отловленных птиц этот вид (2751 особь) занял третье место. В 1970 г. наблюдалась заметная инвазия больших и малых пестрых дятлов.

В тексте употребляются следующие условные обозначения и сокращения:

o - окольцована, v - поймана и выпущена с кольцом, x - найдена мертвой, + - убита, A - *adultus*, I - *immaturus*.

Пояснения к рис.1 и к таблицам:

Рис.1. Пункты массового отлова и кольцевания мигрирующих птиц на побережье Балтийского моря, упомянутые в тексте отчета.

Таблица 1. Результаты Балтийской операции 1969 и 1970 гг. в Латвии. 1 - год, 2- место, 3 - сроки отлова, 4- среднее количество сетей, 5 - количество видов, 6 - окольцовано, 7 - повторные отловы на месте кольцевания, 8 - остальные, 9 - итого (М - большая ловушка, м - малая ловушка для куликов, jūras krastā - на берегу моря, Papes ezera niedrēs - в камышах оз. Папе).

Таблица 2. Итоги отлова и кольцевания птиц в Папе осенью 1969 г. 2 - вид, 3 - окольцовано, 4 - повторные отловы на месте кольцевания, 5 - остальные, 6 - итого.

Таблица 3. Итоги отлова и кольцевания птиц в Папе осенью 1970 г. (2-6 то же, что в табл.2).

Таблица 4. Итоги отлова и кольцевания птиц на побережье оз. Энгуре весной 1970 г. (2-6 то же, что в табл. 2).

OPERATION BALTIC 1969 AND 1970 IN LATVIA
BIRD TRAPPING AND RINGING REPORT

P.Blūms, J.Baumanis, J.Lipsbergs and J.Rūte

Museum of Zoology of the Latvian State
University

S U M M A R Y

In 1969 and 1970 the Museum of Zoology of the Latvian State University continued the trapping and ringing of migratory birds which was begun in 1966, in Paпе at the east coast of the Baltic sea. In 1970, the trapping of birds was considerably enlarged, in comparison with the previous years. This year trapping stations were set up for the first time in spring near Lake Engure on the W coast of the Riga Gulf /about 3 km from the sea/, and in autumn - in the reeds at the litoral zone of Lake Папе /about 1 km from the sea/. During these two years the grand total of the trapped birds was 34,603 from 86 spe-

cies /tables 2-4/. The trapping periods in different places, trapping devices which were used and the general results of the operation are arranged in table 1.

This paper contains all recoveries obtained up to November 20, 1970 excluding those published in the previous paper /Blūms, Baumanis, Rūte, 1970/. This paper contains also data about the birds ringed in other places /including those abroad/ and subsequently trapped in Pape. The short time retraps during one season /spring or autumn/ are not shown but the total number of them is stated in tables 2-4.

The quantitative wing formula as well as other biometrical data of the trapped Robins /Erithacus rubecula/ according to methods of Operation Baltic programme have been compiled /Busse, 1967; Busse, Kania, 1970/.

In 1969 a remarkable invasion of the Long-tailed Tit has been observed and this species /2751 individuals/ took the third place among all the trapped birds. In 1970 the invasion of the Great Spotted and the Lesser Spotted Woodpeckers has been observed.

The following symbols and abbreviations are used in the paper: o - ringed, v - caught and released with the ring, x - found dead, + - killed by man, A - adult, I - immature.

Explanations to fig.1 and tables.

Fig.1. Mass trapping points near the Baltic coast, which have been mentioned in the text.

Table 1. Results of Operation Baltic in 1969 and 1970 in Latvia. 1 - year, 2 - trapping place, 3 - period of work, 4 - mean number of nets, 5 - number of species, 6 - number of birds ringed, 7 - retraps, 8 - others, 9 - total /M - big trap, m - small wader trap, jūras krastā - on the sea shore, Papes ez. niedrēs - in the reeds of Lake Pape/.

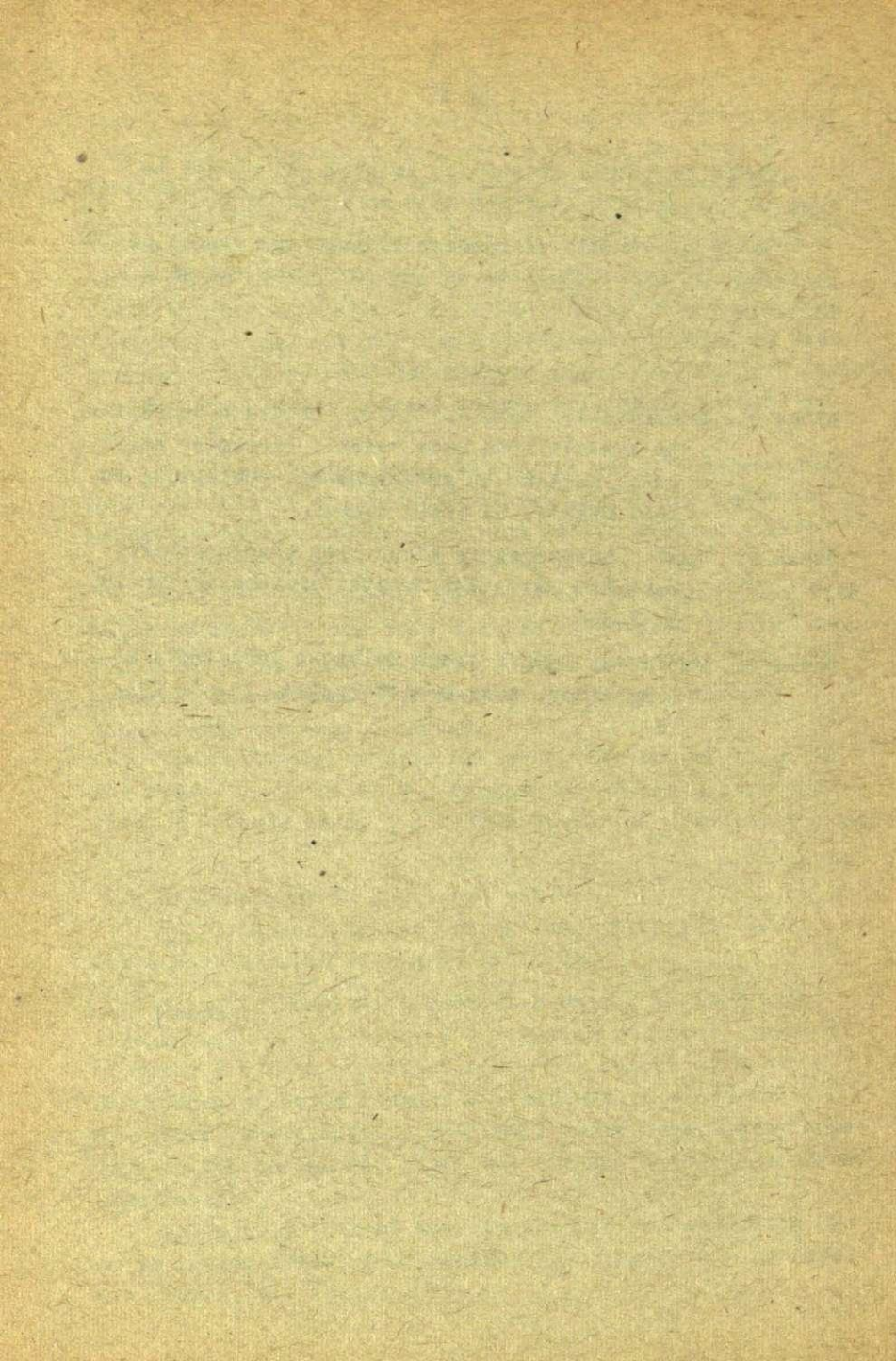
Table 2. Totals of species trapped and ringed in Pape in autumn 1969. 2 - species, 3 - ringed, 4 - retraps, 5 - others, 6 - total.

Table 3. Totals of species trapped and ringed in Pape in autumn 1970 /2-6 the same as in table 2/.

Table 4. Totals of species trapped and ringed on the coast of Lake Engure in spring 1970 /2-6 the same as in table 2/.

L I T E R A T Ū R A

- Blūms P., Baumanis J., Rūte J. 1970. Baltijas operācija Latvijā 1968.gada rudenī. Pārskats par putnu ķeršanu un gredzenošanu. Zoologijas muzeja raksti, 5: 7-19. Rīga.
- Busse P. 1967. Zastosowanie liczbowych współczynników kształtu skrzydła. Notatki ornithologiczne, 8, 1: 1-8.
- Busse P., Kania W, 1970. Akcja Bałtycka 1961-1967. Metody pracy. Acta Ornithologica, 12, 7: 231-267.

МАТЕРИАЛЫ ПО ЭКОЛОГИИ ВОРОНА (*Corvus corax* L.)

В ЛАТВИИ

К.А.Вилкс

В статье приводятся данные, накопившиеся в итоге фаунистических исследований и кольцевания птиц, начиная с 1925 года. Прежде всего опишем явления, которые, по нашему мнению, свидетельствуют о вторжении на территорию республики чужой экологической расы, имевшем место в периоде времени от 1930 г. по 1945 г.

В орнитологической литературе, относящейся к концу прошлого и началу нынешнего столетия, ворон в Прибалтике описывается как относительно редкая осторожная птица, которая избегает близости человеческого жилья. О.Левис (1893) пишет, что легче убить трех лисиц, чем одного ворона. Н.Транзее (1936) в книге "Птицы Латвии" придерживается подобных же взглядов.

До 1930 г. у автора не было наблюдений, которые бы противоречили вышеописанному типу поведения воронов. В этом периоде автор имел возможность познакомиться с экологией ворона в окрестностях Лубанского озера, г.Резекне, г.Риги и в Вентспилском районе. Больше всего воронов было в районе Лубанского озера, но и здесь зимой у падали не собиралось больше 10 птиц. Ближе километра от человеческого жилья гнезд никогда не находили, в предместьях городов вороны не залетали и свалок не посещали.

М.А.Мен-Зир (1893) в книге "Птицы России" упоминает о воронах совсем иного, синантропного типа поведения, кормящихся у скотобоев и гнездящихся на колокольнях. Называя отдельные города, где встречаются такие вороны "городского поведения", он, однако, не дает сведений о границах

ареала распространения этой экологической расы. Нельзя судить о распространении типа "городского поведения" и по описанию А.К.Рустамова (1954) в руководстве "Птицы Советского Союза" т.5. Из личных разговоров с участниками I Межреспубликанской орнитологической конференции 1951 г. нам также не удалось составить никакого, даже весьма приблизительного, представления о том, где в Советском Союзе встречалось "городское поведение" ворона.

С изменением поведения латвийского ворона в сторону синантропности мы впервые встретились в 1930 г., когда пара воронов построила гнездо в 200 шагах от жилого дома. В 1933 г. одна птица из пары, построившей гнездо в 300 шагах от дома лесника у озера Судалс (Деясциемс), поразила нас пренебрежением по отношению к близости человека - добывала корм близко у домов, а при посещении гнезда подлетала на расстояние в 3-4 метра. Другая же птица этой пары всегда держалась далеко от человека. В декабре 1934 г. один из окольцованных птенцов этой пары был добыт у скотобойни гор.Алуксне. Начиная с 1933 г., вороны, строящие гнезда недалеко от населенных пунктов, стали встречаться все чаще и чаще. Стали поступать сведения о появлениях стай воронов у скотобоен и свалок мусора городов восточной части республики (Алуксне, Лудза, Резекне). Зимой 1937/38 гг. у гор.Лудзы держалась стая воронов в 150 особей, кормившаяся на свалках мусора. У городов Даугавпилса, Риги и Елгави вороны в это время еще не появлялись. Зимой 1940/41 гг. у гор.Елгави вороны появлялись редко, зимой 1941/42 гг. уже чаще. Этой зимой наблюдали воронов и в Даугавпилсе и на свалках гор.Риги. Зимой 1943/44 гг. число воронов в Елгаве достигло приблизительно максимума и держалось на таком уровне несколько лет. В это время на окраинах гор.Елгави ежедневно кормилось около 70 воронов. Они подпускали человека на 10 метров, подлетали во дворах к мусорным ящикам, ночевали на высоких соснах на окраине города. В полуденное время можно было наблюдать групповое кружение стай воронов по спирали, подобно тому, как это

делают грачи.

Появление стай воронов у городов привлекало внимание многих людей. Чаще всего высказывалось мнение, что это связано с военным временем, якобы благоприятным для питания воронов. По нашему мнению, такие взгляды совершенно беспочвенны, и явление в Латвийской ССР воронов с непривычным до того "городским" типом поведения с войной никакой связи иметь не могло. Единственное, что могло быть объяснено военным временем, это усиленное "патрулирование" воронов вдоль железных и шоссежных дорог, где они подбирали выбрасываемые остатки пищи.

По данным немецкой орнитологической литературы осенью 1943 г. большие стаи воронов появились в восточной и западной Пруссии. Немецкие орнитологи описывали это явление как обычную инвазию. Однако, с нашей точки зрения, явление было сложнее и интереснее. Оно проявилось как постепенная и сравнительно длительная (не менее 10 лет) экспансия воронов с "городским" поведением, до того в республике не наблюдававшихся. Особенности и сущность этого явления: 1) откуда появлялись такие птицы, 2) были ли это только молодые, 3) происходило ли перемещение только "в один прием", в одном сезоне или несколькими этапами, 4) что побуждало птиц к перемещению и т.д. остались для нас не выясненными. Морфологического обследования "городских" воронов в Латвийской ССР проведено не было, не было также и отловов и кольцевания этих птиц. Проводилось нами только кольцевание птенцов в гнезде. Кольцевание это дало несколько неожиданные результаты, которые приводим здесь.

Все вышеуказанные вороны окольцованы в гнездах. Применялись кольца с надписью "Riga Ornithol. Centr.". Первая дата означает день кольцевания, вторая - день, когда птица добыта.

I/258 15.5.32. вблизи ст. Дзелзава,

5.12.35. Эстония, Пярну (200 км NW).

- 2/26967 19.4.34. Леясциемс,
17.II.34. Виляка (60 км NE). Один из родителей
был с "городским поведением".
- 3/26969 19.4.34. Леясциемс,
4.II.34. у скотобойни гор.Алуксне (30 км NE).
Из того же выводка, что предыдущая.
- 4/26986 18.4.34. Леясциемс,
14.4.35. Эстония (200 км N). Оба родителя с
"лесным поведением".
- 5/4937I 18.4.34. Леясциемс,
29.IO.36. Алсвики (80 км NE).
- 6/6504I 20.4.36. Леясциемс,
4.I.39. Резекне (90 км SE). Один из родителей
"городского поведения".
- 7/65046 26.4.36. Виреши,
30.I.38. Валмиера (60 км NW).
- 8/101336 14.4.37. Леясциемс,
24.3.39. Эстония (? км N).
- 9/101853 24.4.38. Леясциемс,
7.5.46. Эстония (150 км NNW).
- 10/124723 21.4.42. в окрестностях гор. Елгави,
23.IO.42. гор.Рига (40 км NNE). Оба родителя
"городского поведения".
- 11/12473I 5.5.42. в окрестностях гор. Елгави,
15.7.42. Смарде (40 км NW).
- 12/99987 23.4.43. Ценас,
8.I.44. Скривери (70 км E).

К этим результатам кольцевания можно еще добавить следующее наблюдение: в начале апреля 1944 г. на окраине гор. Елгави в стае воронов мы наблюдали трех птиц с кольцами. Хотя в бинокль номера колец прочитывать не удалось, все же можно было заключить, что это молодые птицы, окольцованные нами весной 1943 г. в окрестностях гор. Елгави, так как этой весной применялись для кольцевания воронов особые, переделанные нами кольца.

Из добытых методом кольцевания фактов вытекают следующие заключения:

1) Уже с самого начала феномена синантропизации поведения латвийских воронов в нем принимали участие молодые птицы, выросшие на территории республики.

2) В годы развертывания этого феномена синантропизации и постепенного его передвижения в юго-западном направлении, многие молодые латвийские вороны передвигались в обратном направлении. В передвижениях всех добытых окольцованных птиц, независимо от того, было ли у их родителей синантропное или "лесное" поведение, имелся или северный, или восточный компонент, или оба одновременно. Дальность перемещений до 200 км. Иногда молодые птицы оседали в этих новых местах.

На фоне этих фактов может даже возникнуть сомнение: была ли вообще инвазия чужих популяций? Может быть только быстрое изменение поведения? Нам кажется, что подобные сомнения приходится все же отвергнуть. Трудно себе представить, чтоб так быстро, без переходных ступеней, могли бы произойти такие резкие изменения поведения, которые, помимо того, довольно четким фронтом передвигались в определенном направлении. Кроме того, одновременно с изменением синантропности отмечалось и увеличение численности вида.

О численности гнездившихся пар у нас накопились следующие данные:

1) На площади радиусом в 10 км в окрестности хутора "Айзпури" Лубанского сельсовета в периоде от 1927 г. по 1932 г. гнездились ежегодно 4-5 пары. 2) На такой же площади вокруг городка Леясциемс с 1933 г. по 1938 год гнездились 3 пары. 3) На такой же площади вокруг местечка Асуне (восточная окраина республики) в 1939 г. гнездились 3 пары. 4) На равной по величине площади вокруг г. Елгавы в 1940 г. гнездились 5 пар, а в 1943 г. 8 пар; при этом, судя по поведению и расположению гнезд, три гнезда принадлежали "городским" воронам. 5) На площади радиусом

в 10 км вокруг местечка Анце (Вентспилский р-он) в 1928 г. гнездились 3 пары, а в 1945 г. - 5 пар.

На основании этих подсчетов гнезд на небольших площадях мы в 1945 г. оценили численность гнездящихся в республике пар в 600-700. Надо сказать, что увеличение численности от вторжения синантропной популяции здесь отражено только частично.

В 1948 г. на площади радиусом в 10 км вокруг гор. Стренчи гнездились 4 пары воронов, в 1968 г. - 5 пар. У нас не было возможности обследовать другие районы бывшего учета гнезд, но надо полагать, что численность гнездившихся увеличилась и в этих местах. Раньше в местностях, где мало леса, вороны совсем не гнездились, а если, вследствие синантропизации, вороны теперь заселили и эти площади (данных об этом пока у нас нет), то общее число гнезд в республике может быть значительно большим. Ныне, путешествуя летом по дорогам республики, можно увидеть больше воронов, нежели серых ворон.

Теперь, когда прошло 25 лет со времени кульминации инвазии, можно уже оценить, какие изменения она внесла в поведение латвийских воронов. Уже в 1946 г. можно было отметить некоторую редукцию синантропности в поведении воронов. Они уже не залетали к мусорным ящикам и не подпускали человека на расстояние в 10 метров. Численность стай на свалках тоже постепенно, хотя и не быстро, уменьшалась. Таким образом, кульминация вторжения "городских" воронов определилась довольно четко на 1943 и 1944 годы. Как мы уже упоминали, с "городскими" воронами мы с самого начала познакомились как с гнездящимися птицами. Значит, смешение популяций происходило беспрепятственно с самого начала. Путем сигнальной наследственности синантропность, так же как и антропофобия, могли передаваться молодым поколениям. В общем можно сказать, что синантропность постепенно угасала. По крайней мере в популяции северозападной части республики (богатые лесом местности) это можно утверждать. В окрестностях г.Стренчи воро-

ны сейчас уже приближаются по поведению к "лесным" воронам. Последнее близкое к домам гнездо было оставлено уже 8 лет тому назад. Однако не везде это так. Все годы, начиная с послевоенных, вороны гнездятся в пределах гор.Риги (Детская больница). Вообще близких к жилью человека гнезд еще много и нельзя утверждать, что везде их со временем становится меньше. Недавно недалеко от гор.Риги вороны построили гнездо на мачте высоковольтной линии (устное сообщение Я.Балтвилкс)! У некоторых городов (напр., Тукумс) на свалках мусора кормятся стаи воронов до нескольких десятков особей. В общем можно сказать, что поведение латвийских воронов после инвазии изменилось, стало более приспособленным к нынешним условиям.

Гнездование. Внутри больших, сплошных лесных массивов мы гнезд воронов никогда не находили, они располагаются по окраинам. При выборе места для постройки гнезда важен в первую очередь характер участка леса. Само дерево, несущее гнездо, может быть совсем не выдающимся, но оно должно находиться на участке, состоящем из зрелых старых деревьев. Густой смешанный лес обычно не используется, должна быть возможность свободного полета между и под кронами. Из 70 гнезд, 3 находились на елях, все остальные на соснах. По нашему мнению, до появления синантропной расы, гнезд на лиственных деревьях в республике не было. Гнездо расположено недалеко от верхушки дерева. Если ситуация его между ветвями такова, что оно не деформируется перед вылетом птенцов и в зимнее время, то его размеры с годами нарастают очень мало, только в противном случае многолетние гнезда достигают больших размеров. В 4 случаях мы нашли, что поблизости от старого гнезда было построено новое, но как правило, при сохранности прошлогоднего, новое гнездо не строится.

Расстояние между гнездами двух пар до инвазии было не менее 4 км. После инвазии в одном случае расстояние было только 2,5 км.

Нами было прослежено 50 гнездований. При этом мы в

большинстве случаев поднимались к гнезду только один раз - для кольцевания птенцов. Таким образом самый ранний срок вылупления птенцов мы определили на 20 марта, средний срок вылупления 7 апреля. Самый ранний срок вылета птенцов 1 мая (Леясшиемс 1933 г.). Чаще всего птенцы вылетают между 14-18 мая. Самый поздний срок вылета птенцов - 5 июня (Стренчи 1948 г.). Погалаем, что дополнительных кладок, как правило, не бывает. Если работы по лесозаготовке весной мешали гнездованию, то птенцов в этом году не было. Создалось впечатление, что раннее или позднее гнездование - особенность данной пары и мало зависит от условий погоды. Нам казалось, что для синантропной популяции было характерно более позднее гнездование. По литературным данным линька воронов протекает в июле-августе, однако при кольцевании птенцов в конце апреля и в начале мая мы регулярно наблюдали у старых птиц симметричные изъяны на границе первостепенных и второстепенных маховых.

В момент кольцевания в 50 гнездах было 166 птенцов, в среднем 3,3 в одном гнезде. Шесть птенцов было только в одном гнезде, только один птенец - в шести гнездах. Только в одном случае птенцы из гнезда пропали, в гнезде были обнаружены экскременты куницы. Наибольшая смертность птенцов наблюдалась в периоде вылета. Человеком разрушено было одно гнездо. Только в двух случаях при кольцевании птенцов вороны, нападая, подлетали на расстояние в 2-3 метра в большинстве случаев держались вне досягаемости выстрела дробью.

Корм к гнезду вороны приносят в глотке, при этом клюв слегка открыт. Только один раз мы видели ворона, который подносил к гнезду лягушку, держа ее в клюве. Мы видели также, как ворон, отлетев от гнезда метров на 50, сел на дерево и выбросил из глотки комок помета (в гнезде были 15-дневные птенцы).

После вылета молодые вороны заявляют о себе громкими пвенальными криками. Такие крики слышны еще и в августе. После вылета семьи часто покидают гнездовой район,

держатся вблизи больших лугов (очевидно поедают саранчевых). Позже осенью старые птицы возвращаются в гнездовые районы и держатся там всю зиму.

П и т а н и е. Специальные исследования корма нами не проводились. В погадках часто встречалась шелуха овса и волосы животных. В Елгаве в военное время у гнезда мы нашли погадки, состоявшие почти целиком из кусочков целлофана - птицы, очевидно, собирали вдоль дорог остатки колбасы и других продуктов, обернутых этим материалом. Весной вороны опустошают гнезда других птиц. Опустошают наверное и гнезда ворон, об этом можно судить по тому, что вороны в это время их гонят, издавая тревожные крики. Это изменение отношения ворон к воронам происходит сразу после того, как вороны заняли свой гнездовой район и может служить надежным признаком этого.

Агрессивности воронов по отношению к зайцам никогда не приходилось наблюдать. Однажды мы наблюдали пару воронов, растерзавших уже оперяющегося птенца пустельги. Нападения обоих родительских птиц не могли их прогнать. Кажется, что гнезда малых соколов (пустельга, чеглок, дербник) и ушастых сов нередко страдают от нападений воронов. Зимой и ранней весной вороны питаются главным образом падалью. Находят ее вороны, присматриваясь к поведению сорок, ворон, соек и к скоплению следов лисиц и собак.

BEITRÄGE ZUR ÖKOLOGIE DES KOLKRABES
/Corvus corax L./ IN LETTLAND

K. Vilks

ZUSAMMENFASSUNG

Seit dem neunzehnten Jahrhundert und bis zum Jahre 1930 war der Kolkrabe in Lettland ein ausgeprägter Kulturflüchter. Im Jahre 1930 beobachtete Autor erstmalig das Brüten einzelner Kolkraben mit synantropischem Verhalten. Das Eindringen solcher "Stadtraben" in zunehmenden

der Intensität aus nordöstlicher Richtung konnte man bis zum Jahre 1944 verfolgen. Das Phaenomen war nicht eine einfache Invasion fremder oekologischer Rasse, sondern hatte einen mehr verwickelten Charakter. Alle 12 Rückmeldungen in dieser Periode nestjunge beringter Vögel zeigen das Entfernen in Nord- oder Ostrichtungen /bis 200 km/, also Richtungen, die entgegengesetzt dem Richtung der Invasion waren. Infolge der Invasion stieg die Zahl der Brutvögel in der Republik, es wurde im Jahre 1945 auf 600-700 Brutpaare geschätzt. Von 70 Horsten standen nur 3 auf Fichten, alle anderen auf Kiefern. Die mittlere Zahl der Jungen von 50 Brüten war 3,3, das größte - 6. Die Nachgelege wurden nicht beobachtet, das mittlere Datum des Schlüpfens 7.IV. Nach der Ende der Invasion /1945/ wurde Synantropismus stark rückgängig, doch nicht gleichmässig in allen Regionen der Republik. Im Bereich der Stadt Riga brütet noch ein Paar Kolkraben. Im Gegensatz zum ausserordentlichem Rückgang der Anzahl der Nebelkraben, in letzter Zeit ist keine Verminderung der Kolkraben in Republik zu vermerken.

MATERIĀLI PAR KRAUKĻA /Corvus corax L./
EKOLOGIJU LATVIJĀ

K. Vilks

Rakstā analizēti materiāli par kraukļa ekoloģiju, kas savākti faunistisku pētījumu un gredzenošanas rezultātā, sākot ar 1925. gadu.

Л И Т Е Р А Т У Р А

- Мензобр М.А. 1893. Птицы России. Т.2, вып. 4-5: 457-461. М.
- Рустамов А.К. 1954. Семейство вороновые. Птицы Советского Союза. Т.5: 15-25. М.
- Lewis O. 1893. Ievērojāmākie Baltijas putni: 30. Rīga.
- Tranše N., Sināts R. 1936. Latvijas putni: 31-33. Rīga.

FAUNISTISKS PĀRSKATS PAR SAVVAĻAS PUTNIEM
LATVIJAS PSR DĪKSAIMNIECĪBĀS

J. Baumanis

IVU Zoologijas muzejs

Pēc LPSR Ministru Padomes zivsaimniecības pārvaldes, kā arī LPSR Lauksaimniecības ministrijas datiem uz 1969.g. republikā bija apmēram 10300 ha zivju dīķu. 1960.gadā dīķu kopplatība bija aptuveni 7300 ha /Lūsis, Reinsone, 1960/. Vislielākā dīķsaimniecību koncentrācija ir republikas rīctumu daļā /l.att./. Vairums zivju dīķu ir samērā sekli /0,5-1 m/ ar vairāk vai mazāk izteiktu virsūdens augāja zonu piekrastes joslā / bieži aizaugusi arī centrālā dīķa daļa/. Augāja pamatsastāvu izveido galvenokārt vilkvālītes /Typha/, niedres /Phragmites communis/, ezera ņeldri /Scirpus lacustris/, kalnes /Acorus calamus/, kosas /Equisetum/, grīšļi /Carex/. No zemūdens augiem visparastākās ir glīvenes /Potamogeton/, elodejas /Elodea/ u.c.

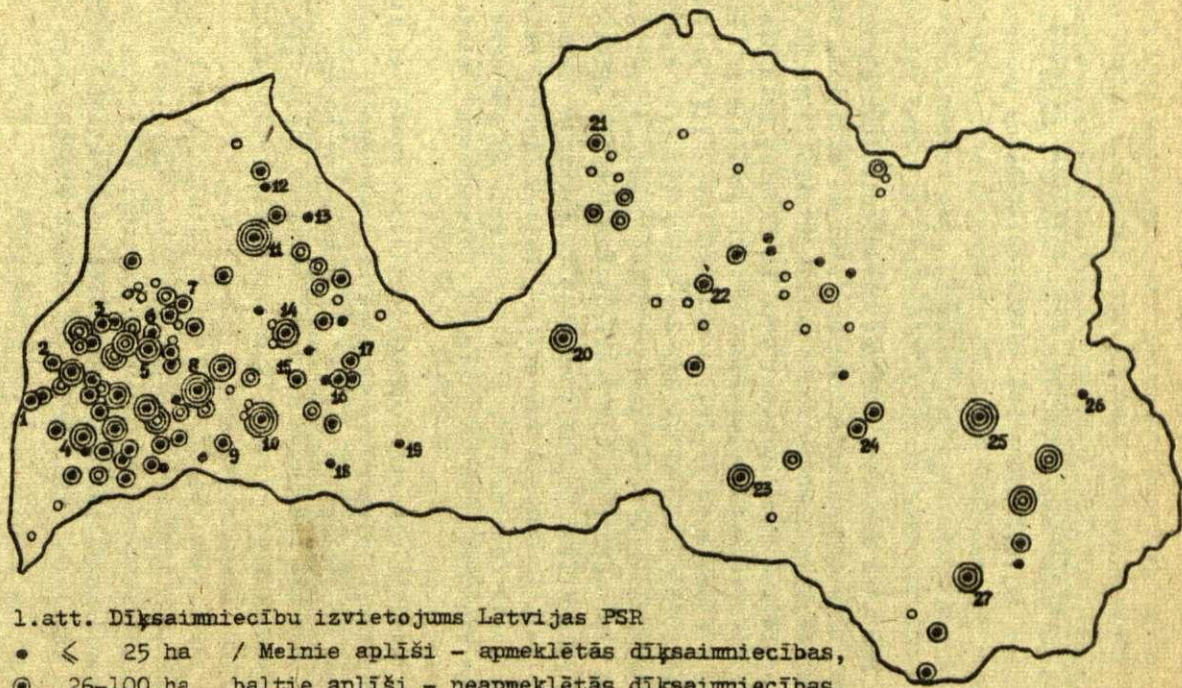
Tādējādi dīķsaimniecībās ir diezgan labvēlīgi dzīves apstākļi /piemērotas ligzdošanas, barošanās, spalvmešanas un naktsguļas vietas/ daudzām putnu sugām.

Līdz šim publicētu datu par Latvijas zivju dīķu ornitofaunu tikpat kā nav. Izņemot dažus novērojumus Auces apkārtnē /Kasparsons, 1962/.

1964.-1970.gg. /g.k. 1970.g./ ornitologiski novērojumi tika izdarīti 79 mūsu republikas dīķsaimniecībās. Šī raksta ietvaros sīkāk analizēti tikai dati, kas dažādos periodos /l.tab./ iegūti 27 dīķsaimniecībās, kur katrā no tām apmeklētas vismaz 30 % no to kopējās dīķu platības.

Šajās dīķsaimniecībās sastaptās putnu sugas, liekas,

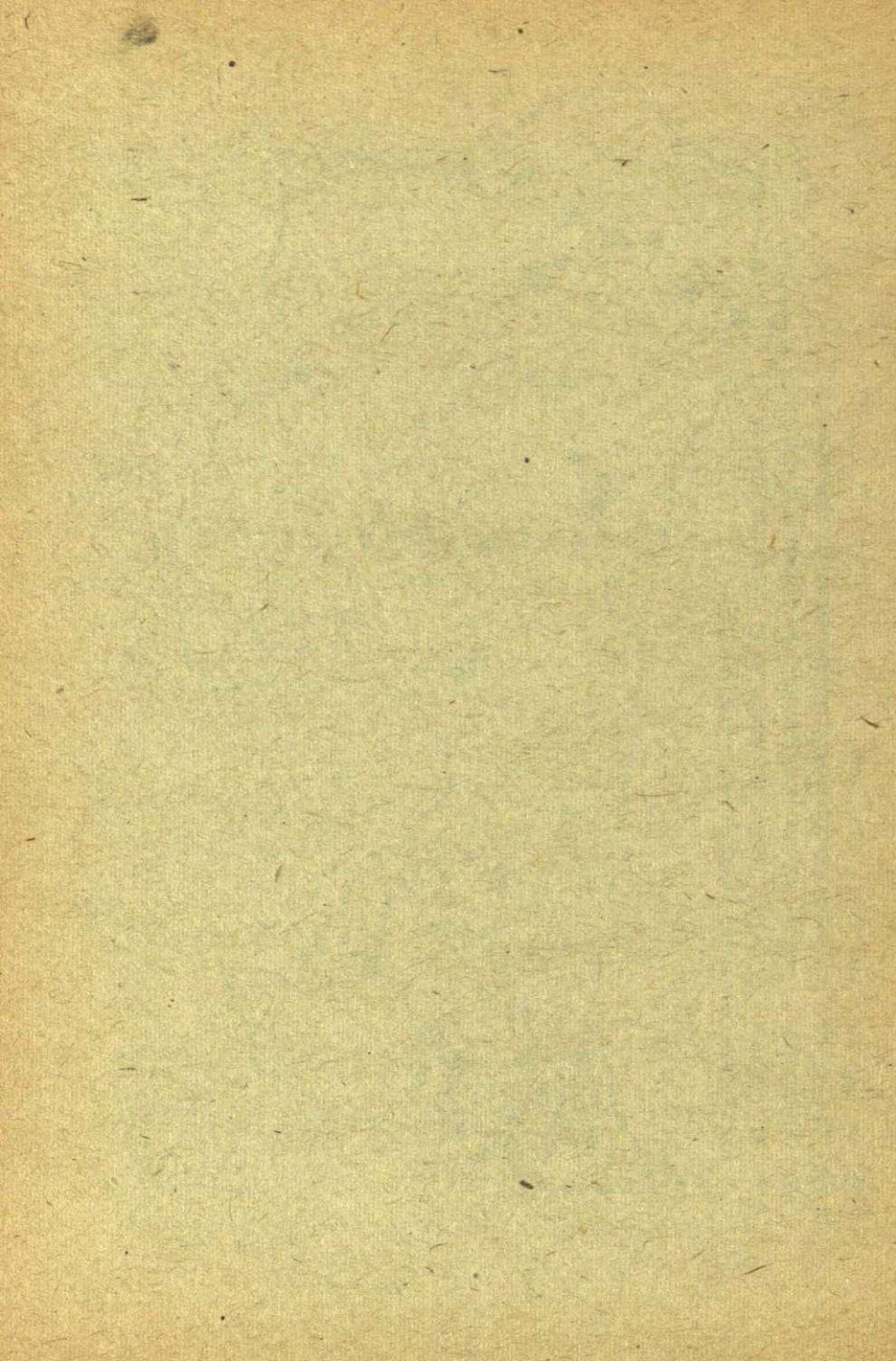

1.att. Dīksaimniecību izvietojums Latvijas PSR

- < 25 ha / Melnie aplīši - apmeklētās dīksaimniecības,
- ⊙ 26-100 ha baltie aplīši - neapmeklētās dīksaimniecības.
- ⊗ 101-300 ha Ar cipariem apzīmēto dīksaimniecību nosaukumus sk. 1.tābulā./
- ⊗ > 300 ha

PARAZITOLOĐIJA

faktiski raksturo visas republikas zivju dīķu ornitofaunu, jo šai rakstā neietvertajās dīķsaimniecībās putnu kvalitatīvais sastāvs būtiski neatšķiras.

Novērojumi tiek nosacīti sagrupēti pa 3 periodiem /2.tab./: pavasara /no ledus izkūšanas līdz 9.5./, vasaras /10.5. - 14.8./ un rudens /no 15.8. līdz dīķu aizsalšanai/. Putnu izplatības novērtējums zivju dīķos balstās galvenokārt uz vizuāliem novērojumiem /atsevišķas sugas reizēm konstatētas tikai pēc izdotās balss/. Dažos dīķos veikta ligzdu uzskaitē, izbradājot dīķu augāja joslas /Бауманис, 1970/, un dažkārt izmantotas arī attiecīgās dīķsaimniecības zivkopja sniegtās papildus ziņas. Par ligzdošanas pierādījumiem tiek uzskatītas atrastās ligzdas, novērotie izvestie perējumi, putnu specifiskā uzvedība ligzdas vietas tuvumā /tai skaitā arī Acrocephalus sp. un Emberiza schoeniclus dziedošie putni vasaras periodā/.

Republikas austrumu daļā dīķi ierīkoti, izmantojot galvenokārt reljefa dabiskās īpatnības /izņemot Lubānas zivsaimniecības kombinātu/, bet rietumu daļā, kur ievērojamu teritoriju aizņem līdzenumi, daudz dīķu /sevišķi valsts dīķsaimniecībās/ ierīkoti, uzbūvējot mākslīgus grunts uzbērumus.

Atsevišķu dīķu platība ir ļoti dažāda /0,1 - 150ha/. Dīķsaimniecībās, kas aplūkotas šai rakstā, visvairāk ir dīķu ar platību no 1,1 ha līdz 10,0 ha /65%/ un no 10,1 ha līdz 50,0 ha /19./. Vairākās dīķsaimniecībās /pa lielākaī daļai valsts dīķsaimniecībās/ ir arī dīķi ar platību no 50,1 ha līdz 100,0 ha un pat nedaudz lielāki /7%/. Dīķi ar platību 1 ha un mazāki sastāda 9% no rakstā aplūkoto dīķu kopskaita.

Sistemātiskā daļa

G a v i i f o r m e s

B r ū n k a k l a g ā i g a l e - *Gavia stellata*
/Pont./. Novērota tikai 1 reizi Tukuma dīķsaimniecībā
27.4.66.

P o d i c i p e d i f o r m e s

M a z a i s d ū k u r i s - *Podiceps ruficollis*
/Pall./. Samērā parasts ligzdotājs. Sastopams dažāda lie-
luma /arī < 1 ha/ dīķos, neatkarīgi no to aizaugšanas pa-
kāpes. Vizuālās uzskaites parasti ir mazrezultatīvas, iz-
ņemot rudens periodu, kad putni uzturas samērā atklātās
vietās /parasti citu ūdensputnu sugu baros/.

M e l n k a k l a d ū k u r i s - *Podiceps nigri-*
collis Brehm. Pa 1 īpatnīm novērots vasaras periodā p/s
Mežvidi un 1/a Amula dīķos.

R a g a i n a i s d ū k u r i s - *Podiceps auri-*
tus /L./. Pēdējos gados zivju dīķos novērots ļoti retos
gadījumos. Visbiežāk šī suga atzīmēta 1964.g. /1/a Amula,
1/a Viljamsa, māc.saimn.Vecauce dīķos/, arī kā ligzdojoša.

P e l ē k v a i g u d ū k u r i s - *Podiceps gri-*
seigena /Bodd./. No visām dūkuru sugām visparastākais
ligzdotājs. Sastopams arī samērā stipri aizaugušos dīķos,
biežāk republikas rietumu daļā. Sākoties rudens medību
sezonai, putnu skaits dīķos ievērojami samazinās.

C e k u l d ū k u r i s - *Podiceps cristatus* /L./. Parasts ligzdotājs lielākajā daļā dīķsaimniecību. Visbie-
žāk sastopams lielākos, samērā mazaizaugušos dīķos. Sāko-
ties rudens medību sezonai, cekuldūkuru skaits dīķos kra-
si samazinās.

Ciconiiformes

Lielais dumpis - *Botaurus stellaris* /L./.
Līdz šim zināmas tikai 2 dīksaimniecības, kur pēc zivkopju novērojumiem šī suga sastapta /Kazdangas l/a Iepina un Sātiņu dīksaimniecības/ vasaras periodā.

Mazais dumpis - *Ixobrychus minutus* /L./.
Vasaras periodā konstatēts Tukuma dīksaimniecībā /atras-
ta ligzda ar mazuliem/ un Skrundas dīksaimniecībā /regu-
lāri novēroti 1-2 īpatņi/.

Zivju gārnis - *Ardea cinerea* L. Pavasarī un vasaras pirmajā pusē zivju gārņu skaits dīksaimniecībās ir samērā neievērojams /g.k. tikai atsevišķi īpatņi/. Par ligzdošanu zivju dīķu tuvumā pagaidām trūkst pārbaudītu ziņu. Vislielākā skaitā /reizēm pat vairāki desmiti īpatņu vienkopus/ šī suga parādās zivju dīķos sākot ar jūnija otro pusi. Sevišķi bieži zivju gārņi pulcējas audzēšanas dīķos.

Baltais stārķis - *Ciconia ciconia* /L./.
Bieži sastopams barojoties dīķu sekrajā piekrases joslā vai arī apkārtnes pļavās. Dažkārt baltā stārķa ligzdas atrastas zivju dīķu tiešā tuvumā.

Melnais stārķis - *Ciconia nigra* /L./.
Sastopams līdzīgās vietās kā iepriekšējā suga, tikai nedaudz retāk.

Anseriformes

Meža zoss - *Anser anser* /L./.
Lielākos zivju dīķos dažkārt novērota pavasara ceļošanas periodā. 1970.g. Sātiņu dīksaimniecībā 1 īpatnīš novērots arī jūlijā /pēc vietējā zivkopja ziņām putns dīķī uzturējies no paša pavasara/.

P a u g u r k n ā b j a g u l b i s - *Cygnus olor* /Gm./. Visbiežāk zivju dīķos /g.k. dīķos, kas lielāki par 10 ha/sastopams pavasara ceļošanas periodā, dažkārt pat vairāk par 10 īpatņiem vienkopus. No šai rakstā aplūkotajām dīķsaimniecībām kā ligzdotājs paugurknābja gulbis atzīmēts Upesciema, Skrundas un Sātiņu dīķsaimniecībās, kā arī p/a Embūte, l/a Avangards /Gavieze/ un l/a Medse dīķos /pa l pārim katrā dīķsaimniecībā/. Bez tam ir ziņas par šīs sugas ligzdošanu l/a Turlava un l/a Ļeņina ceļš /Vērgale/ dīķos /šīs dīķsaimniecības rakstā netiek aplūkotas/. Nereti vasarā sastopami neligzdojoši īpatņi /arī pāri/ pieaugušo putnu spalvu tērpā.

Z i e m e ļ u g u l b i s - *Cygnus cygnus* /L./. Parasti sastopams pavasaros. Atsevišķi īpatņi /pieaugušo putnu spspalvojumā/ novēroti arī vasarā / l/a Ļeņina /Kazdanga/ un l/a Draudzība /Ģibuļi/ dīķos/.

M ē ž a p ī l e - *Anas platyrhynchos* L. Praktiski sastopama visās dīķsaimniecībās, kaut arī skaita ziņā liela koncentrācija nav novērota. Pavasarī uzturas galvenokārt pa pāriem. Jau jūnija sākumā atsevišķos dīķos novēroti dažāda lieluma /5 - 50 īpatņu/ ūd' bari, kuriem sākusies spalvu maipa. Ligzdojošo meža pīļu skaitu kādas dīķsaimniecības teritorijā pirms mazūļu izšķilšanās noteikt ir ļoti grūti, jo ievērojama daļa putnu, liekas, ligzdo dīķus aptverošajās pļavās un mežos. Arī pēc mazūļu izvešanas meža pīles samērā reti parādās ārpus dīķu virsūdens augāja joslām.

K r ī k l i s - *Anas crecca* L. Sastopams tikai nedaudz retāk kā meža pīle. Pavasara, kā arī rudens periodos /rudeni dažkārt apgrūtināta sugas identificēšana/ uzturas dažāda lieluma /10-300 īpatņu/ baros /bieži vien kopā ar priekški/. Ligzdo, domājams, dīķus aptverošajos mežos.

B a l t v ē d e r i s - *Anas penelope* L. Visbiežāk /parasti atsevišķos baros/ sastopama ceļošanas periodos /g.k. pavasarī/. Upešiemā diļšsaimniecībā l pāris redzēts vairākkārt arī vasaras pirmajā pusē. Jūlija sākumā diļšos parasti parādās lielāki /10-100 īpatņu/ tēviņu bari.

G a r k a k l i s - *Anas acuta* L. Pavasara un rudens ceļošanas periodos samērā nelielā skaitā /1-10 īpatņu/ sastopams, galvenokārt kopā ar citām pīļu sugām. Vasarā atsevišķi īpatņi /gan $\delta\delta$, gan $\sigma\sigma$ / manīti tikai nedaudzās diļšsaimniecībās.

P r i k ņ ē - *Anas querquedula* L. Sastopama apmēram tikpat bieži kā krīklis /rudeni sugas identificēšana dažkārt ir apgrūtināta/. Ligzdas līdz šim atrastas tikai dīkus aptverošajās pļavās un uz salām.

P l a t k n ā b i s - *Anas clypeata* L. Diļšos sastopams līdzīgi garkaklim.

B r ū n k a k l i s - *Aythya ferina* /L./. Samērā bieži sastopama suga. Diļšos ar lielāku platību pavasaros un sākot ar vasaras otro pusi novērojami šīs sugas dažāda lieluma /10-300 īpatņu/ bari /reizēm kopā ar cekulpīli/. Baros atzīmēts ievērojams tēviņu skaitliskais pārsvars /līdz 90 %/. Ligzdo diezgan nevienmērīgi dažādās diļšsaimniecībās. Ligzdas līdz šim atrastas tikai dīku piekrastes virsūdens augājā joņlās. Vasaras otrā pusē baru veidošanās sākas jau jūnija vidū. Lielākie brūnkakļu bari /līdz 200 īpatņiem/ novēroti Skrundas diļšos.

C e k u l p ī l e - *Aythya fuligula* /L./. Sastopama daudz retāk kā iepriekšējā suga. Arī cekulpīlēm pavasaros /bieži vien arī vasaras beigās/ tēviņu skaits bariņos daudzkārt pārsniedz mātīšu skaitu. Nelielā daudzumā diļšos ligzdo. Jūlija sākumā atkal novērojama nelielu /5-20 īpatņu/ bariņu veidošanās /g.k. $\delta\delta$ /, kas bieži

vien uzturas kopā ar brūnkakļiem. Ļoti retos gadījumos zivju dīķos konstatētas šādas sugas:

K e r r a - *Aythya marila* /L./ - 1 pāris mācību saimniecībā Vecauce /12.5.65./, t u m š ā p ī l e - *Melanitta fusca* /L./ - 1 ♂ 1/a Amula dīķos /7.64./ un **k ā k a u l i s** - *Clangula hyemalis* /L./ - 1 īpatnis Tukuma dīķsaimniecībā /27.4.66./.

G a i g a l a - *Bucephala clangula* /L./. Sastopama galvenokārt pavasarī. Atsevišķi īpatņi /gan ♂♂, gan ♀♀/ vai pāri vairākos dīķos /g.k. dīķos, kuru krasti apauguši ar mežu/ redzēti arī vasarā. Rudenī šī suga dīķos līdz šim nav novērota.

M a z ā g a u r a - *Mergus albellus* L. - 1 pāris novērots Jēkabpils /6.5.70./ un 1 pāris Tukuma /27.4.66./ dīķsaimniecībās.

F a l c o n i f o r m e s

Z i v j u ē r g l i s - *Pandion haliaetus* /L./. Republikas zivju dīķos sastopams samērā nevienmērīgi, kaut gan atsevišķu dīķu teritorijā barojoties novērots regulāri. Ligzdošana dīķu tiešā tuvumā nav konstatēta.

M e l n ā k l i j a - *Milvus migrans* /Bodd./. Sastopama daudz biežāk kā iepriekšējā suga. Dīķu teritorijā uzturas galvenokārt barošanās laikā. Ligzdošana dīķu tuvumā atzīmēta tikai 1 gadījumā /Tukuma dīķsaimniecībā/.

J ū r a s ē r g l i s - *Haliaeetus albicilla* /L./. Novērots tikai 1 reizi /zemu pārlidojam/ Upesciema dīķsaimniecībā /16.5.69./.

M a z a i s ē r g l i s - *Aquila pomarina* Brehm vai **v i d ē j a i s ē r g l i s** - *Aquila clanga* Pall. /sugu identificēt neizdevās/. Vairākas reizes novērots dīķu tuvumā /lidojumā vai sēžot dīķu piekrastes kokos/.

N i e d r u l i j a - Circus aeruginosus /L./. Pa
l īpatnīm novērota Jēkabpils, Tukuma un Skrundas dīksaim-
niecībās, kā arī Lubānas zivsaimniecības kombināta dīķos.
Par ligzdosana nekādu norādījumu nav.

G r u i f o r m e s

D z ē r v e - Grus grus /L./. Jēkabpils dīksaimnie-
cības Seces nodaļas dīķa "Danciņš" krastā dzirdēta dzēr-
ves balss 6.5.70. un 19.5.70. vietā, kas liekas pilnīgi
piemērota šīs sugas ligzdošanai.

D u m b r c ā l i s - Rallus aquaticus L. Šīs sugas
balss dzirdēta ļoti nedaudzās dīksaimniecībās vasaras pe-
riodā /Tukuma un Jēkabpils dīksaimniecību un 1/a Amula
dīķos/. Dīķiem pieguļošajās plavās vietām sastopams arī
o r m a n ī t i s - Forzana porzana /L./ un **g r i e z e**
- Crex crex /L./.

Ū d e n s v i s t i ņ a - Gallinula chloropus /L./.
Sastopama galvenokārt stipri aizaugušos, dažāda lieluma
/arī < 1 ha/ dīķos, kur ligzdo. Visos periodos ļoti reti
parādās ārpus dīķu virsūdens augāja joslām, tāpēc grūti
uzskaitāma.

L a u c i s - Fulica atra L. Ļoti parasts ligzdotājs
gandrīz visās republikas dīksaimniecībās. Sastopams dažā-
da lieluma dīķos ar dažādu aizaugšanas pakāpi. Pavasarī
tūlīt pēc atlidošanas katrs pāris ieņem noteiktu ligzdo-
šanas teritoriju. Ligzdo gan piekrastes, gan dīķu centrā-
lās daļas virsūdens augāja joslās. Skrundas dīksaimnie-
cībā jūlija sākumā novērots arī bariņš /apm. 40 īpatņu/
neligzdo ošu putnu, kas uztu ējās dīķa atklātajā daļā
/kopā ar dažām pīļu sugām/. Augusta sākumā arī 1 elākā
daļa ligzdojušo veco, kā arī jauno lauču sāk pulcēties
baros. Pēc rudens medību atklāšanas lauču skaits vairumā
dīksaimniecību krasi samazinās. Vislielākā lauču kon-

centrācija rudens periodā /līdz 400 īpatņiem 3 dīķos/
novērota 1970.g. Skrundas dīķsaimniecības Skrundas no-
daļas dīķos.

Charadriiformes

Smilšu tārtiņš - *Charadrius hiaticula* L.
Dīķos sastapts tikai 1 gadījumā /7.7.64./ 1/a Anula dīķos.
Putnu uzvedība liecināja, ka tie šeit ligzdo.

Upes tārtiņš - *Charadrius dubius* Scop.
Ligzdo galvenokārt vasarošanai^{x/} atstātajos dīķos. Daļa
ligzdo arī uz dīķu dambjiem. Novērots tikai līdz augusta
vidum.

Dzeltenais tārtiņš - *Pluvialis
apricaria* /L./ un jūras ķīvīte - *Pluvialis
squatarola* /L./ sastapti nelielā skaitā /10-15 īpatņu/
tikai rudens ceļošanas periodā apzvejotajos /nolaistajos/
dīķos Skrundā.

Ķīvīte - *Vanellus vanellus* /L./. Parasta ligz-
dotāja, it sevišķi vasarošanai atstātajos dīķos. Caurce-
ļojoši barīpi dažās vietās redzēti vēl līdz oktobra vi-
dum apzvejotajos /nolaistajos/ dīķos.

Trulītis - *Calidris minuta* /Leisl./ un
parastais špībtis - *Calidris alpina* /L./
Nelielā skaitā /barīpos pa 5-30 īpatņiem/ novēroti dažās
dīķsaimniecībās rudens ceļošanas periodā.

Gugaitis - *Philomachus pugnax* /L./. Dažāda
lieluma barīpi /5-50 īpatņu/ sastopami galvenokārt pava-
sarī un rudenī /parādās jau jūnija vidū/. Atsevišķi īpat-
ņi manīti arī vasaras pirmajā pusē, bet par ligzdošanu
konkrētu ziņu trūkst.

^{x/} dīķsaimniecībās dīķus periodiski /ar 2-5 gadu starp-
laikiem/ 1 vasaru atstāj neuzplūdinātus.

Tumšā tilbīte - *Tringa erythropus* /Pall./.
Nelielā skaitā /c.k. atsevišķi īpatņi/ novērota vasaras
periodā dažos dīķos barojamies.

Pļavas tilbīte - *Tringa totanus* /L./.
Diezgan nevienmērīgi sastopama ligzdotāja. Rudens perio-
dā dīķsaimniecībās līdz šim nav novērota.

Lielā tilbīte - *Tringa nebularia* /Gunn./.
Nelielā skaitā /parasti 1-5 īpatņi/ dīķos parādās jūnija
beigās un bieži vien uzturas vienkopus ar purva tilbītēm
vai gūgatņiem. Vasaras beigās sastopama mazliet biežāk.

Meža tilbīte - *Tringa ochropus* L. Sastopa-
ma galvenokārt pie grāvjiem /parasti atsevišķi īpatņi/,
kas savieno dīķus savā starpā, visbiežāk mežu tuvumā, kur
droši vier. ligzdo.

Purva tilbīte - *Tringa glareola* L. Dī-
ķos lielākā skaitā /bariņos pa 5-50 īpatņiem/ parādās
jūnija beigās /pirms tam vietām sastopami tikai atse-
višķi īpatņi/. Par ligzdošanu nekādu norādījumu nav.

Upes tilbīte - *Tringa hypoleucos* L. Ne-
vienmērīgi sastopama ligzdotāja /biežāk pie atklātākiem
dīķiem/. Sastopamība manāmi neizmainās arī ceļošanas pe-
riodos.

Pa 1 īpatnim dažās dīķsaimniecībās /g.k. vasaras
II pusē/ novērota:

melnā puskuitala - *Limosa limosa* /L./
un **kuitala** - *Numenius arquata* /L./.

Mērkaziņa - *Gallinago gallinago* /L./.
Samērā parasts putns /jāpieņem, ka arī ligzdo/ gandrīz visās
dīķsaimniecībās. Visbiežāk sastopama rūdeņos, kad piemē-
rotās barošanās vietās koncentrējas ievērojams skaits
/līdz 10 īpatņiem uz 1 ha dīķa platības/ šo putnu.

Ķ i k u s - *Gallinago media* /Lath./. 2 īpatņi redzēti 1970.g. oktobra sākumā Skrundas diķsaimniecības apzvejoto /nolaisto/ diķu teritorijā, kopā ar mēkazipām un vistilbēm.

V i s t i l b e - *Lymnocyptes minimus* /Brünn./. Vairāk kā 10 īpatņi novēroti tādos pašos apstākļos kā iepriekšējā suga.

M a z a i s ķ ī r i s - *Larus minutus* Pall. Atsevišķās diķsaimniecībās pavasarī un vasarā redzēti tikai daži ielidojuši īpatņi. Par šīs sugas ligzdošanu nekādu apstiprināšanu datu nav.

L i e l a i s ķ ī r i s - *Larus ridibundus* L. Atsevišķās diķsaimniecībās atrastas dažāda lieluma šīs sugas ligzdošanas kolonijas /Jēkabpils /10-50 pāru/, Skrundas /apm. 100 pāru/, Tukuma /10-30 pāru/, Sātiņu diķsaimniecībā /200-300 pāru/ un Kazdangas l/a Ļepina diķos /apm. 150 pāri/. Dažās citās diķsaimniecībās /ne vairāk kā piecās/, kas šī raksta ietvaros netiek tuvāk aplūkotas, kā ligzdotāji lielle ķīri konstatēti galvenokārt ne vairāk kā 10 pāru katrā diķsaimniecībā. Visbiežāk zivju diķos lielle ķīri novērti pavasarī /dažkārt līdz 300 īpatņiem vienā barē/. Rudenī lielāki bari /100-200 īpatņi/ atzīmēti tikai dažās vietās /piem., Skrundas diķsaimniecībā/, biežāk gan šai laikā diķos ielido tikai atsevišķi īpatņi.

R e p g u k a i j a - *Larus fuscus* L. Vairāk kā 10 īpatņi /g.k. ad/ 1970.g. pavasarī atkārtoti novēroti Upesciema diķsaimniecībā un 1 īpatnis Tukuma diķsaimniecībā.

S u d r a b k a i j a - *Larus argentatus* Pont. Upesciema diķsaimniecībā 1970.g. pavasarī uzturējās līdz 60 īpatņiem /g.k. ad./. Ievērojami mazākā skaitā turpat novērota ielidojam arī vasarā.

K a j a k s - *Larus calus* L. Līdz šim lielākā skaitā /līdz 50 īpatņiem/ novērots tikai pavasarī Upesciema dīķsaimniecībā. Citur, kā arī citos periodos manīti vienīgi atsevišķi ielidojuši putni.

M e l n a i s z ī r i p š - *Chlidonias niger* /L./. No šai rakstā aplūkotajām dīķsaimniecībām nelielas /ne vairāk kā 10 pāru/ melnā zīriņa ligzdošanas kolonijas konstatētas Tukuma /Irlavas zivjaudzētavā/, Jēkabpils, Upesciema dīķsaimniecībās un l/a Ļepina /Sāviena/ dīķos. Dažās citās dīķsaimniecībās galvenokārt vasarā manīti tikai atsevišķi ielidojuši īpatņi.

L i e l a i s z ī r i p š - *Hydroprogne tschegra* va /Lep./. 8.7.64. l/a Amula dīķos un 14.8.70. Skrundas dīķsaimniecībā novērots pa 1 īpatņim.

U p e s z ī r i p š - *Sterna hirundo* L. Nedaudzās dīķsaimniecībās /g.k. vasarā vai pavasarī/ atzīmēti tikai dažī ielidojuši īpatņi.

Upesciema dīķsaimniecībā 21.5.69. novērots **m a z a i s z ī r i p š** - *Sterna albifrons* Pall.

S t r i g i f o r m e s

Ū p i s - *Bubo bubo* /L./. 2.6.70. pie l/a Draudzība /Ģibuļi/ dīķiem vietējais zivkopis nošāvis 1 īpatņi.

A p o d i f o r m e s

S v ī r e - *Apus apus* L. Dažās dīķsaimniecībās samērā nelielā skaitā novērota virs zivju dīķiem barojoties.

Coraciiformes

Zivju dzentis - *Alcedo atthis* L. Novērots pa l īpatnīm 1970.g. maijā p/s Amata dīķos un oktobrī Skrundas dīķsaimniecībā.

Passeriformes

Krastu čurkste - *Riparia riparia* /L./. Dažās dīķsaimniecībās /Skrundas, Tukuma/ samērā nelielā skaitā /katrā dažī desmiti pāru/ ligzdo dīķu dambju kastos. Biežāk novērojama virs dīķiem barojoties.

Zivju dīķus par barošanās un reizēm /g.k. vasaras beigās/ arī naktsguļas vietu izmanto bezdelīga - *Hirundo rustica* L. un Čurkste - *Delichon urbica* /L./.

Samērā regulāri un nereti diezgan lielā skaitā /sevišķi ceļošanas periodos/ zivju dīķu teritorijā uzturas dzeltenā cielava - *Motacilla flava* L. un baltā cielava - *Motacilla alba* L. Dzeltenā cielava dīķu apkārtnes pļavās arī ligzdo.

Mājas strazds - *Sturnus vulgaris* L. Dažās dīķsaimniecībās /sevišķi dīķos ar plašākām niedrāju joslām/ galvenokārt vasaras beigās un rudenī lieli mājas strazdu bari /reizēm vairāki tūkstoši īpatņu/ vakaros regulāri pulcējas uz naktsguļu /piem., Sātiņu un Skrundas dīķsaimniecībās/. Zivju dīķos mājas strazdi arī barojas /sevišķi nolaistajos dīķos/.

Žagata - *Pica pica* /L./. Dažkārt ligzdo krūmiem apaugušās zivju dīķu krastmalās.

Vārna - *Corvus corone cornix* L. un krauklis - *Corvus corax* L. Visbiežāk zivju dīķu teritorijā sastopami pavasarī pirms dīķu uzplūdināšanas, kā arī pēc to apzvejošanas /nolaišanas/ rudenī. Vārna dažkārt dīķu piekrastes kokos arī ligzdo.

C e r u   ķ a u ķ i s - Acrocephalus schoenobaenus /L./. Bieži sastopams ligzdotājs visās dīksaimniecībās, sevišķi kārkliem apaugušās dīķu piekrastēs.

E z e r u   ķ a u ķ i s - Acrocephalus scirpaceus /Herm./. Sastopams diezgan nevienmērīgi. Kā ligzdotājs lielākā skaitā /vairāki desmiti pāru/ konstatēts vienīgi Skrundas dīksaimniecības Skrundas nodaļas dīķos.

N i e d r u   s t r a z d s - Acrocephalus arundinaceus /L./. Samērā parasts ligzdotājs dīķos, kur ir labi izteiktas niedru audzes.

N i e d r u   s t ē r s t e - Emberiza schoeniolus /L./. Parasta ligzdotāja gandrīz visās dīksaimniecībās.

Bez iepriekš aplūkotajām sugām zivju dīķu teritorijā konstatētas šādas barošanās vai ceļošanas laikā neregulāri ielidojušās sugas: l a u k u   c i r u - l i s - Alauda arvensis L.,   p ļ a v u   č i p s t e - Anthus pratensis /L./,   p u r v a   ķ a u ķ i s - Acrocephalus palustris /Bechst./,   v ī t ī t i s - Phylloscopus trochilus /L./,   l u k s t u   č a k s t ī t e - Saxicola rubetra /L./,   s r i c k i p š - Phoenicurus phoenicurus /L./,   z i l r ī k l ī t e - Luscinia svecica /L./,   m e l n a i s   m e ž a   s t r a z d s - Turdus merula L.,   l i e l ā   z i l ī t e - Parus major, L.

2. tabula

Dažu putnu sugu sezonālā izplatība LPSR dīķsaimniecībās
1964.-1970. g. /tikai sugas, kas sastaptas vairāk kā
10 % dīķsaimniecību/

Suga	Dīķsaimniecību skaits /%/, kur dotā suga sastapta		
	Pavasari /n=8/x	Vasarā /n=23/	Rudenī /n=7/
1	2	3	4
<i>Podiceps ruficollis</i>	25	39 /21/ ^{xx}	85
<i>Podiceps nigricollis</i>		13	
<i>Podiceps auritus</i>	25	13 /13/	
<i>Podiceps griseigena</i>	37	60 /52/	14
<i>Podiceps cristatus</i>	62	47 /39/	29
<i>Ardea cinerea</i>	12	43	100
<i>Ciconia ciconia</i>	50	60 /8/	42
<i>Ciconia nigra</i>	25	43	14
<i>Cygnus olor</i>	37	26 /8/	14
<i>Cygnus cygnus</i>	12	16	
<i>Anas platyrhynchos</i>	87	95 /65/	100
<i>Anas crecca</i>	75	52 /17/	85
<i>Anas penelope</i>	37	17	29
<i>Anas acuta</i>	25	13	14
<i>Anas querquedula</i>	87	83 /13/	100
<i>Anas clypeata</i>	25	13	29
<i>Aythya ferina</i>	62	52 /34/	42
<i>Aythya fuligula</i>	37	47 /26/	29
<i>Bucephala clangula</i>	37	16	
<i>Pandion haliaetus</i>	12	21	29
<i>Milvus migrans</i>	37	34	14

^x dīķsaimniecību skaits

^{xx} skaitļi iekavās norāda dīķsaimniecību skaitu /%/, kur dotā suga konstatēta ligzdojam.

	1	2	3	4
Gallinula chloropus		37	65 /34/	42
Fulica atra		87	91 /91/	71
Charadrius dubius		12	60 /21/	14
Vanellus vanellus		85	95 /78/	42
Philomachus pugnax		12	34	14
Tringa erythropus			17	
Tringa totanus		37	26 /21/	
Tringa nebularia			17	29
Tringa ochropus		62	47 /21/	14
Tringa glareola			69	71
Tringa hypoleucos		12	52 /17/	14
Gallinago gallinago		50	69 /21/	71
Larus minutus		12	17	
Larus ridibundus		100	69 /30/	29
Larus canus		12	21	14
Chlidonias niger			47 /21/	
Sterna hirundo		12	26	
Acrocephalus schoenobaenus		12	83 /83/	14
Acrocephalus scirpaceus			13 /13/	14
Acrocephalus arundinaceus		12	52 /52/	14
Emberiza schoeniclus		62	95 /95/	57

ФАУНИСТИЧЕСКИЙ ОБЗОР ДИКИХ ПТИЦ
В ПРУДОХОЗЯЙСТВАХ ЛАТВИЙСКОЙ ССР

Я.А.Бауманис

Музей зоологии ЛГУ

Р Е З Ю М Е

Статья представляет собой первую попытку фаунистического анализа диких птиц в прудохозяйствах Латвийской ССР. В течение 1964-1970 г.г. (преимущественно в 1970 г.) были посещены почти 80 прудохозяйств в разных частях республики, но из них только 27 (главным образом те, в которых наблюдениям подвергалось по крайней мере 30 % всей прудовой площади) рассматриваются в настоящей статье.

До сих пор отмечено свыше 80 видов птиц, которые используют рыболовные пруды в качестве мест гнездования, кормежки, линьки, а также ночлега.

В систематическом обзоре этих видов включены преимущественно обобщенные сведения о их распределении по прудохозяйствам и сезонных изменениях этого распределения.

Наблюдения условно разделяются на 3 периода: весенний (с исчезновением ледяного покрова по 9 мая), летний (с 10 мая по 14 августа) и осенний (с 15 августа до замерзания прудов). Как доказательство в пользу гнездования принимаются найденные гнезда, встреченные выводки, специфичное поведение птиц в районе гнездования (в том числе для *Acrocephalus* sp. и *Emberiza schoeniclus* также пойманные особи в летнее время).

Пояснения к рис. I и к таблицам:

Рис. I. Распределение прудохозяйств в Латвийской ССР (черные кружки - обследованные прудохозяйства, белые кружки - необследованные прудохозяйства. Нумерация прудохозяйств та же, что и в табл. I).

Таблица 1. Список прудохозяйств, включенных в текст, площадь прудов в них и частота посещаемости. 1 - № по порядку, 2 - название прудохозяйства (сельсовет), 3-4 - количество прудов (3 - посещенных, 4 - всего в прудохозяйстве), 5 - приблизительная площадь (га) посещенных прудов, 6 - приблизительная площадь всех прудов в прудохозяйстве, 7 - частота посещений в 1964-1969 г.г. (в разные периоды). 8-10 - частота посещений в 1970 г. (8 - весной, 9 - летом, 10 - осенью).

Таблица 2. Сезонное распределение некоторых видов птиц в прудохозяйствах ЛССР в 1964-1970 г.г. (только виды, встреченные более чем в 10 % прудохозяйств). 1 - вид, 2-4 - количество прудохозяйств (в %), где данный вид отмечен (2 - весной, 3 - летом, 4 - осенью). х - количество посещенных прудохозяйств, хх - цифры в скобках показывают количество прудохозяйств (в %), где данный вид отмечен как гнездящийся.

FAUNISTICAL SURVEY OF WILD BIRDS IN FISH-
BREEDING FARMS OF THE LATVIAN SSR

J. Baumanis

Museum of Zoology of the Latvian State University

S U M M A R Y

The present article attempts for the first time to furnish information about faunistical structure of wild birds in fish-breeding farms of the Latvian SSR.

Almost 80 fish-breeding farms have been inspected during 1964 - 1970 /mainly in 1970/ in different parts of the republic; only the data about 27 farms /mainly those where at least 30 per cent of pond area have been

inspected/ are included in the article.

More than 80 species of birds which had found suitable environment for nesting, feeding, moulting as well as roosting in the fish-ponds were observed.

Systematical survey of these species contains mainly generalized data concerning their distribution and seasonal changes of this distribution in the fish-breeding farms.

The time of annual observations is conditionally divided into 3 periods: spring /from thawing of ice cover till May 9/, summer /from May 10 till August 14/ and autumn /from August 15 till freezing over of the ponds/.

The following features are taken in evidence of nesting: found nests, the observed broods, which have left nests, the specific behaviour of birds in the vicinity of nests /including the singing of *Acrocephalus* species and *Emberiza schoeniclus* during the summer/.

Explanations to fig. 1. and tables:

Fig.1. Localities of fish-breeding farms in the Latvian SSR /black circles - inspected farms, white circles - the remaining ones; numeration of farms according to table 1./.

Table 1. The list of fish-breeding farms reflected in the article, their pond area and frequency of inspections. 1. - No., 2 - name of the farm /village Soviet/, 3-4 - number of ponds /3 - inspected, 4- total in the farm/, 5-6 - approximate area /ha/ of ponds /5 - inspected, 6 - total in the farm/, 7 - frequency of inspections in 1964 - 1969 /in different periods/, 8-10 - frequency of inspections in 1970 /8 - in spring, 9 - in summer, 10 - in autumn/.

Table 2. Seasonal distribution of some species of birds in the fish-breeding farms of Latvian SSR in 1964-1970 /species which have been observed in more than 10 per cent of farms only/. 1 - species, 2-4 - number of

farms /percentage/, where the particular species have been found /2 - in spring, 3 - in summer, 4 - in autumn/.

x - number of farms inspected, xx - figures in brackets indicate the number /percentage/ of farms, where the particular species have been found breeding.

L I T E R A T Ū R A

Kasparsons Ģ. 1962. Savvaļas ūdensputni zivju dīķos.

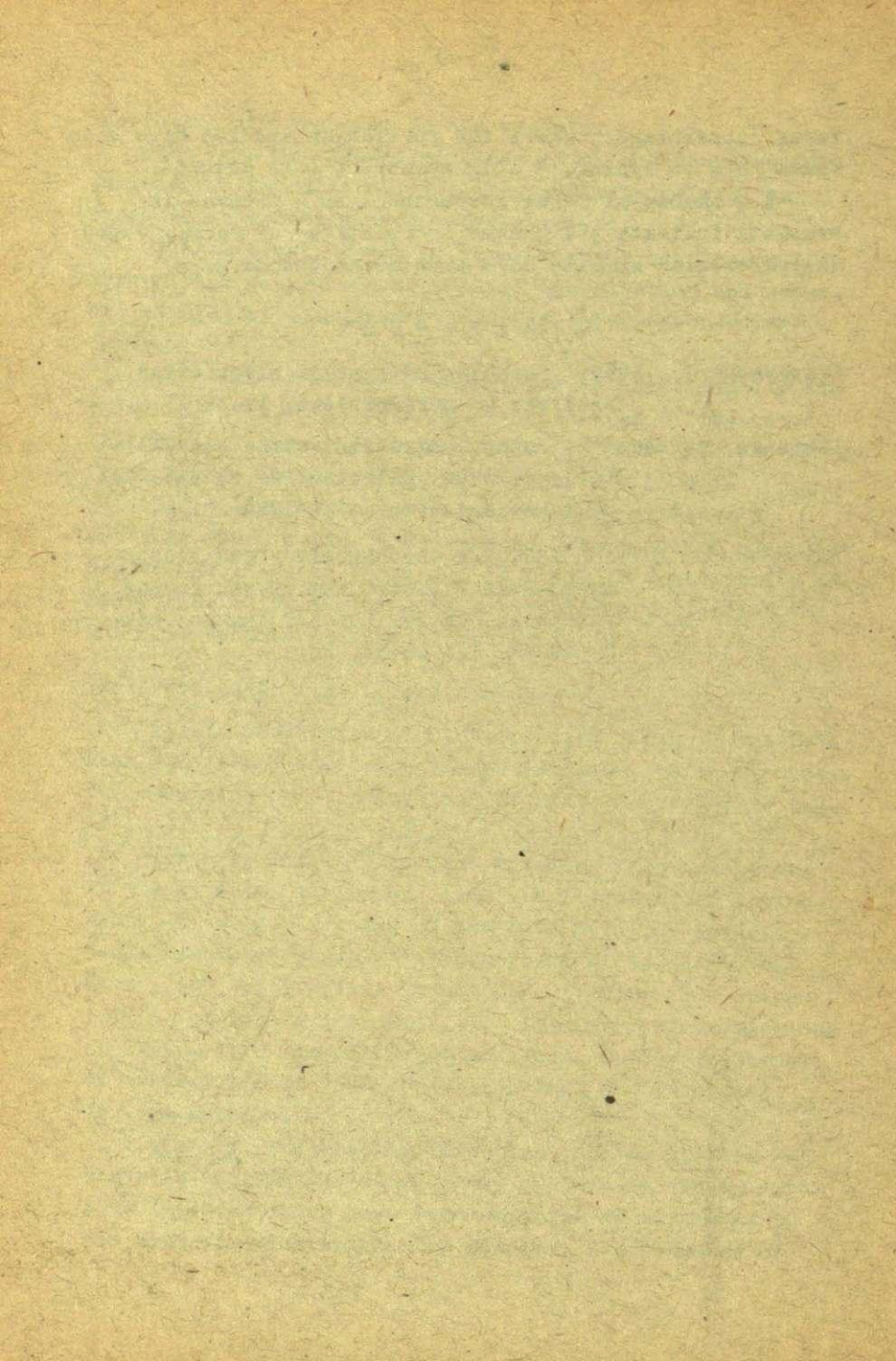
Mednieks un makšķernieks, Nr.3: 17.

Lūsis J., Reinsons A. 1960. Dīķsaimniecības stāvoklis

Latvijas PSR. Latvijas PSR iekšējo ūdeņu zivsaimniecība, IV: 71-88. Rīga.

Бауманис Я. 1970. Некоторые особенности учета гнездящихся птиц в рыбоводных прудах Латвии.

Материалы Седьмой Прибалт. орнитол. конференции, II: 29-31. Рига.

JAUNAS ZIŅAS PAR SOMZĪLĪTES *Remiz pendulinus* /L./
LIGZDOŠANU LATVIJĀ

J.Lipsbergs

LVU Zooloģijas muzejs

Rietumeiropā mūsu gadsimta 50.-60.gados novērota somzīlītes izplatīšanās galvenokārt rietumu virzienā /Kinzelbach, Martens, 1964; Martens, 1965/. Šie autori min pēdējos 4 šādus ekspansijas vilņus uz rietumiem: 1/ 1810.-1830.g., 2/ 1870.-1890.g., 3/ 1934.-1935.g. un 4/ sākot ar 1950.g./kulminācija 1961.g./. Atzīmēts, ka pēdējos 10 gados somzīlītes skaits ievērojami pieaudzis ligzdošanas apgabalā austrumos no Oderas un ligzdošanas areāla robežas pārvirzījušās uz rietumiem /Martens, 1965/. Šī putna areāla paplašināšanās konstatēta Polijā, kur atzīmēts liels ligzdojošo putnu skaits /Dobrowolski, Nowak, 1965/. Arī Baltijas republikās konstatēta somzīlītes izplatīšanās /skat. turpmāk/, kas novērojama apmēram vienlaicīgi ar iepriekš norādīto pēdējo ekspansijas vilni Rietumeiropā.

Ziņas par somzīlītes sastopamību Latvijas teritorijā 18.-19.gs. ir diezgan trūcīgas un reizēm pat pretrunīgas. Nekas par to nav minēts M.Bezeke /Beseke, 1792/ monogrāfijā par Kurzemes putniem. Pēc citiem datiem somzīlīte bieži sastopama Lietuvā, pie kam atzīmēts, ka arī Latvijā - Suntažu apkārtnē atrasta ligzda /Fischer, 1791, cit.pēc Meyer, 1815 un Transehe, 1965/. A.Grosse un N.Transehe /1929/, N.Transehe un R.Sināts /1936/ raksta par šo sugu kā iespējamu maldu viesi Baltijas apgabalā, norādot, ka V.Rusova /Russow, 1880, cit. pēc Grosse un Transehe, 1929/ to piemin savā darbā "Die Ornithologie Liv- und Curlands", pamatojoties uz I.Fišera un Zeid-

lica zipojumiem, kaut gan pats V. Rusovs apšauba šo zipojumu pareizību.

A. Tile /Thiele, 1939/ ziņo par somzīlītes ligzdas /ar mazuliem/ atrašanos 1915. gada vasarā Kaučminde /tagad Saulaine/ apkārtnē pie Lielupes. Zināma vēl arī cita ligzda šīnī vietā, kas ievākta 1914. gada rudenī /Transehe, 1942 a/. A. Grosse /1939/ sniedz ziņas, ka J. Roms 1930. gada 27. septembrī Lielupes niedrājos pie Buļļiem no 4 putnu liela bariņa nošāvis 2 īpatņus /vienu veco un vienu jauno/. Nesen publicētajā F. Štolla grāmatā "Lebensbilder aus Tierwelt im Baltikum" minēts gadījums, ka Lubānas ezera tuvumā ap 1900. gadu atrasta somzīlītes ligzda /Stoll, 1962, cit. pēc Transehe, 1965/.

Konkrētu zipu par somzīlītes sastopamību Latvijā pēdējo 40 gadu laikā nav. Ir tikai norādījumi, ka šī suga mūsu republikā iecēlo un ligzdo ļoti reti /Tauriņš, 1956; Baumanis, Blūms, 1969/. Iespējams, ka šajos gados somzīlīte vietām ir ligzdojusi Latvijā, par ko vedina domāt arī tās ligzdošana kaimiņu teritorijās /skat. zemāk/, tomēr par to nav saņemtas nekādas konkrētas ziņas.

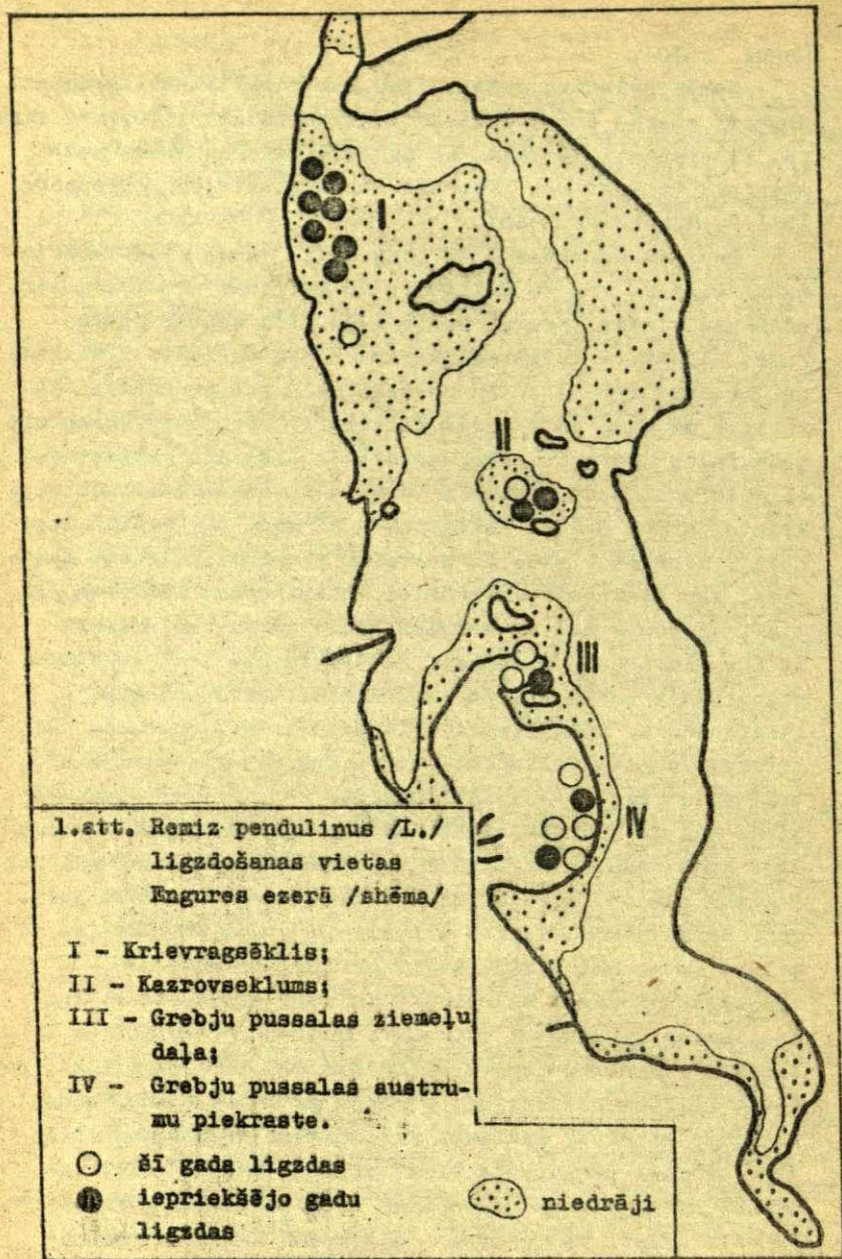
Iegūtas jaunas ziņas par šīs sugas izplatību un sastopamību Lietuvā un Igaunijā. Lietuvā somzīlīte droši konstatēta 1952. gadā Nemūnas deltā, bet domā, ka tā tur bijusi sastopama ievērojami agrāk - jau no 1934. gada /Ivānaukas, 1964/. Tagad somzīlīte Lietuvā ir ievērojami izplatījusies. Ir zināmas 4 vietas - katrā ne mazāk par 5 ligzdām, un ap 15 vietu - līdz 5 ligzdām katrā /Навасай-тио, Рубинаускас, 1970/.

Igaunijā Matsalu rezervāta niedrājos pirmā somzīlītes ligzda tika atrasta 1960. gadā, bet 1961. gadā - jau 3 ligzdas /Aumees, Paakspuu, 1963/. Vēlāk iegūtas ziņas, ka šī suga šeit perējusi jau 1954. vai 1955. gadā /Aumees, Paakspuu, 1963; МАНК, 1970/. Cita somzīlītes ligzdošanas vieta Igaunijā ir pie Pedjas ietekas Emajigi /Emajõgi/ upē. Šeit jau 1957. gadā atrasta nepabeigta ligzda, bet 1962. gadā - ligzda ar mazuliem /Jõgi, 1965, cit. pēc

Манк, 1970/.

Zemāk sniegtas dažas ziņas par somzīlītes ligzdošanu Engures ezerā, kuras autoram izdevās ievākt 1970.gada vasarā. Interesanti atzīmēt, ka agrākie Engures ezera putnu pētnieki šo sugu nav līdz šim tur konstatējuši /Transehe, 1942 b; Mihelsons, 1960/.

Pavisam atrastas 8 šī gada un 12 vecas /iepriekšējo gadu/ ligzdas vai to paliekas. KĀ galvenās somzīlīšu ligzdošanas vietas Engures ezerā 1970.gada sezonā jāmin /skat. 1.att./: Krievragsēkļa kārklājs /atrasta 1 šī gada un 7 vecas ligzdas/; Kazrovsekluma Partizāņu krūmi /atrasta 1 šī gada un 2 vecas ligzdas/; Grebju pussalas ziemeļu daļas krūmāji starp Garrovu un Lielrovu /atrastas 2 šī gada un 1 veca ligzda/; Grebju pussalas austrumu piekrastes krūmu puduri /atrastas 4 šī gada un 2 vecas ligzdas/. Minētās vietas ir purvainu pļavu vai sliksņu masīvi, kas aizauguši ar krūmiem, galvenokārt kārkliem /Salix/, vietām - arī ar bērziem /Betula/ vai melnalkšņu /Alnus glutinosa/ puduriem. Pēdējo tuvumā ļoti raksturīgas atklāta ūdens peļķes līdz dažiem metriem diametrā, aizaugušas ar cūkaušiem /Calla palustris/, bultenēm /Sagittaria sagittifolia/ un citiem augiem. Visur šajā biotopā neiztrūkstošas ir arī niedres /Phragmites communis/, bieži tās ir ligzdas tlešā tuvumā, tādā gadījumā iepriekšējo gadu sauso niedru gali sniedzās līdz ligzdei vai pat augstāk par to. Ligzdošanas vietas /koku vai krūmu pudurus/ aptverošo pļavu vai sliksņu augu asociācijās ietilpst galvenokārt šādi augi: grišļi /Carex/, vārnkājas /Comarum palustre/, cemerēs /Sium latifolium/, upes kosas /Equisetum limosum/, puplakši /Menyanthes trifoliata/, šaurlapu spilves /Eriophorum angustifolium/, pūrenes /Caltha palustris/, garlapu gundegas /Ranunculus lingua/, niedres, šaurlapu vilkvālītes /Typha angustifolia/ un citi pārpurvotu vietu augi. Dažkārt /Krievragsēkli/ krūmu paaugā sastopamas lielā daudzumā purvs-mirtas /Myrica gale/, bet vietām - arī zemas kroklas, viscaur

kērpjiem klātas eglītes /*Picea excelsa*/. Gandrīz visās somzilītes ligzdošanas vietās krūmu pakājē starp ciapiem aug purva plūksnpapardes /*Lastrea thelypteris*/ un daudz sūnu. Pavasarī šīs vietas pārplūst, arī vasarā vienmēr ir mitrs, bieži augšnes virspusē ir redzams stāvošs ūdens. Ligzdas parasti atrodas krūmu puduru vai to joslu malā, retāk šādu kontūru iekšienē. Tikai 3 gadījumos ligzdošanai izvēlēti augstumā dominējošie koki un krūmi /šādos gadījumos vērojams arī pašu ligzdu augstāks novietojums/.

Visu atrasto ligzdu /20/ sadalījums pa koku un krūmu sugām sekojošs: *Betula* sp. - 10, *Salix* sp. - 7, *Alnus glutinosa* - 3 ligzdas. Ligzdu /17/ augstums no zemes bija 2,7 /1,9-4,5/ m. Ligzdām /14/, kuras atradās koku vai krūmu sānu zaru galos, attālums no stumbra līdz ligzdai bija 0,9 /0,5-1,2/ m. Piecām /no 10/ ligzdām ieejas tubuss bija orientēts uz austrumiem.

Aplūkoto ligzdu materiālu sastādīja 2 galvenās komponentes: niedru āķiedras smalku plēkšņu veidā /to platums 1-2 mm, garums 15-20, reti līdz 40 cm/ un kārkļu sēkļu lidmatīpi /literatūrā dažkārt nepareizi apzīmēti par ziedu pūkām/. Pirmā komponente kalpojusi ligzdas pamatkonstrukcijas izveidošanai un tās pieaušanai pie zara. Atzīmējams, ka dažām ligzdām bija ļoti garas piestiprinājuma saites zaram /līdz 8 cm/. Tālākai ligzdas izbūvēšanai izmantoti galvenokārt kārkļu sēkļu lidmatīpi. Dažu ligzdu tubusu iekšpuses izklāšanai izmantoti arī šaurlapu vilkvāļiņu apziedņu matīpi. Ligzdu materiālā bez tam vēl konstatētas atsevišķas sažuvušas kārkļu lapas un 1 sīka putnu spalva.

Ligzdu /7/ izmēri milimetros: kopējais augstums - 199 /160-240/, apkārtmērs /mērīts zem tubusa/ - 308 /270-360/, tubusa /5/ garums /attālums no tubusa priekšējās apakšmalas līdz ligzdas kameras ārējai sienīpai/ - 30 /15-40/. Triju ligzdu tubusu ieejas izmēri /mm/ dēšanas perioda beigās - perēšanas sākumā bija šādi: 20 x 21, 15 x 18 un 18 x 22; ligzdām pēc mazuļu izvešanas šie iz-

mēri ir ievērojami pieauguši /kā, piem., no 20 x 21 uz 26 x 46 mm/, bet pati tubusa ieejas forma kļuvusi ovāla.

Atrašanas laikā veselas olas vai to paliekas bija 5 ligzdās /tai skaitā vienā pagājušā gada ligzdā/, no tām izvestas 1 /2?/ ligzdas, pārējās izpostītas vai gājušas bojā citu iemeslu dēļ. Astoņu šī gada ligzdu likteņi /tuvāk aplūkojot/ ir sekojoši. Divās ligzdās to atrašanas laikā /7.7. un 9.7./ bija pilni dējumi /pa 6 svaigām olām katrā/. Viens no tiem ievākta LVU Zoologijas muzeja Latvijas putnu olu etalonkolekcijai. Otrā minētajā ligzdā /to atkārtoti kontrolējot 30.7./ gredzenoti 3 jaunie putni, pārējie acīmredzot bija ligzdu jau atstājuši. Viena ligzda atrasta nokritusi zemē zem alkšņa, tajā bija 1 svaiga vesela ola /šīs sugas koku trauslie zari acīmredzot var apdraudēt ligzdas drošību stiprākās vēja brāzmās/. Cita ligzda atrasta jau izpostīta /pati ligzda pārplēsta, bet zem tās olu šaumalas/. Trīs ligzdas to atrašanas dienā /7.7./ tika vēl būvētas, bet, tās atkārtoti kontrolējot /30.7./, izrādījās, ka viena no tām nenoskaidrotu iemeslu dēļ pamesta ar 4 svaigām olām, otra - atstāta nepabeigta, bet trešā - izpostīta^{1/} /ar olām ?/ vēl nebūdana galīgi pabeigta. Visbeidzot, vienas ligzdas stāvoklis paliek diezgan neskaids. Tai jau atrašanas laikā /5.7./ bija paplašināta tubusa ieeja kā ligzdai, kurā izvesti mazuli, tomēr nebija citu pazīmju /spalvu maketu epidermas paliekas, sažuvušas barības atliekas u.c./, kas liecinātu, ka mazuli tiešām ir izvesti. Turklāt ligzdas kameras izklājums bija svaigs. Vecie putni netika novēroti. Iespējams, ka ligzda izvesta pavasarī, bet tās izklājums pēc tam atjaunots.

Olu /13/ izmēri /milimetros/ sekojoši:

16,6 /15,5 - 17,6/ x 11,2 /10,7 - 11,4/.

Jāatzīmē, ka arī vienā iepriekšējā gada ligzdā at-

1/ Domājams, ka abos minētos postījumos vainojama žagata P.pica /L./.

rastas 2 olas /svaiga un vanokars/, kā arī ekskrementi. Nav izslēgts, ka tajā arī šogad izvesti mazuļi. Kāda cita veca ligzda bija daļēji atjaunota. Zīpas, ka somzīlītes dažkārt atjauno iepriekšējā gada ligzdas un tajās dēj, ir arī literatūrā (Lippert, 1964; Schonert, 1968 u.c./.

Norādīsim dažas somzīlītes ligzdošanai šķietami piemērotas vietas Engures ezerā, kur tā tomēr netika konstatēta. Tās ir - Lielās salas piekraste, Grebju pussala uz dienvidiem no Garrovas /izņemot pussālas austrumu piekrasti/, Jurgupes ietekas rajons un atsevišķie krūmu puduri ezera dienvidu gala rietumu piekrastes slīksņās. Minētās vietas tika rūpīgi pārmeklētas.

Analizējot 1970.gada ligzdošanas periodā ievāktu materiālu, jāsecina, ka Engures ezera apskatāmā platībā ligzdoja ne vairāk kā 3-5 pāri somzīlīšu, bet mazuļi izvesti 1 /3 ?/ ligzdās. Ir pamats domāt, ka pirmie somzīlītes ligzdošanas mēģinājumi Engures ezerā ir bijuši ne vēlāk kā 1968.gadā vai pat agrāk. Jāņem vērā, ka ne visi tēviņi, kas būvē ligzdu, atrod mātīti /kā tas acīmredzot bija Kazrovseklumā/, un ka viens tēviņš sezonā uzbūvē vairākas ligzdas, dažkārt pat piecas /Hasse, 1969/.

1970.gada vasarā somzīlīte Latvijā novērota vēl zivju dīķu krastā 1,5 km no Skrundas /LVU Zoologijas un ģenētikas katedras aspiranta J.Baumapa ziņojums/. Šeit 9.7. dīķa dambja krasta niedrēs izliktajā tīklā noķerts viens jaunais /juv./ putns. Bez tam dīķa tuvākajā apkārtnē laikā no 10.9. līdz 10.10. vairākās vietās regulāri dzirdētas somzīlīšu balsis un redzēti arī paši putni, līdz 5 īpatņiem vienkopus /perējums ?/.

НОВЫЕ ДАННЫЕ О ГНЕЗДОВАНИИ РЕМЕЗА *Remiz pendulinus* (L.) В ЛАТВИИ

Ю.К.Липсберг
Музей зоологии ЛГУ

Р Е З Ю М Е

В статье дается обзор литературных сведений о ремезе на территории Латвии в период XVIII - XIX вв. и до наших дней. Приведены данные о заселении видом республик Прибалтики в 50-60 годах нашего века.

В гнездовой сезон 1970 года на оз. Энгуре автором найдено всего 8 новых гнезд и 12 старых гнезд предыдущих лет. Дана карта размещения всех найденных гнезд, описан биотоп гнездования, строительный материал гнезд, их размеры и расположение, а также судьбы гнезд и кладок. Приведены размеры яиц. Высказано предположение, что на обследованной территории озера в 1970 году гнездовало не более 3-5 пар ремеза. Откладка яиц была отмечена всего в 5 гнездах (в том числе в одном прошлогоднем), птенцы были выведены в 1 (3 ?) гнездах.

Первые попытки гнездования ремеза на озере были, вероятно, в 1968 году или даже раньше.

Сообщается о нахождении ремеза в Латвии в том же году еще на рыбоводных прудах вблизи г. Скрунда, где пойман один сеголеток и наблюдалось совместно по крайней мере 5 особей (выводок ?).

Пояснения к рис. I.

Рис. I. Места гнездования *Remiz pendulinus* (L.) на оз. Энгуре.

I - отмель Криеврагсеклис,

II - отмель Казровсеклумс,

III - северная часть полуострова Гребис,

IV - восточное побережье полуострова Гребис,

šī gada ligzdas - гнезда сего года,
iepriekšējo gadu ligzdas - гнезда предыдущих лет,
niedrāji - тростниковые заросли.

NEW DATA ABOUT THE NESTING OF THE PENDULINE TIT
Remiz pendulinus /L./ IN LATVIA

J. Lipsbergs

Museum of Zoology of Latvian State University

S U M M A R Y

The article reviews the literary evidence about the Penduline Tit in Latvia from 18 th century to present days. It gives also data about the spreading of this species in the Baltic republics in the 50 ies and 60 ies of the present century.

During the nesting season of 1970 the author has found a total of 8 new nests and 12 nests from previous years on Lake Engure. A map of the distribution of all the found nests is included, the biotope of nesting, the nest material, the size and position of nests is given; so is also the fate of the nests and clutches and the size of the eggs. It is surmised that no more than 3-5 pairs of the Penduline Tit nested on the investigated area in 1970. The eggs were laid in 6 nests /among them in one last-year nest/; the young were fledged in 1 /3 ?/ nests.

It is likely that first attempts of nesting of the Penduline Tit occurred on the lake in 1968 or even more early. Information is given also about finding of the Penduline Tit in Latvia in the same year: on the fishponds near Skrunda; one young bird was trapped there, and at least 5 individuals were simultaneously observed together /a brood ?/.

Explanations to fig.1.

Fig.1. Nesting places of *Remiz pendulinus* /L./ on the Lake Engure.

I - Krievragaēklis,

II - Kazrovseklums,

III - the Northern part of the Grebis - peninsula,

IV - the Eastern part of the Grebis - peninsula,

Šī gada ligzdas - new nests,

iepriekšējo gadu ligzdas - nests of the
previous years,

niedrāji - reed-beds.

L I T E R A T Ū R A

Admees L. ja Paakspuu V. 1963. Uusi haudelinde Eesti faunas. Ornitoloogiline kogumik, III: 197-202. Tartu.

Baumanis J., Blūms P. 1969. Latvijas putni: 108-109. Rīga.

Beseke M. 1792. Beitrag zur Naturgeschichte der Vögel Kurlands: 84. Mitau und Leipzig.

Dobrowolski K., Nowak E. 1965. Występowanie remiza, *Remiz pendulinus* /L./, w Polsce. Acta ornithol., 9, Nr.2: 77-119.

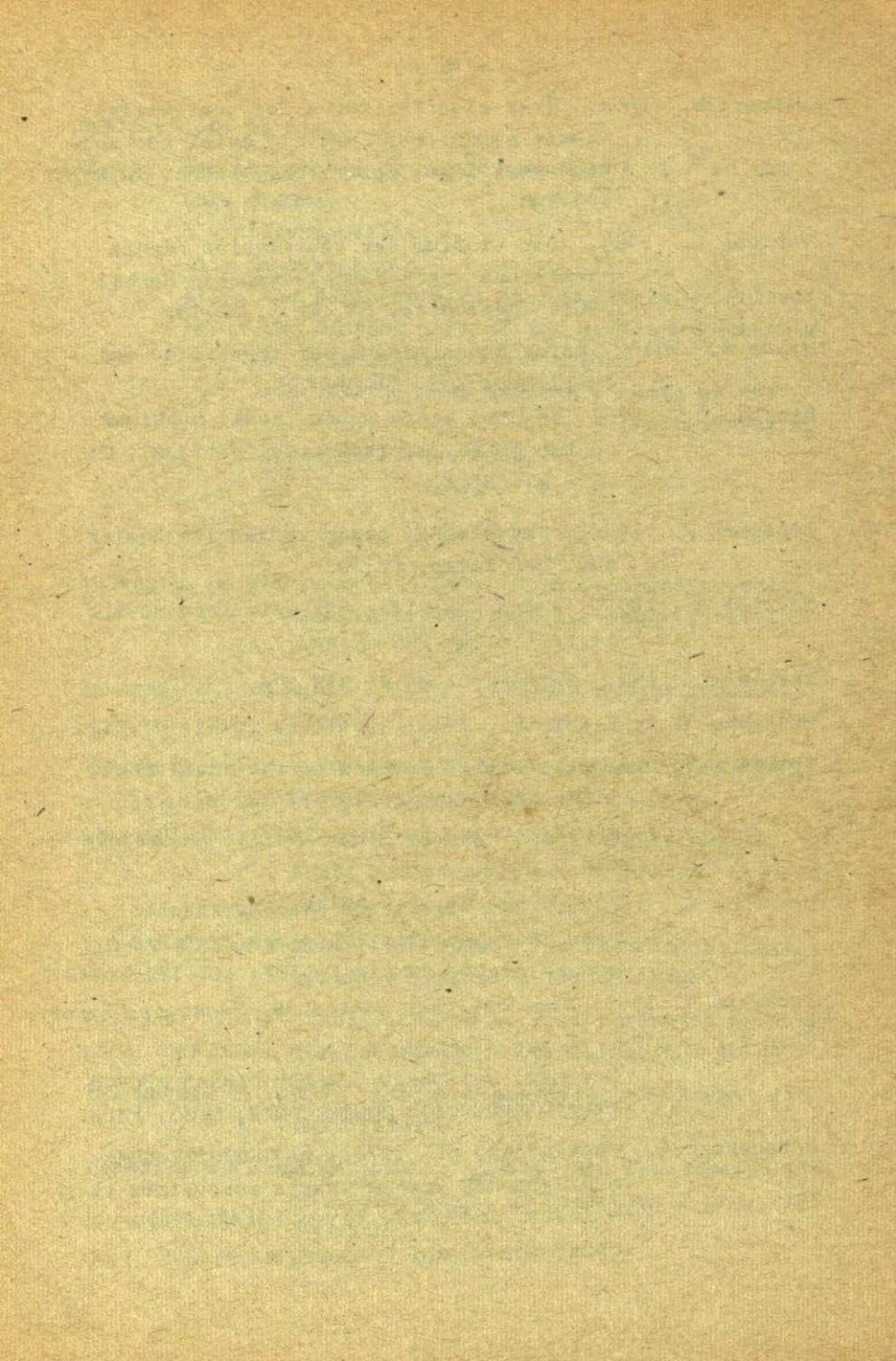
Grosse Al. un Fransehe N. 1929. Austrumbaltijas mugurkaulaino saraksts: 13, 68. Rīga.

Hassé H. 1969. Beobachtungen an zwei beringten Männchen der Beutelmeise. Der Falke, 12: 401-403.

Ivanauskas T. 1964. Lietuvos paukščiai, III knyga: 239-242. Vilnius.

Kinzelbach R. und Martens I. 1964. Die Beutelmeise /*Remiz pendulinus*/ am Oberrhem. J.orn., 105: 135-148.

- Lippert W. 1964. Über eine Zweitbrut der Beutelmeise /*Remiz pendulinus*/ und die dabei beobachtene Nestfloge. Beitr. Vogelkunde. 10, Nr. 3: 193-198.
- Martens I. 1965. Der Einflug der Beutelmeise /*Remiz pendulinus*/ nach Mitteleuropa im Herbst 1961. Vogelwarte, 23, Nr. 1: 12-19.
- Meyer B. 1815. Kurze Beschreibung der Vögel Liv- und Esthlands: 139. Nürnberg.
- Mihelsons H. 1960. Engures ezera putnu faunā. Latvijas putnu dzīve. Ornitologiski pētījumi, 2: 5 - 44. Rīga.
- Schonert P. 1968. Beutelmeise bauen vorjährige Nester aus. Der Falke, 3: 103.
- Tauriņš E. 1956. Putni. Latvijas PSR dzīvnieku noteicējs, II: 204-205. Rīga.
- Thiele A. 1939. Gefiederte Welt: 535-536.
- Transehe N. un Sināts R. 1936. Latvijas putni: 91. Rīga.
- Transehe N. 1942 a. Einige Notizen zur Avifauna Lettlands. Korrespondenzblatt des Naturforscher-Vereins zu Riga, LXIV: 138-139. Posen.
- Transehe N. 1942 b. Das Vogelleben des Angernschen Sees. Korrespondenzblatt des Naturforscher-Vereins zu Riga. LXIV: 101-124. Posen.
- Transehe N. 1965. Die Vogelwelt Lettlands. Hannover-Döhren.
- Манк А.Я. 1970. Новые залетные и новые гнездовые птицы Эстонии. Материалы Седьмой Прибалтийской орнитологической конференции, III: 28. Рига.
- Наваситис А., Рибикаускас В. 1970. Биозкологические исследования ремеза (*Remiz pendulinus* (L.)) в Литве. Материалы Седьмой Прибалтийской орнитологической конференции, III: 48-51. Рига.

KUKAIŅU PIEKŪNA /Falco vespertinus L./ INVĀZIJA
LATVIJĀ 1959. UN 1968.GADOS

J.Vīksne

Latvijas PSR ZA Bioloģijas institūts

Par kukaiņu piekūna ligzdošanu Latvijas teritorijā ziņas ir pretrunīgas, bet par tā caurceļošanu min vairāki autori /Grosse, Transehe, 1929; Tauripš, 1956; Transehe, 1965; Тауриньш, Вилкс, 1949/. Pēc N.Tranzē /Transehe, 1965/ sniegtā raksturojuma, kukaiņu piekūns Latvijā kā caurceļotājs parādās katru gadu, tikai dažādā skaitā, pie kam laiku pa laikam novērojamas invāzijas. Minētais autors /Transehe, 1940, cit.pēc Transehe, 1965/ apraksta 1939.gadā novēroto invāziju, kā arī min dažas ziņas par novērotajiem kukaiņu piekūniem Latvijā 1959.gada vasarā /pēc G.Lejiņa vēstules/.

Tā kā ziņas par kukaiņu piekūniem Latvijā 1959.gadā līdz šim publicētas nepilnīgi, zemāk sniedzu visas rīcībā esošās ziņas par šīs sugas invāziju Latvijā kā 1959., tā 1968.gadā.

Vispirms jāatsīmē, ka kukaiņu piekūns piecdesmito gadu beigās un sešdesmitajos gados Latvijā acīmredzot bijis sastopams ne tikai 1959. un 1968.gadā. 1958.gadā Engures ezerā nošauts 1 šīs sugas īpatnis /♂ juv. 7.9.1958., G.Lejiņa vākums/. Arī citos gados, piemēram, Engures ezerā jūlijā un augustā reizēm novēroti atsevišķi piekūni, kuru suga pilnīgi droši nav noteikta, bet kuri varēja būt kukaiņu piekūna vai bezdelīgu piekūna jaunie putni. 1959. un 1968. gadā kukaiņu piekūni bija sastopami ievērojami lielākā skaitā un regulāri, tādējādi pievēršot ornitologu uzmanību.

1959.gadā no augusta vidus līdz vismaz septembra pir-

majai dekādei kukaiņu piekūni bija novērojami Engures ezera austrumu krastā. Visbiežāk tie uzturējās nelielās grupiņās pa 3-5 īpatņiem, nereti arī 10-15 īpatņu vienkopus vai nu ezera krastā, vai pie pāris simtu metru attāļajām izžuvušajām pelļēm ezera piekrastes mežā. Starp novērotajiem īpatņiem nebija neviena pieauguša tēviņa. Pieci no minētajiem kukaiņu piekūniem, kuri nonāca ornitologu rokās, izrādījās jaunie putni /2 īp. 25.8.1970. ievācis kolektīvajam G.Lejipš, 3 īp.noķēruši gredzenošanai M.Vītiš un J.Bergmanis 28.8.1970./.

Jāatzīmē, ka kukaiņu piekūni bija visai droši un viegli noķerami. Kā jau minēts, 3 no minētajiem piekūniem 28.8.1970. tika noķerti gredzenošanai pārsitamajā slazdā, pie kura sprūda putnu pievilināšanai bija piestiprināts dzīvs sienāzis. Divi noņemtajiem kukaiņu piekūniem vēlāk tika atrasti - viens noķauts gredzenošanas vietā, cits 9.9.1970. noķauts Baltkrievijas PSR, Minskas apgabalā, 370 km uz SE no gredzenošanas vietas /Качарзон, 1966/.

1968.gadā kukaiņu piekūni uzkrītoši lielā skaitā bija novērojami Engures ezera austrumu krastā sākot no jūlija mēneša pēdējām dienām līdz apmēram 15.augustam /vēlāk šeit novērojumi nav izdarīti/. Putni uzturējās ezermalā, visbiežāk 3-5 īpatņi vienkopus. Kopējais novēroto īpatņu skaits apmēram 2 km garajā piekrastes posmā ezera vidusdaļā, kur novērojumi izdarīti vairāk vai mazāk regulāri, varēja būt apmēram 10. Bez tam apmēram 5 kukaiņu piekūni vienkopus novēroti 2.8.1968. Rīgas jūras līča krastā starp Bārziemu un Abrogciemu /šī vieta pirms un pēc tam vairs nav apmeklēta/. Minētajā rajonā - Engures ciemā - K.Vilks caurbrūcot novērojis 1 īpatni 29.8.1970.

1968.gada 17. un 18.augustā autors vairākus kukaiņu piekūnus novērojis medījot virs piekrastes klāniem pie Lubānas ezera Aiviekstes iztekas rajonā /agrāk un vēlāk šeit novērojumi nav izdarīti/. Augusta mēneša pēdējās dienās un septembra sākumā K.Vilks 6 kukaiņu piekūnus vienkopus novērojis Papes ezera krastā. Saskaņā ar P.Blūma

sniegtajām ziņā, septembra vidū un vēlāk kukaiņu piekūni šeit nav novēroti.

Tādējādi kukaiņu piekūni 1968.gadā Latvijā dažādās vietās novēroti sākot ar jūlija pēdējām dienām līdz septembra sākumam. Kukaiņu piekūni novēroti g.k. aizaugušu ezeru piekrastēs, kur tie, domājams, arī faktiski bija sastopami daudz lielākā skaitā nekā citās vietās. Starp 1968.gadā novērotajiem īpatņiem nebija neviena pieauguša tēviņa.

ИНВАЗИЯ КОБЧИКА (*Falco vespertinus* L.) В ЛАТВИИ
В 1959 И 1968 ГОДАХ

Я.А.Виксне

Институт биологии АН Латвийской ССР

Р Е З Ю М Е

В 1959 и 1968 годах на территории Латвии наблюдалось необыкновенно большое количество кобчиков.

В 1959 году (вторая половина августа, начало сентября) до 15 кобчиков наблюдалось у озера Энгуре. Одна из птиц, помеченных здесь 28.8.1970. была добыта 9.9.1970. в Белорусской ССР в Минской области.

В 1968 году кобчики наблюдались в нескольких местах республики, преимущественно у заросших озер Энгуре, Лубана и Папе, с последних чисел июля до начала сентября.

Как в 1959, так и в 1968 году ни разу не наблюдались взрослые самцы.

INVASION OF THE RED-FOOTED FALCON /*Falco ves-*
pertinus L./ IN LATVIA IN 1959 AND 1968

J. Viksne

Institute of Biology, Academy of Sciences
of the Latvian SSR

S U M M A R Y

An unusually great number of the Red-footed Falcon was observed in Latvia in 1959 and 1968.

Up to 15 Red-footed Falcons had been observed in 1959 /the second half of August - beginning of September/ near the Lake Engure. One of these birds ringed here in 28.8. 1970 was recovered in Byelorussian SSR, Minsk Region in 9.9.1970.

In 1968 the Red-footed Falcons had been observed in several places, mainly near the overgrown lakes Engure, Lubāna and Pape from the end of July till beginning of September.

No adult males have been observed here in 1959 and 1968.

L I T E R A T Ū R A

- Grosse A., Transehe N. 1929. Verzeichnis des Ostbaltischen Gebietes. Arbeiten des Naturforscher-Vereins zu Riga. Neue Folge, Heft XVIII. Riga.
- Tauriņš E. 1956. Putni. Latvijas PSR dzīvnieku noteicējs. II. Rīga.
- Transehe N. 1965. Die Vogelwelt Lettlands. Hannover-Döhren.
- Каспарсон Г.Р. 1966. Миграции дневных хищных птиц и сов Латвийской ССР. Миграции птиц Латвийской ССР. Орнитол. иссл. 4. Рига.
- Тауриньш Э.А., Вилкс К.А. 1949. Список орнитофауны Латвийской ССР. Охрана природы, 9. М.

ZIVJU GĀRŅU /Ardea cinerea L./

PIRMAIS LIGZDOŠANAS GADĪJUMS NIEDRĀJOS LATVIJĀ

J.Lipsbergs

LVU Zoologijas muzejs

Zivju gārnis sava areāla ziemeļu daļā parasti ligzdo koku galotnēs, bet areāla dienvidu daļā - visbiežāk zemos krūmos, niedrēs un uz zemes /Спангенберг, 1951/. Atsevišķos gadījumos ligzdošana niedrēs novērota arī areāla ziemeļu daļā - piemēram, Viduseiropā /Schummer, 1963; Zimmermann, 1966/, Baltkrievijā /Федюшин, 1967/ un Maskavas apgabalā /Птушенко, Иноземцев, 1968/.

12.5.1970. Engures ezera centrālajā daļā Kazrovseklu-
ma niedrēs atrastas 2 zivju gārņu ligzdas ar pilniem dējumiem /katrā pa 5 nedaudz aizperētām olām/. Olu /10/ izmēri /mm/: 60,8 /58,1-62,9/ x 42,9 /42,2-43,9/. Ligzdas uzbūvētas viss sakritušām un lauktām niedrēm, bet blākus ligzdām no vienas puses slejas pagājušā gada veco niedru blīva siena. Vienas ligzdas būvei izma totas pagājušā gada niedres, bet otra ligzda gatavota no niedrēm un zariem. Ligzdu attālumu no klaja ūdens 25 un 40 m, bet attālums starp šīm ligzdām 20 m. 19.5. turpat atrasta oita tukša /neapdzīvota arī turpmāk/ ligzda, bet 12.6. - trešā apdzīvota ligzda ar 1 mazuli /pulus/ un 1 olu /vanckars/ tajā. Sniedzam visu trīs apdzīvoto ligzdu izmērus /cm/:

	1.ligzda,	2.ligzda,	3.ligzda.
ārējais diametrs -	97,	87,	56;
iekšējais diametrs -	38	27,	42;
iedobuma dziļums -	11,	12,	0;
augstums virs ūdens-	46,	42,	-;
ūdens dziļums pie			
ligzdas	55,	48,	15;

blakus esošo veco niedru
augstums /mērīta virs
ligzdas malas/

- 270, 160, -.

11.7. divās ligzdās bija vēl daži gandrīz pieauguši
jaunie putni.

Ir drošas ziņas /Mihelsons, 1960; ZA Bioloģijas ins-
titūta ornitologu mutiski apstiprinājumi/, ka iepriekšē-
jos gados ezerā zivju gārpi nav ligzdojuši. Šis ir Lat-
vijā pirmais zinārais zivju gārpu ligzdošanas gadījums
niedrēs.

ПЕРВЫЙ СЛУЧАЙ ГНЕЗДОВАНИЯ СЕРОЙ ЦАПЛИ
(*Ardea cinerea* L.) НА ТРОСТНИКОВЫХ ЗАЛОМАХ
В ЛАТВИИ

Ю.К.Липсберг
Музей зоологии ЛГУ

Р Е З Ю М Е

Летом 1970 года в центральной части оз. Энгуре (от-
мель Казровсеклумс) на тростниковых заломках отмечен слу-
чай успешного гнездования серой цапли (3 гнезда). Это
первый случай гнездования вида в Латвии на тростниковых
заломках. На оз. Энгуре серая цапля гнездилась впервые.

THE FIRST OCCASION OF THE HERON /*Ardea cinerea* L./
NESTING ON BROKEN REEDS IN LATVIA

J. Lipsbergs
Museum of Zoology of Latvian State University

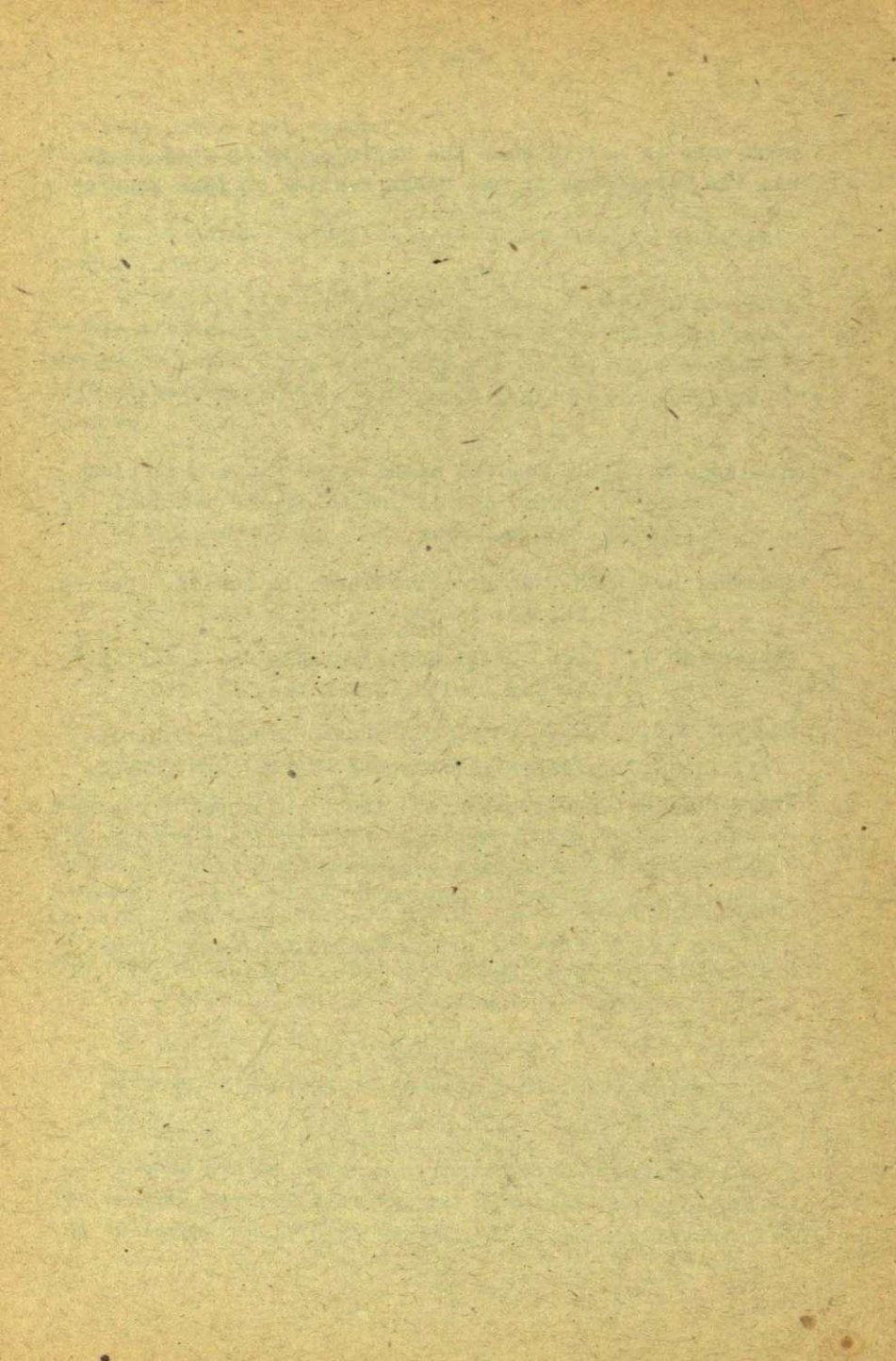
S U M M A R Y

A case of the Heron nesting on wind-broken reeds in
the central part of Lake Engure in Latvia has been obser-
ved in summer of 1970 /3 nests/. This represents the first

such case in Latvia when the Heron nests in reed-beds. It was the first case of the Heron nesting on Lake Engure.

L I T E R A T Ū R A

- Mihelsons H. 1960. Engures ezera putnu fauna. Latvijas putnu dzīve. Ornitologiski pētījumi, 2: 5 - 44. Rīga.
- Schummer R. 1963. Graureiherkolonie im Schilf. Der Falke, 10: 19-20.
- Zimmermann H. 1966. Eine Schilfkolonie des Graureihers in der Lewitz. Der Falke, 13: 210.
- Федюшин А.В. 1967. Отряд голенастые птицы - Ciconiiformes. Птицы Белоруссии: 229. Минск.
- Птушенко Е.С., Иноземцев А.А. 1968. Биология и хозяйственно-значение птиц Московской области и сопредельных территорий: 64. М.
- Спангенберг Е.П. 1951. Отряд голенастые птицы - Ciconiiformes. Птицы Советского Союза. Том II: 398-399. М.

GRĪŠĻU ĶAUKĪS *Acrocephalus paludicola* /Viell./

PAPĻS · EZERĀ

J.Lipsbergs

LVU Zoologijas muzejs

Līdz šim Latvijā grīšļu ķauķis konstatēts tikai vienu reizi. Pirms apmēram 28 gadiem, 1942.gada 16.jūlijā, Babītes ezera plāvās novērots perējums - abi vecie un 3 jaunie putni /Roms, 1942/.

Baltijas operācijas laikā 1970.gada rudenī /sīkāk par to skat. 5.lpp. šajā rakstu krājumā/ Papes ezera rietumu krasta niedrājos augusta beigās /29.8./ un septembrī /13.,16. un 23.9./ noķerti tiklā 4 īpatņi *Acrocephalus paludicola* /Viell./. Zīmīgi, ka visi šie putni noķerti vienā tiklā /acu izmērs 14 mm/. Ezerā /tuvākā apkārtnē/ bija izlikti pavisam 10 tīkli /tai skaitā tikai 2 ar minēto acu izmēru, bet pārējie 8 - ar acu izmēru 20 mm/. Visi mūsu noķertie īpatņi bija šī gada putni /immaturus/, tai skaitā viena mētīte /♀/, pārējo putnu dzimums nav zināms. Zemāk sniegti 3 šo putnu mērījumi: 1.putna /♀, imm/ spārna garums 61 mm, astes garums 49 mm, svars 10,4 g; 2. un 3.putna /abi imm/ attiecīgie izmēri - 62 mm, 50 mm, 11,8 g un 62 mm, 50 mm, 11,3 g.

Nav nekādu ziņu par to, ka grīšļu ķauķis būtu konstatēts Igaunijā /Kumari, 1953; Kumari, 1954/. Lietuvā tas sastopams reti. Viens īpatnis ir nošauts pie Žvintas ezera, kur, iespējams, šī suga arī ligzdo /Ivanauškas, 1964; Иванашкас, 1968/. Bez tam šis autors min arī kādu Hristoleita ziņojumu, ka grīšļu ķauķis ligzdojot Kuršu līča austrumu piekrastē.

Domājams, ka šīs sugas areāla ziemeļu robeža šķērso Latviju.

ВЕРТЛВАЯ КАМЛШЕВКА *Acrocephalus paludicola* (Viell.)

НА ОЗЕРЕ ПАПЕ

Ю.К.Липсберг
Музей зоологии ЛГУ

Р Е З Ю М Е

Осенью 1970 года на западном берегу оз. Папе в конце августа (29.8.) и в сентябре (13, 16 и 23.9.) ставной сетью были отловлены 4 особи *Acrocephalus paludicola* (Viell.). Все пойманные нами птицы оказались сеголетками, в том числе одна самка, пол остальных птиц не установлен. До этого в Латвии встречена всего один раз - 16 июля 1942 года на лугах около оз. Бабите (Roms, 1942) наблюдался выводок (две взрослых птицы и три сеголетка).

Северная граница ареала этого вида, вероятно, проходит на территории Латвии.

AQUATIC WARBLER *Acrocephalus paludicola* /Viell./ ON
LAKE PAPE

J.Lipsbergs
Museum of Zoology of Latvian State University

S U M M A R Y

4 individuals of the Aquatic Warbler *Acrocephalus paludicola* /Viell./ were trapped with mist-nets on the west coast of Lake Pape in the autumn of 1970 /August 29 and September 13, 16 and 23/. All of them were first-year birds, among them one female; the sex of the remaining birds was not established. Up till now this species has been found in Latvia only once - on July 16, 1942 in the meadows near Lake Babite /Roms, 1942/, when two adult birds and a brood of three juveniles was observed.

It is likely that the Northern boundary of the areal of this species runs through Latvia.

L I T E R A T Ū R A

- Ivanauskas T. 1964. Lietuvos paukščiai, III: 294. Vilnius.
- Kumari E. 1953. Eesti lindude väälimääräja. Tallinn.
- Kumari E. 1954. Eesti NSV linnud. Tallinn.
- Roms J. 1942. *Acrocephalus paludicola* Vieill. Brutvogel in Lettland. *Folia Zoologica et Hydrobiologica*, XI, 2: 215.
- Иванаускас Т. 1968. Птицы заповедника Жувинтас. Заповедник Жувинтас: 333. Вильнюс.

Rakstā aplūkoto dīksaimniecību saraksts, dīku platība
un apmeklēšanas biežums

Nr. p. k.	Dīksaimniecības nosau- kums (ciema padome)	Dīku skaits		Dīku aptuve- nā kopplati- ba (ha)		apmeklēšanas biežums			
		apmek- lēto	kopē- jais	apmek- lēto	ko- pēja	1964.-1969. g. (dažādos pe- riodos)	1970. g.		
							pava- sarī	va- sarā	ru- denī
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	1/a Pirmrindnieks (Medze)	7	10	15	30			1 x	
2.	1/a Ļeņina ceļš (Vērgale)	8	15	60	75			1 x	
3.	Skrundas dīksaimn. Apriķu nod. (Apriķi)	5	5	100	100			1 x	1 x
4.	1/a Avangards (Gavieze)	7	8	80	110				1 x
5.	1/a Ļeņina (Kazdanga)	5	40	70	200			1 x	
6.	Kazdangas sovhoztehnikums (Kazdanga)	6	20	60	80			1 x	
7.	1/a Raiņa (Ievukalni)	3	8	25	50			1 x	
8.	Skrundas dīksaimn. Skrun- das nod. (Skrunda)	6	6	320	320			5 x	6 x
9.	1/a Pampāli (Pampāli)	7	20	50	70				1 x
10.	Sātiņu dīksaimn. (Sātiņi)	17	30	500	770			1 x	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11.	l/a Draudzība (Gibuli)	10	30	200	350			1 x	
12.	l/a Viljamss (Ive)	4	8	10	12	1964			
13.	l/a Ļepina (Vandzene)	5	8	20	25			1 x	
14.	l/a Amula (Aizupe)	15	40	180	220	1964, 65, 66		1 x	
15.	Tukuma dīkšaimn. Blīdenes nod. (Remte)	4	10	50	85				1 x
16.	Tukuma dīkšaimn. Struteles nod. (Viesāti)	13	13	100	100	1964, 65, 66, 67	1 x	4 x	1 x
17.	Tukuma dīkšaimn. Irlavas zivjaudz. (Irlava)	25	30	40	50			1 x	
18.	māc.saimn.Vecauce (Auce)	13	13	25	25	1964, 65			
19.	l/a Auri (Auri)	5	10	10	15			1 x	
20.	Upesciema dīkšaimn. (Berģi)	5	5	180	180	1969	5 x	11 x	
21.	l/a Padomju zeme (Pāle)	4	6	70	80	1969			
22.	p/s Amata (Amata)	10	20	35	50			1 x	
23.	Jūkabpils dīkšaimn. Seces nod. (Seces)	4	6	150	200		1 x	1 x	
24.	l/a Ļepina (Sāviena)	2	4	35	40		1 x	1 x	
25.	Lubānas zivsaimn.kombināts (Nagli)	5	9	900	1000			2 x	
26.	p/s Mežvidi (Mežvidi)	4	8	10	15	1969	1 x		
27.	Daugavpils dīkšaimn.Luknas nod. (Višķi)	2	4	55	100		1 x		

LATVIJAS PUTŅU PARAZĪTISKO TĀRPU KATALOGS

G.Daija

Latvijas PSR ZA Bioloģijas institūts

Baltijas republikas, tajā skaitā arī Latvijas PSR, ir viena no nedaudzajām Padomju Savienības teritorijām, kur nav apkopoti dati par dzīvnieku parazitisko tārpu - helmintu faunu. Dažādu autoru darbi par šo tēmu ir publicēti visdažādākajos izdevumos, bez tam nav ievērota kā saimnieku, tā arī parazītu vienota zoologiskā sistēma.

Viena no vislabāk helmintoloģiskajā ziņā Latvijā izpētītākajām saimnieku grupām ir putni.

Mājputnu helmintu faunu pētījusi V.Paudere /1956, 1957, 1958; Паудере, 1957, 1958/ un materiālus apkopojusi kandidāta disertācijā /Паудере, 1960/. Sekoāti 402 putni pēc pilnās helmintoloģiskās sekcijas metodes un 3754 - pēc nepilnās. Konstatētas 39 helmintu sugas. Citu autoru darbos par mājputnu helmintu faunu ir fragmentāri dati. Tā, pētot mājputnu helmintožu epizootoloģiju, reģistrētas 14 parazitisko tārpu sugas /Лесиньш, Клявиньш, 1966; Лесиньш, Феодорова, 1966/. G.Daija /Дайя, 1970/ ziņo par vienas helmintu sugas atrašanu.

Latvijas savvaļas putnu helmintu faunas pētīšanā vislielākie nopelni ir V.Mihelsonai /1960, 1963, 1965 a; Михельсон, 1962/. Šie materiāli apkopoti kandidāta disertācijā /Mihelsona, 1965/, kā arī atsevišķā darbā /Михельсон, 1968/. 696 tīdens un piekrastes putnos viņa konstatējusi 157 helmintu sugas.

G.Daija /1962; Дайя, 1965/ izmeklējis 82 sinantropos putnus un atradis tajos 20 helmintu sugas. G.Daija un L.Krone /1970/ pētījuši migrējošo /galvenokārt zvirbulveidīgo/ putnu helmintus. 452 putnos konstatēta 31 helmintu

suga. K.Rižikovs, J.Kazlauskas, G.Daija /Рижи́ков, Казлау́скас, Дайя, 1968/ ziņo par divu helmintu sugu atrašanos gulbjos.

Šajā darbā ir apkopoti visi helminti, kas līdz šim atrasti kā savvaļas, tā arī mājputnos Latvijas teritorijā. Ņemta vērā jaunākā, vispārpieņemtā helmintu sistemātika. Pirmajā daļā uzskaitīti atsevišķo putnu sugās reģistrētie helminti, otrajā - helmintu sistemātiskais saraksts, uzrādot to saimniekus un autorus, kas attiecīgo parazīta sugu reģistrējuši.

K O N S T A T Ē T O H E L M I N T U

S A D A L Ī J U M S P A T O S A I M N I E K I E M

P o d i c i p i t i f o r m e s

1. Podiceps auritus L. - *Confluaria furcifera*.

2. P.cristatus L. - *Echinochasmus spinulosus*, *E.schigini*, *Tylodelphys conifera*, *Ligula intestinalis*, *L.colymbi*, *Schistocephalus pungitii*, *Confluaria furcifera*, *Tatria decacantha*, *Contracaecum spasckii*, *Acuariidae gen.sp.*, *Streptocara recta*, *Rusguniella sp.*

C i c o n i i f o r m e s

3. Ardea cinerea L. - *Apharyngostrigea cornu*, *Pharingsetaria marcynowskyi*.

A n s e r i f o r m e s

4. Anser anser dom. - *Echinostoma revolutum*, *Echinoparyphium recurvatum*, *Hypoderaemum conoideum*, *Prosthogonimus cuneatus*, *Dicrotaenia coronula*, *Drepanidotaenia lanceolata*, *Sobolevicanthus gracilis*, *Hymenolepis tenuirostris*, *Myxolepis collaris*, *Capillaria anseris*, *Thominx anatis*, *Th.contorta*, *Trichostrongylus tenuis*, *Ascaridia anseris*, *Gangeluterakis dispar*, *Polymorphus magnus*.

5. Cygnus cygnus L. - *Orehipedum tracheicola*, *Cotylurus cornutus*.
6. Anas platyrhynchos dom. - *Echinostoma revolutum*, *Echinoparyphium recurvatum*, *Hypodermaeum conoideum*, *Opistorchis simulans*, *Notocotylus attenuatus*, *Gastropis verrucosa*, *Bilharziella polonica*, *Aploparaksis furcigera*, *Gloacotaenia megalops*, *Dicranotaenia coronula*, *Dicranotaenia sp.*, *Fimbriaria fasciolaris*, *Sobolevicanthus gracilis*, *Myxolepis collaris*, *Capillaria anseris*, *Thomina anatis*, *Amidostomum anseris*, *Porrocaecum crassum*, *Gangelutera k's dispar*, *Tetrameres fissispina*, *Polymorphus magnus*, *Filicollis anatis*.
7. A. pl. tyrrhynchos L. - *Echinostoma revolutum*, *Echinoparyphium recurvatum*, *E. clerici*, *Prosthogonimus anatinus*, *Schistogonimus rarus*, *Phylochasmus oxyurus*, *Eucotyle zakharowi*, *Tracheophilus cymbium*, *Apatemol gracilis*, *Notocotylus attenuatus*, *Aploparaksis furcigera*, *Gloacotaenia megalops*, *Dicranotaenia coronula*, *Fimbriaria fasciolaris*, *Tchertkovilepis setigera*, *Microsomacanthus abortiva*, *M. fausti*, *M. jägerskiöldi*, *M. pacycephala*, *Myxolepis collaris*, *Retinometra longici rosa*, *R. venusta*, *Lateritropus skrjabini*, *Porrocaecum crassum*, *Streptocara crassicauda*, *Polymorphus minutus*, *Filicollis anatis*.
8. A. crecca L. - *Prosthogonimus ovatus*, *Schistogonimus rarus*, *Tracheophilus cymbium*, *Bilharziella cymbium*, *Fimbriaria fasciolaris*, *Sobolevicanthus kraobeella*, *Microsomacanthus abortiva*, *Polymorphus minutus*.
9. A. acuta L. - *Echinoparyphium recurvatum*, *Sphaediotrema globulus*, *Notocotylus attenuatus*, *Bilharziella polonica*.

10. A.querquedula L. - Echinoparyphium acconiatum, Prosthogonimus anatinus, Schistogonimus rarus, Cotylurus brevis, Bilharziella polonica, Dendritobilharzia pulverulenta, Diorchis elisae, Myxolepis collaris, Capillariidae gen.sp., Amidostomum orientale, Epomidiostomum anatinum, Streptocara crassicauda, Polymorphus minutus.
  11. A.clypeata L. - Echinoparyphium recurvatum, Notocotylus attenuatus, Fimbriaria fasciolaris.
  12. Aytha ferina (L.) - Echinoparyphium recurvatum, Prosthogonimus anatinus, Schistogonimus rarus, Cyclocoelum tringae, Cotylurus pileatus, Notocotylus attenuatus, Bilharziella polonica, Aploparaksis furcigera, Cloacotaenia megalops, Dicranotaenia coronula, Diorchis elisae, D.ransoni, Diplepæsthe laevis, Fimbriaria fasciolaris, Sobolevicanthus gracilis, Retinometra skrjabini, R.venusta, Lateriporus skrjabini, Amidostomum orientale, Tetramerus pavonis.
  13. A.fuligula (L.) - Echinoparyphium recurvatum, Meteorchis xantosomus, Prosthogonimus anatinus, Schistogonimus rarus, Cotylurus brevis, Notocotylus attenuatus, Dicranotaenia coronula, Diorchis ransoni, Fimbriaria fasciolaris, Microsomaacanthus compressa, Lateritropus skrjabini.
  14. A.marila (L.) - Notocotylus attenuatus, Fimbriaria fasciolaris.
  15. Mergus serrator L. - Schistocephalus solidus.
  16. Melanitta nigra (L.) - Orchipedum tracheicola, Microsomaacanthus pacycephala, Echinuria borealis, Polymorphus minutus.
- F a l c o n i f o r m e s
17. Pandion haliaetus (L.) - Nematostrigea serpens.
  18. Circus aeruginosus L. - Meteorchis xantosomus, Prosthogonimus ovatus, Gladotaenia cylindrica, Porrocaecum depressum.

19. Falco subbuteo L. - *Brachylecithum* sp., *Plagiorchis maculcaus*.

G a l l i f o r m e s

20. Gallus gallus dom. - *Echinostoma revolutum*, *Echinoparyphium recurvatum*, *Hypoderaeum conoideum*, *Prosthogonimus ovatus*, *Notocotylus attenuatus*, *Catantropis verrucosa*, *Raillietina echinobothrida*, *R. cestiticillus*, *Echiniceps carioeca*, *Sobolevicanthus gracilis*, *Choanotaenia infundibulum*, *Amoebotaenia cuneata*, *Capillaria caudinflata*, *C. columbae*, *Thominx collaris*, *Syngamus trachea*, *Trichostrongylus tenuis*, *Ascaridia galli*, *Heterakis gallinarum*, *Polymorphus magnus*.

21. Meleagris gallopavo dom. - *Echinostoma revolutum*, *Echinoparyphium recurvatum*, *Hypoderaeum conoideum*, *Prosthogonimus cuneatus*, *Raillietina cestiticillus*, *Choanotaenia infundibulum*, *Capillaria caudinflata*, *C. columbae*, *Thominx collaris*, *Trichostrongylus tenuis*, *Ascaridia galli*, *Heterakis gallinarum*.

G r u i f o r m e s

22. Porzana porzana (L.) - *Leucochloridium acitis*, *Leucochloridium* sp.
23. Fulica atra L. - *Moliniella anceps*, *Prosthogonimus ovatus*, *Notocotylus attenuatus*, *N. gibbus*, *Diorchis ransomi*, *D. sobolevi*, *Amidostomum fulicae*, *Rusguniella* sp., *Filicollis anatis*.

C h a r a d r i f o r m e s

24. Charadrius dubius Scop. - *Plagiorchis nanus*, *Notocotylus attenuatus*, *Diplotrichaena isabellinae*.
25. Pluvialis squatarola (L.) - *Hymenolepididae* gen.sp.
26. Vanellus vanellus L. - *Echinoparyphium recurvatum*, *Plagiorchis nanus*, *Prosthogonimus ovatus*, *Tanaisia fedtschenkoi*, *Cotylurus cotylurus cornutus*, *Notocotylus attenuatus*, *Aploparaksis filum*, *Anomotaenia microphallos*, *A. stentorea*, *Eucoleus* sp.

Porrocaecum heteroura, *Dispharix* sp., *Streptocara crassicauda*.

27. *Calidris alpina* L. - *Aploparaksis filum*, *Trichocephaloides megalocephalos*, *Syngamus anterogonimus*,
28. *C. ferruginea* Pont. - *Hymenolepididae* gen.sp.
29. *Philomachus pugnax* L. - *Echipoparyphium recurvatum*, *Plagiorchis nanus*, *Cyclocoelum tringae*, *Notocotylus attenuatus*, *Aploparaksis filum*, *Echinocotyle brachycephala*, *Anomotaenia microrhyncha*, *Capillariidae* gen.sp., *Syngamus palustris*.
30. *Tringa totanus* L. - *Prosthogonimus ovatus*, *Lanaisia fedtschenkoi*, *Cyclocoelum tringae*, *Notocotylus attenuatus*, *Trichobilharzia* sp., *Aploparaksis filum*, *Echinocotyle uralensis*, *Anomotaenia platyrhyncha*, *Kowalevskella cingulifera*, *Porrocaecum heteroura*, *Schistorophus cornutus*, *Rusgnielli* sp.
31. *T. nebularia* (Gunn.) - *Cyclocoelum mutabile*.
32. *T. glarsola* L. - *Spelotrema papillorobusta*, S, simile, *Maritrema gratioosum*, *Plagiorchis nanus*, *Cyclocoelum mutabile*, *Echinocotyle uralensis*, *Anomotaenia constricta*, *A. microrhyncha*.
33. *T. hypoleucus* L. - *Parorchis pittacium*.
34. *Limosa limosa* L. - *Echinostoma revolutum*, *Gongoscolex paradoxus*, *Porrocaecum heteroura*.
35. *Numenius arquata* L. - *Cryptocotyle conclavum*, *Aplophallus mühlengi*, *Maritrema gratioosum*, *Aploparaksis filum*.
36. *Scolopax rusticola* L. - *Scolopacitrema cubrensis*, *Aploparaksis rusticola*, *Choanotaenia slesvicensis*, *Choanotaenia* sp.
37. *Gallinago gallinago* L. - *Aploparaksis filum*, *A. crassirostris*, *Hymenolepididae* gen.sp., *Sacciuterna stellifera*, *Anomotaenia citrus*.

38. Larus minutus Pall. - Pacytrema sp., Aplophallus mühl-
lingi, Gymnophallus sp., Plagiorchis laricola,
Prosthogonimus cuneatus, P.ovatus, Renicola la-
ri, Tanaisia fedtschenkoi, Cotylurus pileatus,
Aploparaksis larina, Wardium fusca, Choanotae-
nia dodecantha, Eucoleus laricola, Paracuaria
tridentata, Cosmocephalus obvelatus, Rusguniella
elongata.
39. L.ridibundus L. - Echinoparyphium recurvatum, Mesorc-
his pseudoechinatus, Aplophallus mühl-
lingi, Plagiorchis laricola, Prosthogonimus cuneatus,
P.ovatus, Tanaisia fedtschenkoi, Diplostomum
spathaceum, Ligula intestinalis, Schistocephalus
solidus, Sch.pungittii, Aploparaksis larina,
Microsomacanthus ductilis, Lateritropus clerici,
Pseudanomotaeni micracantha, Choanotaenia do-
decantha, Ch.porosa, Eucoleus laricola, Cosmo-
cephalus obvelatus, Rusguniella elongata.
40. L.marinus L. - Echinoparyphium recurvatum Mesorc-
his pseudoechinatus, Hymastha sp., Diplosto-
mum spathaceum, Dilepoidea fam.gen.sp., Paracu-
aria tridentata.
41. L.canus L. - Echinoparyphium recurvatum, Mesorchis
pseudoechinata, Aplophallos mühl-
lingi, Plagiorc-
his laricola, Prosthogonimus ovatus, Tanaisia
fedtschenkoi, Cotylurus pileatus, Diplostomum
spathac m, Aploparaksis larina, Pseudanomote-
nia micracantha, Choanotaenia sp., Eucoleus lari-
cola, Paracuaria tridentata, Cosmocephalus obve-
latus, Rusguniella elongata.
42. Chlidonias niger L. - Echinoparyphium recurvatum, Plagi-
orchis laricola, P.nana, Tanaisia fedtschenkoi,
Cotylurus pileatus, Diplostomum commutatum, Hy-
menolepididae gen.sp., Anomotaenia sp., Eucole-
us laricola, Strongylata fam.gen.sp., Contracae-

cum sp., *Cosmocephalus obvelatus*, *Rusguniella elongata*.

43. *Chl.leucopterus* (Tenn.) - *Plagiorchis laricola*.

44. *Hydroprogne tschegrava* Lap. - *Neproechinostoma ardea*, *Renicola lari*, *Tanaisia fedtschenkoi*, *Cotylurus pileatus*, *Ornithobilharzia intermedia*, *Ligula intestinalis*, *Tetrabothrium* sp., *Paracuaria tridentata*.

45. *Sterna hirundo* L. - *Mesorchis pseudoechinatus*, *Plagiorchis laricola*, *Prosthogonimus ovatus*, *Renicola lari*, *Cotylurus pileatus*, *Diplostomum commutatum*, *D.spathaceum*, *Ligula intestinalis*, *L.colymbi*, *Schistocephalus solidus*, *Sch.pungitii*, *Capillaria* sp., *Strongylata* fam.gen.sp., *Rusguniella elongata*.

C u c u l i f o r m e s

46. *Cuculus canorus* L. - *Eumegacetes* sp.

S t r i g i f o r m e s

47. *Aegolius funereus* L. - *Strigea strigis*, *Paruterina candelabaria*.

C a p r i m u l g i f o r m e s

48. *Caprimulgus europaeus* L. - *Dilepoidea* fam.gen.sp.

P i c i f o r m e s

49. *Jynx torquilla* L. - *Leucochloridium macrostomus*.

50. *Dendrocopos major* L. - *Brachylaemus vastus*, *Leucochloridium macrostomum*, *Raillietina frontina*, *Choanotaenia crateriformis*.

P a s s e r i f o r m e s

51. *Riparia riparia* L. - *Plagiorchis maculosus*.

52. *Hirundo rustica* L. - *Plagiorchis maculosus*, *Anomotaenia ovalacionata*.

53. *Delichon urbica* L. - *Plagiorchis maculosus*.

54. *Anthus trivialis* L. - *Prosthogonimus ovatus*, *Passerilepis crenata*.

55. *A.pratensis* L. - *Prosthogonimus ovatus*.

56. Motacilla flava L. - *Diplotrisaena ozouxi*, *Mediorhynchus armenicus*.
57. M. alba L. - *Plagiorchis motacillae*.
58. Oriolus oriolus L. - *Plagiorchis elegans*, *Microtetrameres* sp.
59. Sturnus vulgaris L. - *Brachylaemus fuscatus*, *Plagiorehis maculosus*, *Prosthogonimus ovatus*, *Laterotrema vexans*, *Passerilepis crenata*, *Pseudanomotaele constricta*, *Syngamus trachea*, *Porrocaecum ensicaudatum*.
60. Garrulus glandarius L. - *Porrocaecum ensicaudatum*, *Dispharinx laplantei*.
61. Nucifraga caryocatactes L. - *Dispharinx* sp.
62. Coloemus monedula L. - *Tamerlania zarudnyi*, *Cyclocoelum microstomum*.
63. Corvus corone L. - *Plagiorchis maculosus*, *Dilepis undula*, *Passerilepis crenata*, *Capillaria corvorum*, *Syngamus trachea*, *Porrocaecum semiteres*, *Dispharinx laplantei*, *Diplotrisaena tricuspis*.
64. C. corax L. - *Plagiorchis maculosus*.
65. Troglodytes troglodytes L. - *Laterotrema vexans*, *Capiturllepis nata*.
66. Prunella modularis L. - *Prosthogonimus ovatus*, *Laterotrema vexans*.
67. Acrocephalus arundinaceus L. - *Brachylecithum* sp., *Mediorhynchus armenica*.
68. A. schoenobaenus L. - *Laterotrema vexans*, *Biuterina triangula*.
69. A. scirpaceus L. - *Biuterina triangula*.
70. Sylvia borin Bodd. - *Leucochloridium macrostomum*, *Plagiorchis maculosus*, *Prosthogonimus ovatus*, *Hymenolepis clerci*.
- S. atricapilla L. - *Prosthogonimus ovatus*, *Leucochloridium macrostomum*.
72. S. curruca L. - *Hymenolepis clerci*.

73. Phylloscopus trochilus L. - *Leucochloridium macrostomum*,
Passerilepis stylosa.
74. Ph. collybita Wiell. - *Leucochloridium macrostomum*,
Passerilepis stylosa.
75. Ph. sibilatrix (Bechst.) - *Passerilepis stylosa*.
76. Regulus regulus L. - *Prosthogonimus ovatus*.
77. Ficedula hypoleuca Pall. - *Leucochloridium macrostomum*,
Hymenolepis clerici.
78. Muscicapa striata Pall. - *Leucochloridium macrostomum*,
Plagiorchis maculosus, *Ruscuniella* sp.
79. Oenanthe oenanthe L. - *Leucochloridium macrostomum*.
80. Phoenicurus phoenicurus L. - *Variolepis farinulosa*.
81. Erithacus rubecula L. - *Laterotrema vexans*, *Tamerlania zarudnyi*, *Passerilepis stylosa*.
82. Turdus pilaris L. - *Plagiorchis brauni*, *P. maculosus*,
Prosthogonimus cuneatus, *Hymenolepis clerici*,
Dilepis undula, *Passerilepis crenata*, *Porrocaecum ensicaudatum*.
83. T. merula L. - *Leucochloridium macrostomum*, *Plagiorchis brauni*, *Prosthogonimus ovatus*, *Dilepis undula*, *Thominx contorta*, *Syngamus merulae*, *Porrocaecum ensicaudatum*, *Prostorhynchus transversus*.
84. T. iliacus L. - *Leucochloridium macrostomum*, *Plagiorchis brauni*, *P. ovatus*, *Tamerlania zarudnyi*, *Syngamus merulae*, *Porrocaecum ensicaudatum*.
85. T. philomelos Brehm. - *Brachylecithum attenuatum*, *Leucochloridium macrostomum*, *Prosthogonimus ovatus*, *Dilepis undula*, *Capillaria inflexa*, *Syngamus merulae*, *Porrocaecum ensicaudatum*.
86. Aegithalos caudatus L. - *Leucochloridium macrostomum*,
Prosthogonimus ovatus.
87. Parus ater L. - *Prosthogonimus ovatus*.
88. P. caeruleus L. - *Leucochloridium macrostomum*, *Prosthogonimus ovatus*, *Anomotaenia globata*, *Cardiofilaria pavlovskii*.

89. P.major L. - *Leucochloridium macrostomum*, *Plagiorchis brauni*, *Anonchotaenia globata*, *Cardiophilaria pavlovskiyi*.
90. Passer domesticus L. - *Plagiorchis elegans*, *Rusguniella*
91. Fringilla coelebs L. - *Passerilepis passeris*. sp.
92. Carduelis spinus L. - *Leucochloridium macrostomum*.

K O N S T A T Ī T O N Ē L M I N T U
S U G U S I S T Ē M Ā T I S K S A P S K Ā T S

E c h i n o s t o m a t i d a e

1. Echinostoma revolutum (Troelich, 1802) - *Anser anser* dom., *Anas platyrhynchos* dom. (Paudere, 1958, Лесиньш, Феодорова, 1966), *Gallus gallus* dom. (Paudere, 1956), *Meleagris gallopavo* dom. (Паудере, 1958). *Anas platyrhynchos*, *Limosa limosa* (Mihelšone, 1960).
2. Echinoparyphium recurvatum (Linstow, 1878) - *Anser anser* dom. (Лесиньш, Феодорова, 1966), *Anas platyrhynchos* dom. (Paudere, 1957, Лесиньш, Феодорова, 1966), *Anas platyrhynchos*, *A. acuta*, *A. clypeata*, *Aythya ferina*, *A. fuligula* (Mihelšone, 1960), *Gallus gallus* dom. (Paudere, 1956), *Meleagris gallopavo* (Паудере, 1958), *Vanellus vanellus*, *Philomachus pugnax*, *Larus ridibundus*, *L. marinus*, *L. canus*, *Chlidonias niger* (Mihelšone, 1960).
3. E. aconiatum Dietz, 1909 - *Anas querquedula* (Mihelšone, 1960).
4. E. clerici Skrjabin, 1915 - *Anas platyrhynchos* (Mihelšone, 1960).
5. Moliniella ar eps (Molin, 1858) - *Fulica atra* (Mihelšone, 1960).
6. Echinochasmus spinulosus (Rudolphi, 1809) - *Podiceps cristatus* (Mihelšone, 1960).
7. E. schigini Schigin, 1956 - *Podiceps cristatus* (Mihelšone, 1960).

8. Mesorchis pseudochinatus (Olsson, 1876) - *Larus ridibundus*, *L. marinus*, *L. canus*, *Sterna hirundo* (Mihelsoe, 1960).
9. Hymastha sp. - *Larus marinus* (Mihelsoe, 1960).
10. Hypoderaeum conoideum Bloch, 1872) - *Anser anser* dom. *Anas platyrhynchos* dom. (Paudere, 1957, Ле-синьш, Феодорова, 1966), *Gallus gallus* dom. (Paudere, 1956), *Meleagris gallopavo* dom. (Пай-дере, 1958).
11. Neprochinostoma ardea Schewtschenko, 1954 - *Hydroprogne tschegrava* (Mihelsoe, 1960).
- D i c r o c o e l i i d a e
1. 2. Brachylecithum attenuatum (Dujardin, 1845) - *Turdus philomelos* (Daija, Krone, 1970).
13. Brachylecithum sp. - *Falco subbuteo* (Mihelsoe, 1960).
14. Brachylecithum sp. - *Acrocephalus arundinaceus* (Mihelsoe, 1960).
- O p i s t o r c h i d a e
15. Opistorchis simulans (Looss, 1896) - *Anas platyrhynchos* dom. (Paudere, 1957).
16. Metorchis xanthosomus (Creplin, 1846) - *Aythya fuligula*, *Circus aeruginosus* (Mihelsoe, 1960).
- P a c h y t r e m a t i d a e
17. Pachytrema sp. - *Larus minutus* (Mihelsoe, 1960).
- H e t e r o p h y d a e
18. Cryptocotyle concavum (Creplin, 1825) - *Numenius arquata* (Mihelsoe, 1960).
19. Aplophallus mühlingi (Jägerskiöld, 1899) - *Larus minutus*, *L. ridibundus*, *L. canus* (Mihelsoe, 1960).
- M i c r o p h a l l i d a e
20. Spelotrema papillorobusta Rankin, 1940 - *Tringa glareola* (Mihelsoe, 1960).
21. S. simile (Jägerskiöld, 1900) - *Tringa glareola* (Mihelsoe, 1960).

22. Maritrema graciosum Nicoll, 1907 - *Numenius arquata*
(Mihelsoe, 1960).
23. M. subdolum Jägerskiöld, 1909 - *Tringa glareola*
(Mihelsoe, 1960).
- G y m n o p h a l l i d a e
24. Gymnophallus sp. - *Larus minutus* (Mihelsoe, 1960).
- B r a c y l a e m i d a e
25. Brachylaemus fuscatus Rudolphi, 1819 - *Sturnus vulgaris*
(Daija, Krone, 1970).
26. B. vastus Strom, 1940 - *Dendrocopos major* (Daija,
Krone, 1970).
27. Leucochloridium acitis McIntosh, 1932 - *Porzana porzana*
(Mihelsoe, 1960).
28. L. macrostomum (Rudolphi, 1803) - *Jynx torquilla* (Dai-
ja, Krone, 1970), *Dendrocopos major* (Daija, 1960),
Sylvia borin, *S. atricapilla*, *Phylloscopus troc-*
hilus, *Ph. collybita*, *Picedula hypoleuca*, *Musci-*
capa striata, *Oenanthe oenanthe*, *Turdus merula*,
T. iliacus, *T. philomelos*, *Aegithalos caudatus*,
Parus caeruleus, *P. major*, *Carduelis spinus* (Dai-
ja, Krone, 1970):
29. Leucochloridium sp. - *Porzana porzana* (Mihelsoe, 1960).
- P l a g i o r c h i d a e
30. Plagiorchis brauni Massino, 1927 - *Turdus pilaris* (Daija,
1962), *T. merula*, *T. iliacus* (Daija, Krone, 1970).
31. P. elegans (Rudolphi, 1802) - *Oriolus oriolus* (Daija,
1962), *Parus major*, *Passer domesticus* (Daija,
Krone, 1970).
32. P. laricola Skrjabin, 1924 - *Larus minutus*, *L. ridibun-*
du, *L. canus*, *Chlidonias niger*, *Chl. leucopterus*,
Sterna hirundo (Mihelsoe, 1960).
33. P. motacillae Yamaguti, 1939 - *Motacilla alba* (Daija,
1962).

34. P. maculosus (Rudolphi, 1802) - Falco subbuteo (Mihelsone, 1960), Riparia riparia, Hirundo rustica, Delichon urbica (Daija, 1962), Sturnus vulgaris, Corvus corone, C. corax (Mihelsone, 1960), Sylvia borin, Muscicapa striata (Daija, Krone, 1970), Turdus pilaris (Mihelsone, 1960).
35. P. nanus (Rudolphi, 1802) - Charadrius dubius, Vanellus vanellus, Philomachus pugnax, Tringa glareola (Mihelsone, 1960).
36. Plagiorchis sp. - Chlidonias niger (Mihelsone, 1960).
37. Prosthogonimus anatinus Markov, 1902 - Anas platyrhynchos, A. querquedula, Aythya ferina, A. fuligula (Mihelsone, 1960).
38. P. cuneatus (Rudolphi, 1802) - Anser anser dom. (Paudere, 1957), Gallus gallus dom. (Paudere, 1956), Meleagris gallopavo dom. (Паудере, 1958), Larus minutus, L. ridibundus (Mihelsone, 1960), Turdus pilaris (Daija, 1962).
39. P. ovatus (Rudolphi, 1803) - Anas crecca, Circus aeruginosus, Fulica atra, Vanellus vanellus, Tringa totanus, Larus minutus, L. ridibundus, L. cenus, Sterna hirundo (Mihelsone, 1960), Anthus trivialis, A. pratensis (Daija, Krone, 1970), Sturnus vulgaris (Mihelsone, 1960; Daija, 1962), Prunella modularis, Sylvia borin, S. atricapilla, Regulus regulus, (Daija, Krone, 1970), Turdus merula (Daija, 1962; Daija, Krone, 1970), T. iliacus, T. philomelos, Aegithales caudatus, Parus caeruleus, P. ater (Daija, Krone, 1970).
40. Schistogonimus rarus (Braun, 1901) - Anas platyrhynchos (Viksne, 1961), A. crecca, A. querquedula, Aythya ferina, A. fuligula (Mihelsone, 1960).

L e c i t h o d e n d r i d a e

41. Eumageetes sp. - Cuculus canorus (Daija, 1962).

42. Laterotrema vexans (Braun, 1901) - *Sturnus vulgaris*,
Troglodytes troglodytes, *Prunella modularis*,
Acrocephalus schoenobaenus, *Phylloscopus collybita*,
Erithacus rubecula (Daija, Krone, 1970).

O r c h i p e d i d a e

43. Orchipedum tracheicola Braun, 1901 - *Melanitta nigra*
(Mihelsone, 1960), *Cygnus cygnus* (Рыжиков,
Казлаускас, Дайя, 1968).

P s i l o s t o m a t i d a e

44. Psilochasmus oxyurus (Creplin, 1825) - *Anas platyrhynchos* (Mihelsone, 1960).
45. Sphaeridiotrema globulus (Rudolphi, 1819) - *Anas acuta*
(Mihelsone, 1960).

P h y l o p h t h a l m i d a e

46. Parorchis pittaicum (Braun, 1901) - *Tringa hypoleucos*
(Mihelsone, 1960).

R e n i c o l i d a e

47. Renicola lari Timon-David, 1933 - *Larus minutus*, *Hydroprogne tschegrava*, *Sterna hirundo* (Mihelsone, 1960).

E u c o t y l i d a e

48. Eucotyle zakharowi Skrjabin, 1920 - *Anas platyrhynchos*
(Mihelsone, 1960).
49. Tanaisia fedtschenkoi Skrjabin, 1924 - *Vanellus vanellus*,
Tringa totanus, *Larus minutus*, *L. ridibundus*,
L. canus, *Chlidonias niger*, *Hydroprogne tschegrava* (Mihelsone, 1960).

50. Tamerlania zarudnyi Skrjabin, 1924 - *Coloeus monedula*
(Mihelsone, 1960), *Erithacus rubecula*, *Turdus iliacus* (Daija, Krone, 1970).

C y c l o c o e l i d a e

51. Cyclocoelum mutabile (Zeder, 1800) - *Tringa nebularia*,
T. glareola (Mihelsone, 1960).

52. C. microstomum Greplin, 1829 - *Coloeus monedula* (Mihelzone, 1960).
53. C. tringas Stossich, 1902 - *Aythya ferina*, *Philomachus pugnax*, *Tringa totanus* (Mihelzone, 1960).
54. Tracheophilus cymbium (Diesing, 1850) - *Anas platyrhynchos* (Mihelzone, 1960; Vixne, 1961), *Anas crecca* (Mihelzone, 1960).

S t r i g e i d a e

55. Apharyngostrigea cornu (Zeder, 1800) - *Ardea cinerea* (Mihelzone, 1960).
56. Strigea strigis (Schrank, 1788) - *Aegolius funereus* (Daija, Krone, 1970).
57. Apatemon gracilis (Rudolphi, 1819) - *Anas platyrhynchos* dom. (Paudere, 1957).
58. Cotylurus cornutus (Rudolphi, 1808) - *Vanellus vanellus* (Mihelzone, 1960), *Cygnus cygnus* (Рыжиков, Казлаускас, Дайя, 1968).
59. O. brevis Dubois et Rausch, 1948 - *Anas querquedula*, *Aythya fuligula* (Mihelzone, 1960).
60. C. pileatus (Rudolphi, 1802) - *Aythya ferina*, *Larus minutus*, *L. canus*, *Chlidonias niger*, *Hydroprogne tschegrava*, *Sterna hirundo* (Mihelzone, 1960).
61. Nematostrigea serpens (Nitzsch, 1819) - *Pandion haliaetus* (Mihelzone, 1960).

D i p l o s t o m a t i d a e

62. Diplostomum spathaceum (Diesing, 1850) - *Sterna hirundo*, *Chlidonias niger* (Mihelzone, 1960).
63. D. spathaceum (Rudolphi, 1919) - *Larus ridibundus*, *L. canus*, *L. marinus*, *Sterna hirundo* (Mihelzone, 1960).
64. Tylodelphys conifera (Mehlis, 1846) - *Podiceps cristatus* (Mihelzone, 1960).
65. Scolopacitrema cubrensis Suderikov et Rykovsky, 1958 - *Scolopax rusticola* (Mihelzone, 1960).

N o t o c o t y l i d a e

66. Notocotylus attenuatus (Rudolphi, 1909) - *Anas platyrhynchos* dom. (Paudere, 1957), *A. platyrhynchos* (Viksne, 1961), *A. crecca* (Mihelsone, 1960), *A. acuta* (Viksne, 1961), *A. clypeata* (Mihelsone, 1960; Viksnā, 1961), *Aythya ferina*, *A. fuligula*, *A. marila* (Mihelsone, 1960), *Gallus gallus* dom. (Paudere, 1956), *Fulica atra*, *Charadrius dubius*, *Vanellus vanellus*, *Philomachus pugnax*, *Tringa totanus* (Mihelsone, 1960).
67. N. gibbus (Mehlis, 1846) - *Fulica atra* (Mihelsone, 1960).
68. Catantropis verrucosa (Froelich, 1789) - *Anas platyrhynchos* dom. (Paudere, 1957), *Gallus gallus* dom. (Paudere, 1956).

S c h i s t o s o m a t i d a e

69. Ornithobilharzia intermedia Odhner, 1912 - *Hydroprogne tscheograva* (Mihelsone, 1960).
70. Bilharziella polonica (Kowalewski, 1895) - *Anas platyrhynchos* dom. (Paudere, 1957), *Anas platyrhynchos* L., *A. acuta*, *A. querquedula*, *A. crecca*, *Aythya ferina* (Mihelsone, 1960).
71. Trichobilharzia sp. - *Tringa totanus* (Mihelsone, 1960).
72. Dendritobilharzia pulverulenta (Braun, 1901) - *Anas querquedula* (Mihelsone, 1960).

D a v a i n e i d a e

73. Raillietina echinobothrida (Meghin, 1880) - *Gallus gallus* dom. (Paudere, 1956).
74. R. cesticillus (Molin, 1858) - *Gallus gallus* dom. (Paudere, 1956); *Meleagris gallopavo* (Paudere, 1958).
75. R. frontina (Dujardin, 1845) - *Dendrocopos major* (Daija, Krone, 1970).

L i g u l i d a e

76. Idgula intestinalis (Linneus, 1758) - Podiceps cristatus, Larus ridibundus, Hydroprogne tschegrava, Sterna hirundo (Mihelsone, 1963).
77. L. colymbi Zeder, 1803 - Podiceps cristatus, Sterna hirundo (Mihelsone, 1963).
78. Schistocephalus solidus (Müller, 1776) - Mergus serrator, Larus ridibundus, Sterna hirundo (Mihelsone, 1963).
79. Sch. pungitii Dubinina, 1959 - Podiceps cristatus, Larus ridibundus, Sterna hirundo (Mihelsone, 1963).

H y m e n o l e p i d i d a e

80. Aploparaksis filum (Goeze, 1782) - Vanellus vanellus, Calidris alpina, Philomachus pugnax, Numenius arquata, Tringa totanus, Scolopax rusticola, Gallinago gallinago (Mihelsone, 1963).
81. A. crassirostris (Krabbe, 1869) - Gallinago gallinago (Mihelsone, 1963).
82. A. furcifera (Rudolphi, 1819) - Anas platyrhynchos dom. (Paudere, 1957), A. platyrhynchos (Mihelsone, 1963).
83. A. larina (Fuhrmann, 1921) - Larus minutus, L. ridibundus, L. canus (Mihelsone, 1963).
84. Capiturlepis naja (Dujardin, 1845) - Troglodytes troglodytes (Daija, Krone, 1969).
85. Gloacotaenia megalops (Nitzsch in Creplin, 1829) - Anas platyrhynchos dom. (Paudere, 1957; Лесиньш, Клявиньш, 1966), Aythya ferina (Mihelsone, 1963).
86. Confluaria furcifera (Krabbe, 1869) - Podiceps cristatus, P. auritus (Mihelsone, 1963).
87. Dicranotaenia coronula (Dujardin, 1845) - Anser anser dom., Anas platyrhynchos dom. (Paudere, 1957; Лесиньш, Клявиньш, 1966) A. platyrhynchos L.;

- Aythya ferina*, *A. fuligula* (Mihelstone, 1963).
88. *Dicranotaenia* sp. - *Anas platyrhynchos* dom. (Paudere, 1957).
  89. *Diorchis elisae* (Skrjabin, 1914) - *Anas querquedula*, *Aythya ferina* (Mihelstone, 1963).
  90. *D. ransomi* Schultz, 1940 - *Aythya ferina*, *A. fuligula*, *Fulica atra* (Mihelstone, 1963).
  91. *D. sobolevi* Spasskaja, 1950 - *Fulica atra* (Mihelstone, 1963).
  92. *Diploposthe laevis* (Bloch, 1782) - *Aythya ferina* (Mihelstone, 1963).
  93. *Drepanidotaenia lanceolata* (Bloch, 1782) - *Anser anser* dom. (Paudere, 1957, Лесиньш, Клявиньш, 1966).
  94. *Echinocotyle brachycephala* (Creplin, 1829) - *Philomachus pugnax* (Mihelstone, 1963).
  95. *E. uralensis* Olers, 1902 - *Tringa totanus*, *T. glareola* (Mihelstone, 1963).
  96. *Echinolepis carioca* (Maghales, 1898) - *Gallus gallus* dom. (Paudere, 1956).
  97. *Fimbriaria fasciolaris* (Pallas, 1781) - *Anas platyrhynchos* dom. (Paudere, 1957; Лесиньш, Клявиньш, 1966), *A. platyrhynchos* L., *A. crecca*, *A. clypeata*, *Aythya ferina*, *A. fuligula*, *A. marila* (Mihelstone, 1963).
  98. *Gonoscolex paradoxus* Saakova, 1958 - *Limosa limosa* (Mihelstone, 1963).
  99. *Microsomacanthus abortiva* (Linstow, 1904) - *Anas platyrhynchos*, *A. crecca* (Mihelstone, 1963).
  100. *M. compressa* (Linton, 1892) - *Aythya fuligula* (Mihelstone, 1963).
  101. *M. ductilis* (Linton, 1927) - *Larus ridibundus* (Mihelstone, 1963).
  102. *M. fausti* (Tseng-shen, 1932) - *Anas platyrhynchos* (Mihelstone, 1963).

103. M. jägerskioldi (Fuhrmann, 1913) - *Anas platyrhynchos* (Mihelsoe, 1963).
104. M. pascucephala (Linstow, 1872) - *Anas platyrhynchos*, *Melanitta nigra* (Mihelsoe, 1963).
105. *Muxolepis collaris* (Batsch, 1786) - *Anser anser* dom., *Anas platyrhynchos* dom. (Paudere, 1957; Лесиньш, Клявиньш, 1966), *A. platyrhynchos* L., *A. querquedula* (Mihelsoe, 1963).
106. *Passerilepis passeris* (Gmelin, 1790) - *Fringilla coelebs* (Daija, Krone, 1969).
107. *P. crenata* (Goeze, 1782) - *Anthus trivialis*, *Sturnus vulgaris* (Daija, Krone, 1969), *Corvus corone*, *Turdus pilaris* (Mihelsoe, 1960).
108. *P. stylosa* (Rudolphi, 1869) - *Phylloscopus sibilatrix*, *Ph. trochilus*, *Erithacus rubecula* (Daija, Krone, 1970).
109. *Retinometra longicirrosa* (Fuhrmann, 1906) - *Anas platyrhynchos* dom. (Лесиньш, Клявиньш, 1966).
110. *R. skriabini* Mathevossian 1945 - *Aythya ferina* (Mihelsoe, 1963).
111. *R. venusta* (Rosseter, 1897) - *Anas platyrhynchos*, *Aythya ferina* (Mihelsoe, 1963).
112. *Sobolevicanthus gracilis* (Zeder, 1803) - *Anser anser* dom. (Paudere, 1957), *Anas platyrhynchos* dom. (Paudere, 1957; *Aythya ferina* (Mihelsoe, 1963), *Gallus gallus* dom. (Paudere, 1956).
113. *S. krabbeella* (Hughes, 1940) - *Anas crecca* (Mihelsoe, 1963).
114. *Tchertkovilepis setigera* (Frölich, 1789) - *Anas platyrhynchos* dom. (Лесиньш, Клявиньш, 1966).
115. *Variolepis farmicinosus* (Goeze, 1782) - *Phoenicurus phoenicurus* (Daija, Krone, 1970).
116. *Wardium fusca* (Krabbe, 1869) - *Larus minutus* (Mihelsoe, 1963).

117. Hymenolepis clerici Fuhrmann, 1924 - Sylvia curruca, S. borin, Ficedula hypoleuca, Turdus pilaris (Daija, Krone, 1970).
118. H. tenuirostris (Rudolphi, 1819) - Anser anser dom. (Лесиньш, Клягиньш, 1966).
119. Hymenolepididae gen.sp. - Pluvialis squatarola (Mihelsone, 1963).
120. Hymenolepididae gen.sp. - Gallinago gallinago (Mihelsone, 1963).
121. Hymenolepididae gen.sp. - Calidris ferruginea (Mihelsone, 1963).
122. Hymenolepididae gen.sp. - Chlidonias niger (Mihelsone, 1963).
- D i l e p i d i d a e
123. Dilepis undula (Schrank, 1789) - Corvus corone (Mihelsone, 1963), Turdus pilaris (Daija, 1962), T. merula (Daija, 1962; Daija, Krone, 1970), T. philomelos (Daija, Krone, 1970).
124. Dilepoidea fam.gen.sp. - Larus marinus (Mihelsone, 1963).
125. Dilepoidea fam.gen.sp. - Caprimulgus europaeus (Mihelsone, 1963).
126. Lateritropus clerici (Johnston, 1912) - Larus ridibundus (Mihelsone, 1963).
127. L. skrjabini Mathevossian, 1946 - Anas platyrhynchos, Aythya ferina, A. fuligula (Mihelsone, 1963).
128. Trichocephaloides megaloccephala (Krabbe, 1869) - Calidris alpina (Mihelsone, 1963).
129. Pseudanomotaenia constricta (Molin, 1858) - Sturnus vulgaris (Daija, 1962), (Daija, Krone, 1970).
130. P. micracantha (Krabbe, 1869) - Larus ridibundus, L. canus (Mihelsone, 1963).
131. Sacciuterina stellifera (Krabbe, 1869) - Gallinago gallinago (Mihelsone, 1963).

Choanotaeniidae

132. Choanotaenia infundibulum (Bloch, 1779) -- Gallus gal-
lus dom. (Paudere, 1956), Meleagris gallopavo
dom. (Паудере, 1958).
133. Ch. crateriformis (Goeze, 1782) - Dendrocopos major
(Daija, 1962; Daija, Krone, 1970).
134. Ch. dodecantha (Krabbe, 1869) - Larus minutus, L. ri-
dibundus (Mihelsoe, 1963).
135. Ch. porosa (Rudolphi, 1810) - Larus ridibundus (Mi-
helsoe, 1963).
136. Ch. slesvicensis (Krabbe, 1882) - Scolopax rusticola
(Mihelsoe, 1963).
137. Choanoteenia sp. - Larus canus (Mihelsoe, 1963).
138. Choanotaenia sp. - Scolopax rusticola (Mihelsoe, 1963).
139. Anomotaenia citrus (Krabbe, 1869) - Gallinago gallinago
(Mihelsoe, 1963).
140. A. globulus (Wedl, 1855) - Tringa glareola (Mihel-
soe, 1963).
141. A. microphellos (Krabbe, 1869) - Vanellus vanellus
(Mihelsoe, 1963).
142. A. microrhyncha (Krabbe, 1869) - Philomachus pugnax,
Tringa glareola (Mihelsoe, 1963).
143. A. ovalacionata (Linstow, 1877) - Hirundo rustica
(Daija, 1962).
144. A. platyrhyncha (Krabbe, 1869) - Tringa totanus
(Mihelsoe, 1963).
145. A. stentorea (Froelich, 1902) - Vanellus vanellus
(Mihelsoe, 1963).
146. Anomotaenia sp. - Chlidonias niger (Mihelsoe, 1963).
147. Kowalevskiella cingulifera (Krabbe, 1869) - Tringa
totanus (Mihelsoe, 1963).
148. Ancebotania cuneata (Linstow, 1872) - Gallus gallus
dom. (Paudere, 1956).

Amabiliidae

149. Tatria decacantha Fuhrmann 1913 - Podiceps cristatus
(Mihelsoe, 1963).

Paruterinidae

150. Paruterina candelabraria (Goeze, 1782) - *Aegolius funereus* (Daija, Krone, 1970).
151. Anonchotaenia globata (Linstow, 1879) - *Parus caeruleus*, *P. major* (Daija, Krone, 1970).
152. Biuterina triangula (Krabbe, 1869) - *Acrocephalus schoenobaenus* (Mihelsohn, 1963; Daija, Krone, 1970), *A. scirpaceus* (Daija, Krone, 1970).

Taeniidae

153. Gladotaenia cylindrica (Bloch, 1782) - *Circus aeruginosus* (Mihelsohn, 1963).

Tetrabothriidae

154. Tetrabothrium sp. - *Hydroprogne tschegrava* (Mihelsohn, 1963).

Capillariidae

155. Capillaria anseris Madsen, 1945 - *Anas platyrhynchos* dom., *Anser anser* dom. (Paudere, 1957).
156. C. caudinflata (Molin, 1858) - *Gallus gallus* dom. (Paudere, 1956), *Meleagris gallopavo* (Paudere, 1958).
157. C. columbae (Rudolphi, 1819) - *Gallus gallus* dom. (Paudere, 1956), *Meleagris gallopavo* dom. (Paudere, 1958).
158. C. corvorum (Rudolphi, 1819) - *Colosus monedula* (Mihelsohn, 1965).
159. C. inflexa (Rudolphi, 1819) - *Turdus philomelos* (Daija, Krone, 1970).
160. Capillaria sp. - *Sterna hirundo* (Mihelsohn, 1965).
161. Eucoleus laticola Wasilkowa, 1930 - *Larus minutus*, *L. ridibundus*, *L. canus*, *Chlidonias niger* (Mihelsohn, 1965).
162. Eucoleus sp. - *Vanellus vanellus* (Mihelsohn, 1965).
163. Thominx anatis (Schrank, 1790) - *Anser anser* dom., *Anas platyrhynchos* dom. (Paudere, 1957).

164. Th.contorta (Creplin, 1839) - Anser anser dom. (Paudere, 1957), Turdus merula (Daija, Krone, 1970).
165. Th.collaris (Linstow, 1873) - Gallus gallus dom. (Paudere, 1956), Meleagria gallopavo dom. (Паудере, 1958).

166. Capillariidae gen.sp. - Anas querquedula, Philomachus pugnax (Mihelsone, 1965).

A m i d o s t o m a t i d a e

167. Amidostomum anseris (Zeder, 1800) - Anas platyrhynchos dom. (Paudere, 1957).

168. A.fulicae (Rudolphi, 1819) - Fulica atra (Mihelsone, 1965).

169. A.orientale Ryjikov et Pavlov, 1959 - Anas querquedula, Aythya ferina (Mihelsone, 1965).

S y n g a m i d a e

170. Syngamus anterogonimus Ryjikov, 1949 - Calidris alpina (Mihelsone, 1965).

171. S.palustris Ryjikov, 1949 - Philomachus pugnax (Mihelsone, 1965).

172. S.merulae Baylis, 1926 - Turdus merula (Daija, 1962; Daija, Krone, 1970), T.iliacus, T.philomelos (Daija, Krone, 1970).

173. S.trachea (Montagu, 1911) - Gallus gallus dom. (Paudere, 1956), Sturnus vulgaris (Daija, 1962; Daija, Krone, 1970), Corvus corone (Mihelsone, 1965, Daija, 1962).

T r i c h o s t r o n g y l i d a e

174. Trichostrongylus tenuis (Mehlis, 1846) - Anser anser dom. (Paudere, 1957), Gallus gallus dom. (Paudere, 1956), Meleagria gallopavo (Паудере, 1958).

175. Epomidiostomum anatinum Skrjabin, 1915 - Anas querquedula (Mihelsone, 1965).

176. Strongylata fam.gen.sp. - Chlidonias niger, Sterna hirundo (Mihelsone, 1965).

A s c a r i d i i d a e

177. Ascaridia anseris Schwartz, 1925 - *Anser anser* dom.
(Paudere, 1957).
178. A. galli (Schrank, 1788) - *Gallus gallus* dom.
(Paudere, 1956), *Meleagris gallopavo* dom.
(Ильдепе, 1958).

A n i s a k i d a e

179. Porrocaecum ensicaudatum (Zeder, 1800) - *Sturnus vulgaris* (Mihelsone, 1965, Daija, 1962, Daija, Krone, 1970), *Garrulus glandarius* (Mihelsone, 1965), *Turdus pilaris* (Daija, 1965), *T. merula* (Daija, 1962; Daija, Krone, 1970), *T. iliacus*, *T. philomelos* (Daija, Krone, 1970).
180. P. depressum (Zeder, 1800) - *Circus aeruginosus* (Mihelsone, 1965).
181. P. depressum (Deslongchamps, 1824) - *Anas platyrhynchos* dom. (Paudere, 1957), *A. platyrhynchos* (Mihelsone, 1965).
182. P. heteroura (Creplin, 1829) - *Vanellus vanellus*, *Tringa totanus*, *Limosa limosa* (Mihelsone, 1965).
183. P. semiteres (Zeder, 1800) - *Corvus corone* (Daija, 1962).
184. Contracecum spaskii Mosgovoy, 1950 - *Fodiceps cristatus* (Mihelsone, 1965).
185. Contracecum sp. - *Chlidonias niger* (Mihelsone, 1965).
- H e t e r a k i d a e
186. Heterakis gallinarum (Schrank, 1788) ± *Gallus gallus* dom. (Paudere, 1956), *Meleagris gallopavo* dom. (Ильдепе, 1958).
187. Gangeluterakis dispar (Schrank, 1790) - *Anas platyrhynchos* dom., *Anser anser* dom. (Paudere, 1957).
188. Tetrameres fissispina (Diesing, 1861) - *Anas platyrhynchos* dom. (Paudere, 1957).
189. T. pavonis Tschertkova, 1953 - *Aythya ferina* (Mihelsone, 1965).

190. Microtetrameres sp. - Oriolus oriolus (Daija, 1962).

A c u a r i i d a e

191. Paracuaria tridentata Linstow, 1877 - Larus minutus, L. canus, L. marinus, Hydroprogne tschegrava (Mihelzone, 1965).

192. Cosmocephalus obvelatus (Creplin, 1825) - Larus ridibundus, L. canus, L. marinus, Chlidonias niger (Mihelzone, 1965).

193. Dispharinx laplantei Seurat, 1919 - Corvus corone, Garrulus glandarius (Mihelzone, 1965).

194. Dispharinx sp. - Nucifraga caryocatactes (Daija, 1962).

195. Dispharinx sp. - Vanellus vanellus (Mihelzone, 1965).

196. Echinuria borealis Mawson, 1956 - Melanitta nigra (Mihelzone, 1965).

197. Acuariidae gen. sp. - Podiceps cristatus (Mihelzone, 1965).

S c h i s t o r o p h i d a e

198. Schistorophus cornutus Sobolev, 1943 - Tringa totanus (Mihelzone, 1965).

S t r e p t o c a r i d a e

199. Streptocara crassicauda (Creplin, 1829) - Anas platyrhynchos, A. querquedula, Vanellus vanellus (Mihelzone, 1965).

200. S. recta Linstow, 1879 - Podiceps cristatus (Mihelzone, 1965).

201. Rusguniella elongata (Rudolphi, 1819) - Larus minutus, L. ridibundus, L. canus, Chlidonias niger, Sterna hirundo (Mihelzone, 1965).

202. Rusguniella sp. - Muscicapa striata, Passer domesticus (Daija, 1962).

203. Rusguniella sp. - Podiceps cristatus, Fulica atra, Tringa totanus (Mihelzone, 1965).

D i p l o t r i a e n i d a e

204. Diplotriaena isabellina Koroliowa, 1926 - Charadrius dubius (Mihelzone, 1965).

205. D.ozouxi Railliet et Henry, 1909 - *Motacilla flava* (Mihelsone, 1960).

206. D.tricuspis Fedtschenko, 1879 - *Corvus corone* (Mihelsone, 1965).

O s w a l d o f i l a r i i d a e

207. Cardiofilaria pavlovskiyi Strom, 1937 - *Parus caeruleus*,
P. major (Daija, Krone, 1970).

S e t a r i i d a e

208. Pharingosetaria marcynowskyi Skrjabin, 1923 - *Ardea cinerea* (Mihelsone, 1965).

P o l y m o r p h i d a e

209. Polymorphus magnus Skrjabin, 1913 - *Anser anser* dom.
(Paudere, 1957), *Anas platyrhynchos* (Mihelsone, 1965 a),
Gallus gallus dom. (Paudere, 1956).

210. P.minutus (Goeze, 1782) - *Anas platyrhynchos*, *A.crecca*,
A.querquedula, *Melanitta nigra* (Mihelsone, 1965 a).

P s e u d o a c a n t h o c e p h a l i d a e

211. Filicollis anatis (Schrank, 1778) - *Anas platyrhynchos*
dom. (Paudere, 1957), *A.platyrhynchos*, *Fulica*
atra (Mihelsone, 1965 a).

P r o s t h o r c h y a c h i d a e

212. Frostorhynchus transversus (Rudolphi, 1819) - *Turdus*
merula (Daija, Krone, 1970).

G i g a n t o r h y n c h i d a e

213. Mediorhynchus armenicus Petrotschenko, 1958 - *Motacilla*
flava, *Acrocephalus arundinaceus* (Mihelsone, 1965 a).

КАТАЛОГ ПАРАЗИТИЧЕСКИХ ЧЕРВЕЙ ЛАТВИИ

Г.Г.Дайя

Институт биологии Академии наук Латвийской ССР

Р Е З Ю М Е

В настоящей работе обобщены все паразитические черви - гельминты, обнаруженные на территории Латвии. В первом разделе гельминты распределены по хозяевам - птицам, во втором - дается систематический перечень видов гельминтов и их хозяев, а также ссылка на работы, в которых впервые опубликованы соответствующие данные.

KATALOG DER PARASITÄREN WÜRMER DER VÖGEL LETTLANDS

G.Daija

Institut für Biologie der Akademie der Wissenschaften
der Lettischen SSR

Z U S A M M E N F A S S U N G

In vorliegender Arbeit werden Daten zusammengefaßt über alle parasitären Würmer - Helminthen Lettlands. In erster Abteilung werden die Helminthen nach den Wirten - Vögeln eingeteilt; in zweiter Abteilung bieten wir eine systematische Reihe der Helminthen - Arten, so wie auch der Arten ihrer Wirte. Dasselbst werden die Literaturangaben zitiert, in welchen die entsprechenden Daten zum ersten Mal publiziert worden sind.

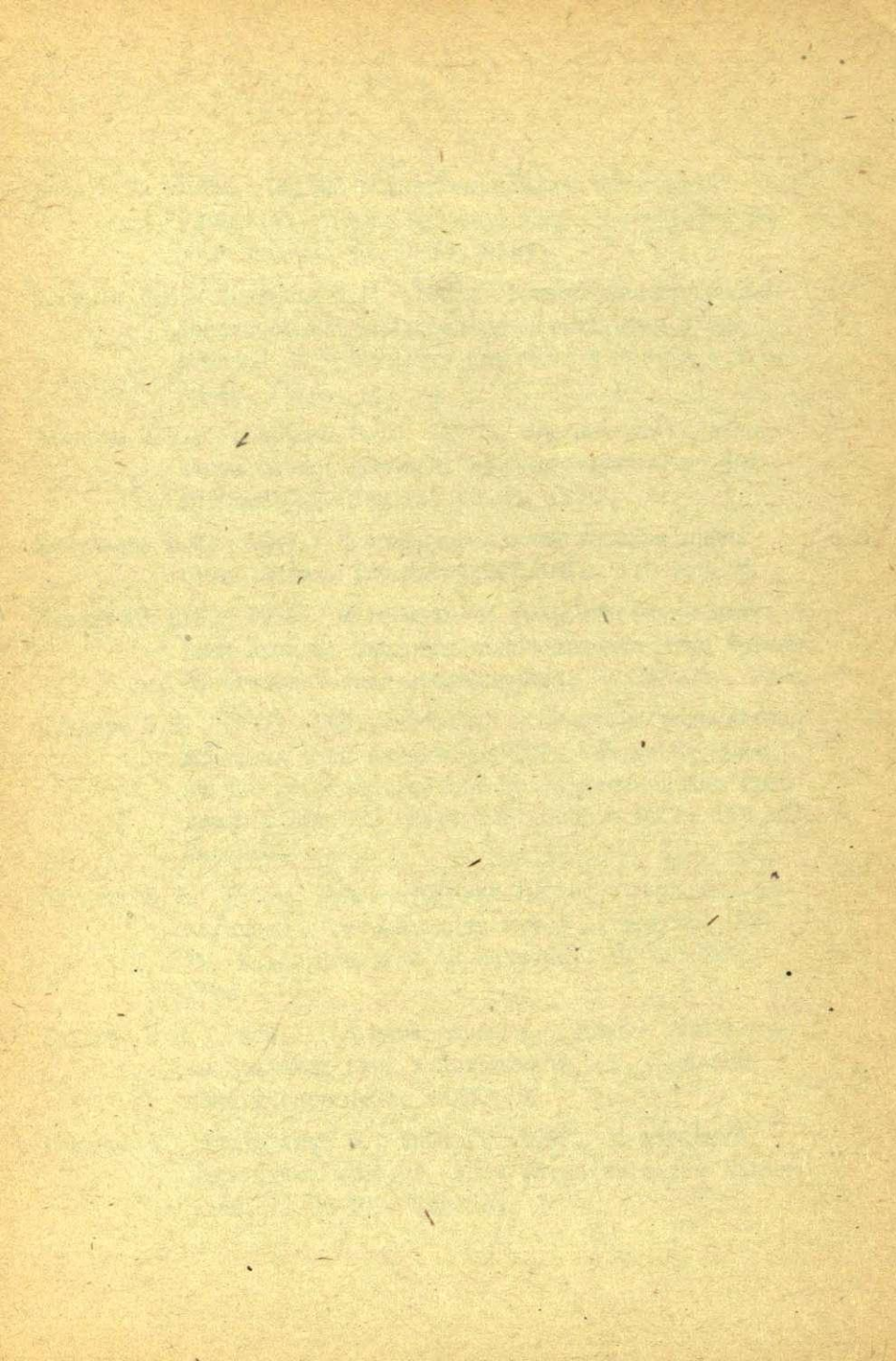
L I T E R A T Ū R A

- Daija G. 1962. Latvijas PSR sinantropo putnu helmintofauna. Diplomdarba rokraksts. Rīga.
- Daija G., Krone L. 1970. Papes jūrmalā migrējošo putnu helminti. Zoologijas muzeja raksti, 5: 67-89. Rīga.
- Mihelsone V. 1960. Latvijas savvaļas ūdens un piekrastes putnu sūcējtārpi. Ornitol.pētījumi, 2: 53-88. Rīga.
- Mihelsone V. 1963. Latvijas PSR ūdens un piekrastes savvaļas putni kā mājputnu un zivju lentepu izplatītāji. LLA raksti, 12. Jelgava.
- Mihelsone V. 1965. Savvaļas ūdens un piekrastes putnu helmintofauna un to nozīme kā zivju un mājputnu helmintu rezerventiem Latvijas PSR. Kand. disertācijas rokraksts, LVU. Rīga.
- Mihelsone V. 1965 a. Savvaļas putnu loma mājputnu kāsgalvju izplatīšanā. LLA raksti, 16. Jelgava.
- Paudere V. 1956. LPSR vistu helmintofauna un izplatītākās helmintozes. LLA raksti, 5: 251-256. Rīga.
- Paudere V. 1957. Latvijas PSR mājas piļu un zosu helmintofauna un izplatītākās helmintozes. LLA raksti, 6: 325-328. Rīga.
- Paudere V. 1958. Latvijas PSR mājputnu helmintu fauna un izplatītākās helmintozes. LLA raksti, 7: 325-338. Jelgava.
- Viksne V. 1961. Sūcējtārpi, to izraisītās blīvības un apkarošana. Rīga.
- Дайя Г.Г. 1965. К гельминтофауне синантропных птиц Латвийской ССР. Материалы к научной конференции ВОГ, ч. I: 68-70. М.

- Дайя Г.Г. 1970. Случай обнаружения *Ascaridia galli* (Schrank, 1788) в курином яйце. *Zoologijas muzeja raksti*, 5: 91-95. Rīga.
- Лесиньш К.П., Клявиньш Я.Р. 1966. Эпизоотология гименолепидозов домашних водоплавающих птиц в Латвийской ССР. *Паразиты животных и борьба с ними*: 35-48. Рига.
- Лесиньш К.П., Феодорова Э.Я. 1966. Эпизоотология эхиностоматодозов домашних водоплавающих птиц Латвийской ССР. Там же: 48-66. Рига.
- Михельсон В.К. 1962. К познанию гельминтофауны диких птиц Латвии. Тез. докл. ВОР, ч. I: 115-116. М.
- Михельсон В.К. 1968. Материалы по гельминтофауне диких птиц Латвии. Экология водоплавающих птиц Латвии. Орнитологические исследования, 5: 243-257. Рига.
- Паудере В.Я. 1957. Гельминтофауна и основные гельминтозы домашних птиц Латвийской ССР. Тез. докл. I-го науч.-координац. совещ. по паразитическим проблемам в Лит. ССР, Латв. ССР, ЭССР и БССР: 119-121. Вильнюс.
- Паудере В.Я. 1958. Гельминтофауна индеек и динамика аскаридоза и гетеракидоза кур в Латвийской ССР. Тр. Ин-та биологии АН Латв. ССР, 5: 263-269. Рига.
- Паудере В.Я. 1960. Гельминтофауна и основные гельминтозы домашних птиц в Латвийской ССР. Рукопись канд. диссертации, ВИГИС. М.
- Рыжиков К., Казлаускас Ю., Дайя Г. 1968. К изучению гельминтов лебедей. *Acta parasitologica Lithuanica*, 7: 95-105. Вильнюс.

M E T O D I K A

МЕТОД ПАРАЛЛЕЛЕЙ В ЭКОЛОГИИ ЖИВОТНЫХ

А.Н. Решетников

Биологический факультет ЛГУ

В экологических исследованиях — особенно это касается экологии млекопитающих — приходится заниматься изучением орографических элементов среды. Влияние, оказываемое рельефом на условия обитания животных, велико и требует внимательного изучения. Наличие различных форм и элементов рельефа обуславливает существование различных условий местообитания экологических рядов растительности, представляющих смену растительных сообществ пространственно прилегающих друг к другу. Таким образом, с изменением рельефа мы имеем различные изменения условий местообитания животных. Кроме того, характер рельефа не безразличен для нормального существования норных животных и животных так или иначе связанных с почвой. В ряде случаев приуроченность убежищ животных к определенным элементам рельефа может объяснить неравномерность их пространственного распределения. Поэтому вполне ясно, что характеристика рельефа должна быть достаточно полной и, по возможности, точной. Сделать это не всегда просто, так как при описании элементов рельефа приходится учитывать очень многое: относительную и абсолютную высоту, понижение или повышение по сравнению с предыдущими и последующими элементами, крутизну склонов, их ориентацию, экспозицию, морфологию и т.п. Наибольшую трудность описания и съемки представляют микрорельеф и нанорельеф, особенно нанорельеф (1-от 10 см до 1-2 м, h — от нескольких см до 0,5 м), тем более, что он в большинстве случаев растительного происхождения (например, кочки злаков — *Deschampsia caespitosa* L.). Если измерение высот и составление профилей мезорельефа еще

удаётся обычными методами, зачастую применяющимися экологами при полевых работах (ватерпасовка, нивелирование экклиметром, барометрическое нивелирование), то характеристика микро- и нанорельефа обыкновенно получается неполной и поверхностной. Мы предлагаем следующий метод изучения микро- и нанорельефа - метод параллелей.

Сущность метода. Параллельно воображаемой горизонтали натягиваем нерастягивающуюся нить (тонкая проволока, витая веревка). Крепим ее в двух концах к отвесным стойкам, либо к деревьям (рис.1). При помощи вертикальной измерительной планки отмечаем отклонения элементов рельефа от натянутой нити (искусственной горизонтали). При этом должно соблюдаться условие - параллельность нити воображаемой горизонтали (контролируется отвесом). На нить наносятся деления (в см), выбор величины которых (через 10 см, 20 см, 30 см и т.п.) определяется разрядом снимаемого рельефа. Переставляя измерительную планку к каждому следующему горизонтальному делению, снимаем показания по горизонтали и вертикали (рис.2).

Размер вертикальной измерительной планки выбирается, исходя из величин перепадов высот между отдельными элементами рельефа. Обычно бывает достаточно рейки высотой в 250 см. В практической работе этим методом есть некоторые тонкости, на которые следует обратить внимание. Рассмотрим их на примере (рис.3).

Снимается склон от точки "0" до точки "Г". Съёмка а - б не вызовет трудностей. А как быть с расстоянием б - в? Очевидно необходимо перевязать нить выше в точку "б'", записать величину "бб'" и продолжать измерение дальше. Точка "а" в рассмотренном примере будет началом отсчета, а точка "б" - точкой перевязки. Перевязывая нить выше точки "б", мы делаем верхнюю перевязку. Снимая склон ОГ в обратном направлении (рис.4), мы вынуждены делать нижнюю перевязку, т.е. перевязывать нить ниже точки "б".

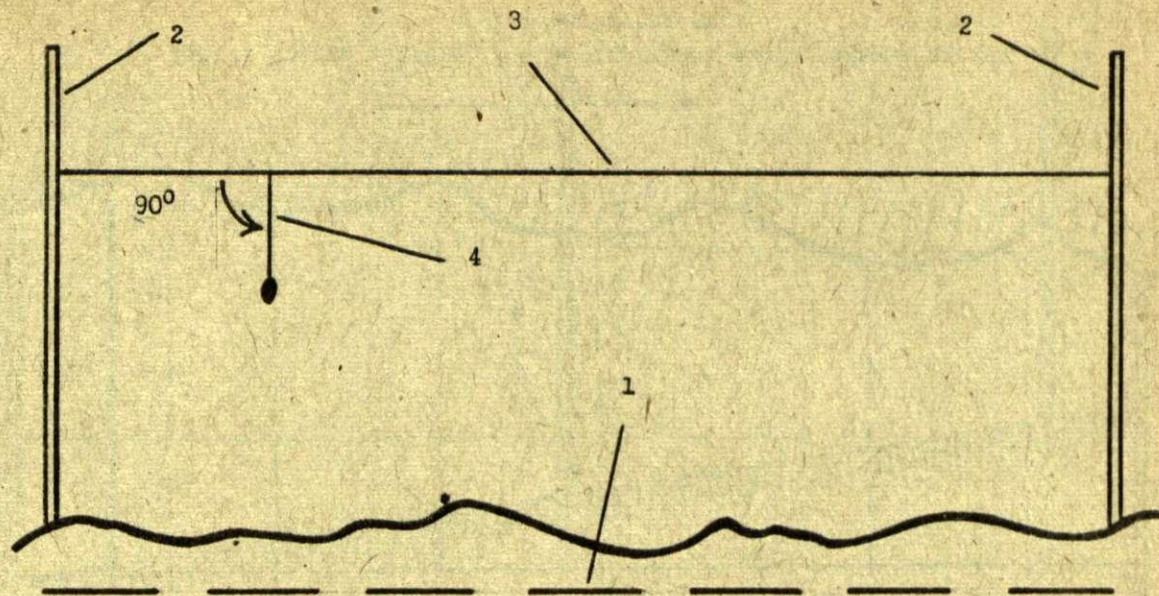

Рис. I. Искусственная горизонталь. 1 - воображаемая горизонталь, 2 - стойки, 3 - натянутая нить, 4 - отвес.

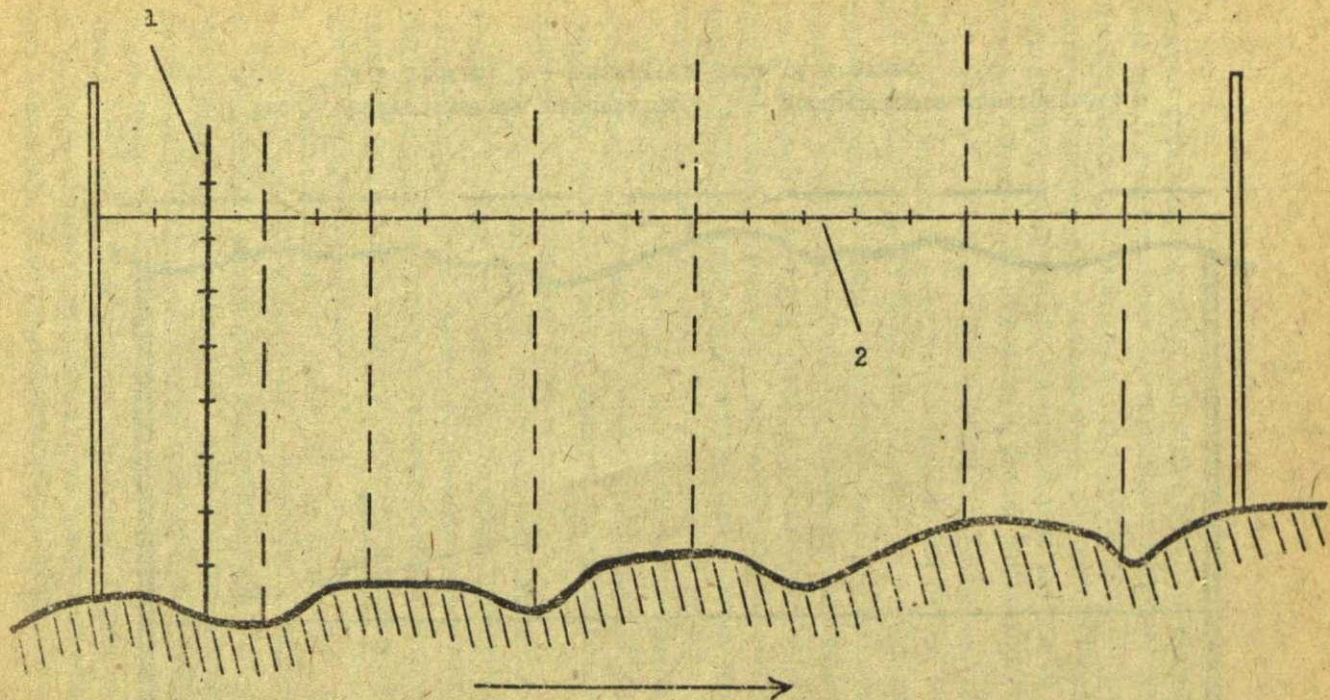

Рис.2. Съёмка рельефа. 1 - вертикальная измерительная планка,
2 - натянутая нить.

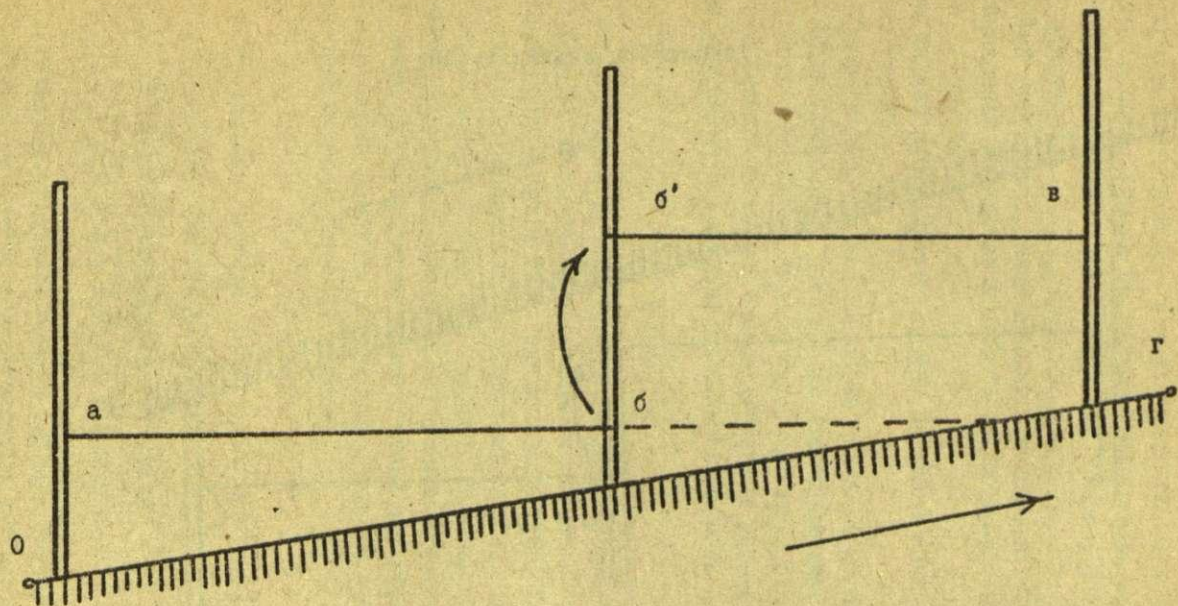

Рис.3. Верхняя перевязка.

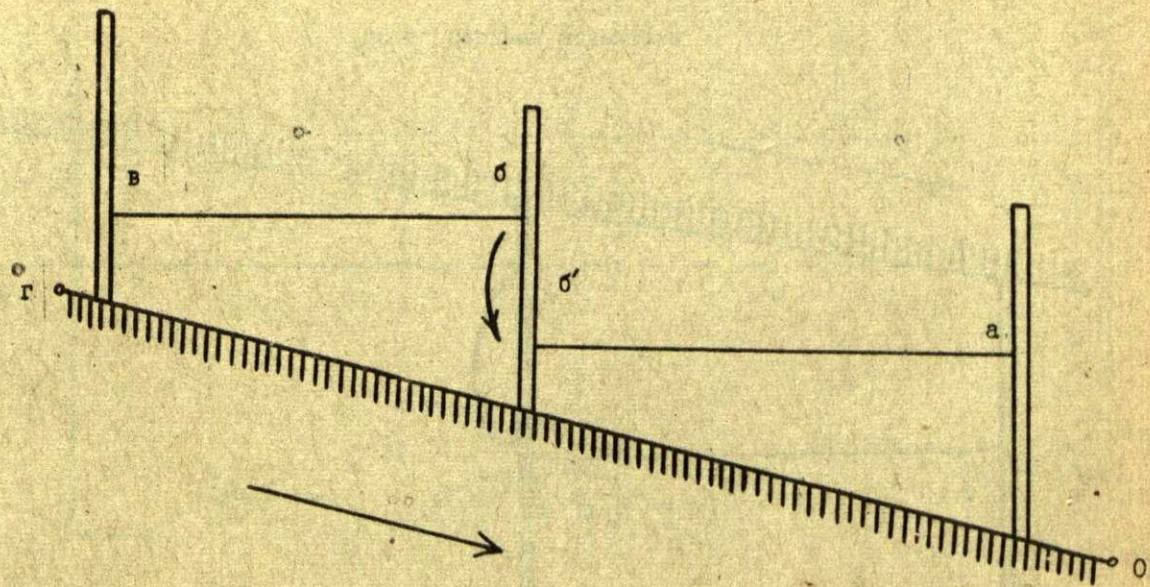

Рис. 4. Нижняя перевязка

Обработка данных. По всем полученным данным строится график на миллиметровой бумаге, выбор масштаба произволен. При построении графика следует соблюдать следующее:

- График строится с точки начального отсчета;
- При верхней перевязке к данным прибавляется величина "66'" (см. рис.3);
- При нижней перевязке от данных вычитают величину "66'" (см. рис.4).

Склон длиной 25 метров можно снять за 20-30 минут. Этот метод применим и при зимних исследованиях. При этом могут быть получены данные о глубине снежного покрова и его распределении на различных элементах рельефа, что особенно интересно в изучении экологии грызунов.

РЕЗЮМЕ

Предлагается простой метод съемки рельефа при изучении экологии млекопитающих. Название метода - "Метод параллелей" заключает в себе его основную идею. Параллельно воображаемой горизонтали натягивается прочная нить и закрепляется в двух точках (на стойках) снимаемого объекта. Вертикальной планкой измеряют отклонения элементов рельефа от нити. По полученным данным строится график. Метод позволяет вести работу в зимних условиях, получая при этом данные и о глубине снежного покрова.

PARALEĻU METODEDE DZĪVNIEKU EKOĻOĢIJĀ

A.N.Rešetņikovs

LVU Bioloģijas fakultāte

K O P S A V I L K U M S

Aprakstīta oriģināla metode reljefa kartēšanai, kuru var pielietot sauszemes mugurkaulnieku ekoloģijas pētīšanā.

THE METHOD OF PARALLELS IN THE ECOLOGY
OF ANIMALS

A. N. Reshetnikov

Faculty of Biology of the Latvian State
University

S U M M A R Y

A simple method of relief shooting for studying of the ecology of terrestrial vertebrates is offered. "The Method of Parallels" - this title of the method is self-explanatory. A firm thread is stretched parallel to an imagined horizontal and fixed in two points /on wooden poles/ of the object. The distance of the elements of the relief from the thread is measured by a vertical plank. A diagram is made of the obtained results. This method enables to conduct the work in winter thus obtaining data about the depth of snow cover as well.

Explanations to fig. 1-4.

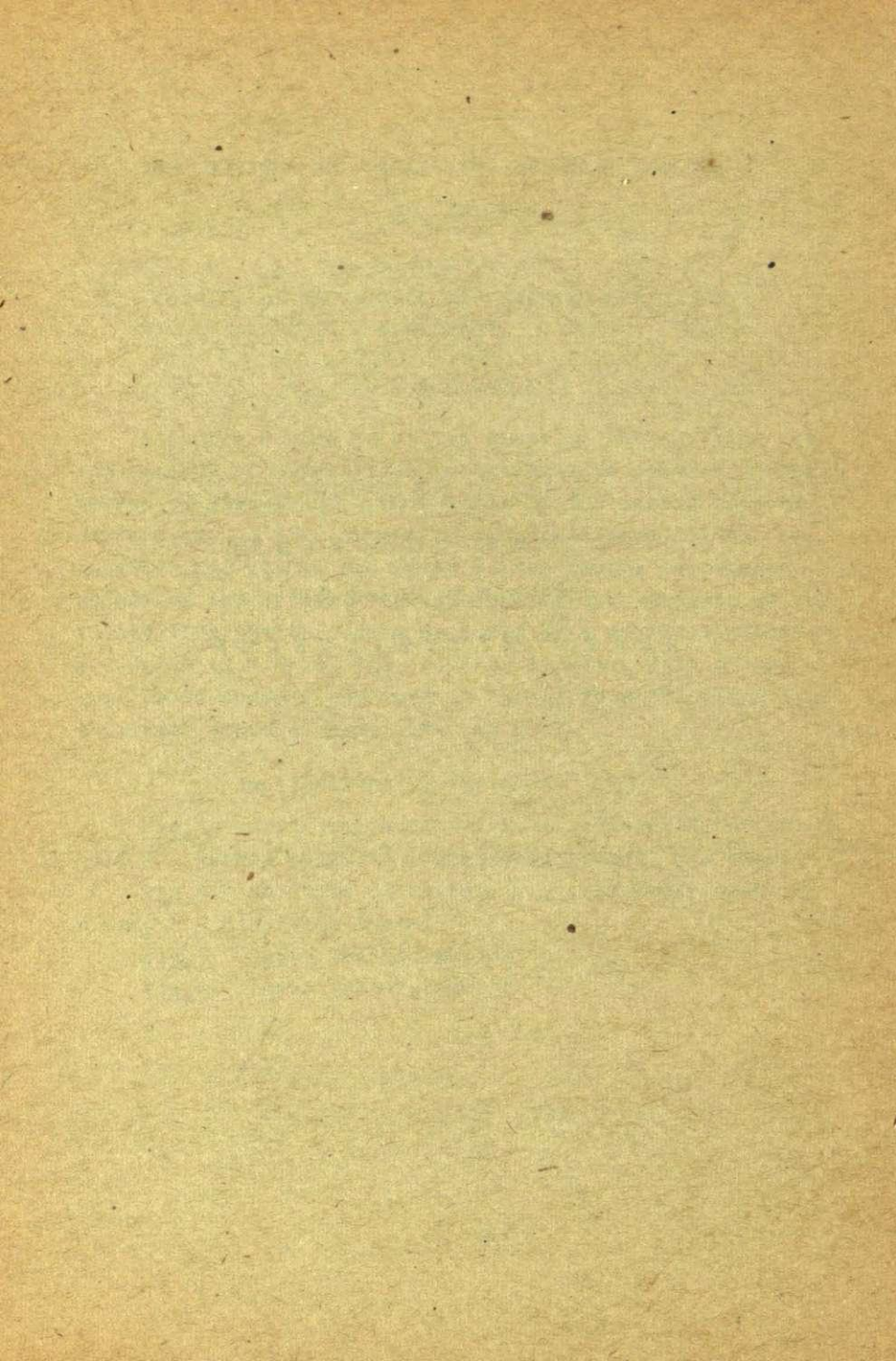
Fig.1. Artificial horizontal. 1 - imagined horizontal, 2 - wooden poles, 3 - stretched thread, 4 - plumb.

Fig.2. Shooting of relief. 1 - vertically measured plank, 2 - stretched thread.

Fig.3. Upper transformation.

Fig.4. Lower transformation.

ISI ZIŃOJUMI
КРАТКИЕ СООБЩЕНИЯ
SHORT NOTES
KURZE MITTEILUNGEN

ТРЕТИЙ СЛУЧАЙ ОБНАРУЖЕНИЯ ЧИСТИКА *Cerpphus grylle* /L./
В ЛАТВИИ

TREŠAIS ČISTIKA *Cerpphus grylle* /L./ ATRAŠANAS
GADĪJUMS LATVIJĀ

THE THIRD RECORD OF BLACK GUILLEMOT *Cerpphus*
grylle /L./ IN LATVIA

Д.К. Липсберг
Музей зоологии ЛГУ

Первое указание о чистике в Латвии относится к началу XIX века, когда в 1802 году /поздней осенью/ у г. Риги была поймана молодая особь /Meyer, 1815/. В конце XIX века /18.4.1893./ была зарегистрирована вторая встреча данного вида на реке Даугаве примерно в 10 км от впадения ее в Рижский залив /Sawitzky, 1898/.

Нами получено кольцо /HELSINKI MUS.ZOOL. 8-53400/, снятое с мертвой птицы неизвестной видовой принадлежности 27.8.1970. Она была найдена на побережье Балтийского моря в окрестностях пос. Папе. Птица оказалась чистиком, окольцованным птенцом 29.7.1969. в Финляндии - W.Satamasaari, /Uusimaa/, Porvoo /60°07'N, 25°23'E/.

Л И Т Е Р А Т У Р А

- Meyer B. 1815. Kurze Beschreibung der Vögel Liv- und Esthlands: 223-225. Nürnberg.
- Sawitzky W. 1898. Ornithologische Notizen. Korrespondenzblatt des Naturforscher-Vereins zu Riga. XLI: 118. Riga.

СОЛОВЬИНЫЙ СВЕРЧОК *Locustella luscinioides* (Savi) -
НОВЫЙ ВИД ПТИЦ В ФАУНЕ ЛАТВИИ

SEIVI ĶAUKĪS *Locustella luscinioides* /Savi/ - JAUNA
PUTNU SUGA LATVIJAS FAUNĀ

SAVI'S WARBLER *Locustella luscinioides* /Savi/ - A NEW
SPECIES OF BIRDS IN LATVIAN FAUNA

Д.Я.Руте

Музей зоологии ЛГУ

В 1970 г. во время Балтийской операции (см. стр. 5) в камышах прибрежной зоны оз. Папе впервые в Латвии обнаружен новый вид птиц - соловьиный сверчок (2 экз.). Обе птицы (молодые особи) были отловлены ставными сетями 31.8. и 21.9. Тушки этих птиц хранятся в научной коллекции Музея зоологии Латвийского государственного университета.

S A T U R S

A V E S

P. Blūms, J. Baumanis, J. Lipsbergs un J. Rūte. Baltijas operācija Latvijā 1969. un 1970. gadā. Pārskats par putnu ķeršanu un gredzenošanu 5

K. Vilks. Materiāli par kraukļa (*Corvus corax* L.) ekoloģiju Latvijā. Kopsavilkums 46

J. Baumanis. Faunistisks pārskats par savvaļas putniem Latvijas PSR diķsaimniecībās 47

J. Lipsbergs. Jaunas ziņas par somzīlītes *Remiz pendulinus* (L.) ligzdošanu Latvijā 71

J. Viksnis. Kukaiņu piekūna (*Falco vespertinus* L.) invāzija Latvijā 1959 un 1968.g. 83

J. Lipsbergs. Zivju gārņa (*Ardea cinerea* L.) pirmais ligzdošanas gadījums niedrājos Latvijā 87

J. Lipsbergs. Grīšļu kauķis *Acrocephalus paludicola* (Vieill.) Papes ezerā 91

P A R A Z I T O L O Ģ I J A

G. Daija. Latvijas putnu parazitisko tārpu katalogs 97

M E T O D I K A

A. N. Rešetņikovs. Paraleļu metode dzīvnieku ekoloģijā. Kopsavilkums 135

Ī S I Z I Ņ O J U M I

J. Lipsbergs. Trešais čistika *Cephus grylle* (L.) atrašanas gadījums Latvijā 139

J. Rūte. Sevi kauķis *Locustella luscinioides* (Savi) - jauna putnu suga Latvijas faunā 140

СО Д Е Р Ж А Н И Е

П. Н. Б л у м, Я. А. Б а у м а н и с, Д. К. Л и п с б е р г и Ю. Я. Р у т е. Балтийская операция 1969 и 1970 годов в Латвии. Отчет об отлове и кольцевании птиц. Резюме . . . 31
К. А. В и л к с. Материалы по экологии ворона (<i>Corvus corax</i> L.) в Латвии 37
Я. А. Б а у м а н и с. Фаунистический обзор диких птиц в прудохозьяйствах Латвийской ССР. Резюме 66
Д. К. Л и п с б е р г. Новые данные о гнездовании ремеза <i>Remiz pendulinus</i> (L.) в Латвии. Резюме 78
Я. А. В и к с н е. Инвазия кобчика (<i>Falco vesper-tinus</i> L.) в Латвии в 1959 и 1968 годах. Резюме 85
Д. К. Л и п с б е р г. Первый случай гнездования серой цапли (<i>Ardea cinerea</i> L.) на тростниковых зарослях в Латвии. Резюме 88
Д. К. Л и п с б е р г. Вертяловая камышевка <i>Acrocerhalus paludicola</i> (Vieill.) на озере Пале. Резюме 92

ПА Р А З И Т О Л О Г И Я

Г. Г. Д а й я. Каталог паразитических червей Латвии. Резюме 124

М Е Т О Д И К А

А. Н. Р е ш е т н и к о в. Метод параллелей в экологии животных 129

К Р А Т К И Е С О О Б Щ Е Н И Я

Д. К. Л и п с б е р г. Третий случай обнаружения чистика <i>Serphus gryllo</i> (L.) в Латвии . . . 139
Д. Я. Р у т е. Соловьиный сверчок <i>Locustella lus-cinioides</i> (Savi) - новый вид птиц в фауне Латвии 140

CONTENTS - INHALT

AVES

P. Blūms, J. Baumanis, J. Lipsbergs and J. Rūte. Operation Baltic 1969 and 1970 in Latvia. Bird trapping and ringing report. Summary	33
K. Vilks. Beiträge zur Oekologie des Kolkrahes (Corvus corax L.) in Lettland. Zusammenfassung	45
J. Baumanis. Faunistical survey of wild birds in fishbreeding farms of the Latvian SSR. Summary	67
J. Lipsbergs. New data about the nesting of the Penduline Tit Remiz pendulinus (L.) in Latvia. Summary	79
J. Viksne. Invasion of the Red-Footed Falcon (Falco vespertinus L.) in Latvia in 1959 and 1968. Summary	86
J. Lipsbergs. The first occasion of the Heron (Ardea cinerea L.) nesting on broken reeds in Latvia. Summary	88
J. Lipsbergs. Aquatic Warbler Acrocephalus paludicola (Vieill.) on Lake Pape . Summary	92

PARASITOLOGY - PARASITOLOGIE

G. Daija. Katalog der parasitären Würmer der Vögel Lettlands. Zusammenfassung	124
---	-----

METHODS - METHODIK

A. N. Reshetnikov. The method of Paralels in the ecology of Animals. Summary	136
--	-----

SHORT NOTES - KURZE MITTEILUNGEN

- J. Lipsbergs. The third record of Black
Guillemot *Cephus grylle* (L.) in Latvia . . 139
- J. Rūte. Savi's Warbler *Locustella luscinioides*
(Savi) - a new species of birds
in Latvian fauna 140

ТРУДЫ МУЗЕЯ ЗООЛОГИИ

7 выпуск

(на латышском и русском языках)

Редактор проф. Я. Дусис
Корректор Д. Липсбергс

Подписано к печати 11/1 1971. ЯТ 22144. Зак. № 307.
Ф/б. 60x84/16. Писчая № I. Физ. п. л. 9, 8. Уч.-и. л. 6, 3
Тираж 350 экз. Цена 65 коп.

Отпечатано на ротатристе, Рига-Ц, бульвар Райниса, 19,
Латвийский государственный университет им. Петра Стучки